

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

MAGISTERSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2019-2021

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. Kateřina Pávková

Tvorba vzdělávacího programu

v kontextu celoživotního učení/vzdělávání

Praha 2021

Vedoucí diplomové práce: Doc. Dr. Milan Beneš

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

MASTER COMBINED STUDIES

2019-2021

DIPLOMA THESIS

Bc. Kateřina Pávková

**Creation of an educational program
in the context of lifelong learning/education**

Prague 2021

The Diploma Thesis Work Supervisor:

Doc. Dr. Milan Beneš

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne: 17. ledna 2021

Kateřina Pávková

Poděkování

Děkuji Doc. Dr. Milanovi Benešovi za jeho odborné vedení práce a cenné připomínky. Děkuji seniorským posluchačům Památkové akademie, za jejich vstřícný přístup při vyplňování dotazníkového šetření v době pandemie COVID - 19.

Anotace

Diplomová práce se zabývá tématem tvorby vzdělávacího programu v rámci celoživotního učení. Práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. Cílem teoretické části práce je vytvořit metodiku tvorby vzdělávacího programu, na základě získaných informací z odborné literatury, pro lektory vzdělávání dospělých. Cílem praktické části je projektování vzdělávací aktivity určené pro seniorskou část populace v oboru památkové péče. Je popsána přípravná fáze vzdělávacího programu, samotná realizace, následně pak evaluace, která je zaměřena na celkovou spokojenost se vzdělávacím programem a na dobrovolnickou činnost seniorských posluchačů v Národním památkovém ústavu. Andragogické znalosti, dovednosti a získané poznatky, které jsou uvedeny v teoretické části práce, se promítnou do samotného projektování vzdělávacího programu.

Klíčová slova

Akademie třetího věku, Analýza vzdělávacích potřeb, Celoživotní vzdělávání, Dobrovolnická činnost, Evaluace vzdělávání, Formy a metody výuky, Kurikulum, Památková péče, Tvorba vzdělávacího programu, Výukové cíle, Vzdělávání dospělých, Vzdělávání seniorů

Annotation

This thesis is focusing on the area of creating an educational program for lifelong learning. It consists of two parts, the theory and the praxis. The main aim of the theoretical part is creating a methodology of an educational program. It is based on the knowledge gained from the study of specialized literature, concerning the adult education. The main aim of the practical part is designing educational activities for the elderly population in the area of heritage conservation. The thesis describes the preparatory phase of the educational program, the actual implementation and the subsequent evaluation. This evaluation is focused on the clients' overall satisfaction with the educational program and on the voluntary activities and projects of elderly students at the National Heritage Institute. Andragogy, acquired knowledge and specific skills, all that presented previously in the theoretical part of the work, are reflected in the actual designing of the educational program.

Keywords

University of the Third Age, Analysis of the Educational Needs, Lifelong Learning, Voluntary activities, Education Evaluation, Teaching Forms and Methods, Designing Curriculum, Conservation of the Cultural Heritage, Creating of Educational Programs, Teaching Goals, Adult Education, Senior Education.

ÚVOD.....	10 - 11
TEORETICKÁ ČÁST.....	12
1 CELOŽIVOTNÍ UČENÍ/VZDĚLÁVÁNÍ.....	12 - 15
2 VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH.....	16 - 17
2.1 Vzdělávání dospělých v produktivním věku.....	17 - 19
2.2 Vzdělávání dospělých v seniorském věku.....	19 - 20
3 VZDĚLÁVACÍ PROGRAM A JEHO TVORBA.....	21 - 24
3.1 Pořadí kroků při tvorbě vzdělávacího programu.....	24 - 27
3.2 Kurikulum ve vzdělávání dospělých.....	27 - 29
3.3 Principy a zásady tvorby vzdělávacího programu.....	29 - 31
4 ANALÝZA VZDĚLÁVACÍCH POTŘEB A ANALÝZA ÚČASTNÍKŮ VZDĚLÁVÁNÍ.....	32
4.1 Vzdělávací potřeba.....	32
4.2 Analýza a identifikace vzdělávacích potřeb.....	33 - 34
4.2.1 Analýza vzdělávacích potřeb na úrovni organizace.....	34 - 35
4.2.2 Analýza vzdělávacích potřeb na úrovni pracovních míst.....	35
4.2.3 Analýza vzdělávacích potřeb na úrovni jednotlivých pracovníků.....	35 - 36
4.3 Analýza účastníků vzdělávání, cílová skupina, profil absolventa.....	36 - 37
5 VÝUKOVÉ CÍLE VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU.....	38 - 39
6 DIDAKTICKÉ FORMY A METODY VÝUKY.....	40
6.1 Formy výuky.....	40 - 42
6.2 Metody výuky.....	43
6.2.1 Metody aplikované na pracovišti.....	44 - 45
6.2.2 Metody aplikované mimo pracoviště.....	45 - 47
7 OBSAH VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU.....	48
7.1 Učební plány.....	48 - 49
7.2 Učební osnovy.....	49 - 50
8 LEKTORSKÉ ZAJIŠTĚNÍ.....	51 - 53
8.1 Lektor ve vzdělávání seniorů.....	53 - 54
9 TECHNICKO - MATERIÁLNĚ - ORGANIZAČNÍ ZAJIŠTĚNÍ.....	55

10	ČASOVÝ HARMONOGRAM.....	56
11	METODY EVALUACE VZDĚLÁVÁNÍ.....	57 - 59
12	ROZPOČET VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU.....	60
13	AKREDITACE VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU.....	61 - 62
14	SHRNUTÍ TEORETICKÉ ČÁSTI.....	63 - 64
	 PRAKTICKÁ ČÁST.....	 65
15	TVORBA VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU - PAMÁTKOVÁ AKADEMIE TŘETÍHO VĚKU.....	65
15.1	Národní památkový ústav – představení společnosti.....	66 - 67
15.2	Cíle a poslání společnosti.....	68 - 69
15.3	Vzdělávací systém společnosti.....	70 - 73
16	VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PAMÁTKOVÁ AKADEMIE TŘETÍHO VĚKU.....	74
16.1	Vzdělávání seniorů.....	74 - 75
16.2	Akademie třetího věku.....	75 - 76
16.3	Přípravná fáze.....	76 - 77
16.4	Realizační fáze.....	78 - 79
16.4.1	Cílová skupina.....	79
16.4.2	Cíl vzdělávacího programu.....	79 - 80
16.4.3	Forma výuky.....	80
16.4.4	Metody vzdělávání.....	80 - 81
16.4.5	Didaktické prostředky.....	81
16.4.6	Obsah vzdělávacího programu.....	81 - 84
16.4.7	Časový harmonogram.....	85
16.4.8	Lektorské a personální zajištění.....	85 - 88
16.4.9	Materiální a technické zabezpečení.....	88
16.4.10	Rozpočet.....	88 - 89
16.5	Evaluace vzdělávacího programu.....	90
16.5.1	Vymezení výzkumného cíle, cílová skupina, sběr dat, výzkumná metoda.....	90 - 91

16.5.2 Stanovení výzkumné hypotézy	91
16.5.3 Struktura dotazníku.....	91
16.5.4 Vyhodnocení dotazníkového šetření.....	92 - 103
16.5.5 Dobrovolnická činnost v NPÚ.....	103
16.5.6 Vyhodnocení výzkumné hypotézy.....	104
17 SHRUTÍ PRAKTICKÉ ČÁSTI.....	105 - 107
ZÁVĚR	108 - 110
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	111 - 117
SEZNAM ZKRATEK	118 -119
SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ	120 - 121
SEZNAM PŘÍLOH.....	122

ÚVOD

Na úvod diplomové práce s názvem „Tvorba vzdělávacího programu v rámci celoživotního učení/vzdělávání“ je důležité objasnit, proč si zvolila autorka právě toto téma. Zásadní vliv na volbu tématu měla současná profese autorky, jenž působí na pozici lektora odboru edukace a dalšího vzdělávání Národního památkového ústavu, v kombinaci s tématem práce bakalářské „Vzdělávání seniorů“. BP byla zaměřena na motivaci seniorů ke studiu na Univerzitě třetího věku. Empirické šetření bylo orientováno na volbu didaktických metod učebních aktivit, kterými bylo učivo seniorům zprostředkováno. Na základě těchto získaných poznatků, v návaznosti na ukončené bakalářské studium na Univerzitě Jana Amose Komenského v Praze, obor Vzdělávání dospělých a orientaci v oboru památkové péče (příloha J), byla oslovena vedením Národního památkového ústavu, aby vytvořila koncepci vzdělávacího programu určeného pro seniorské posluchače v oboru památkové péče. Vzdělávací program byl v říjnu roku 2019 uveden do života, pod názvem Památková akademie třetího věku. Vzdělávací program pro seniorské posluchače bude tématem praktické části práce.

Teorie slouží jako východisko tvorby metodiky pro lektory vzdělávacích programů. Pomocí odborné literatury jsou popsány jednotlivé kroky, které nelze opomenout při tvorbě edukačních aktivit v rámci celoživotního učení/vzdělávání. Do souvislostí budou dány pojmy celoživotní učení, vzdělávací program, kurikulum a vzdělávací potřeba. Dalšími důležitými stavebními pilíři při tvorbě vzdělávacího programu, ať už v rámci profesního vzdělávání, či zájmového a občanského, jsou výukové cíle, formy a metody výuky, kterými se plní obsah programu. V práci je kladen důraz na výběr lektorského a personálního týmu, na materiálně technické zajištění a harmonogram, které dokreslují pozitivní výsledky celé vzdělávací aktivity. Nedílnou součástí všech kroků je i provedení rozpočtu a závěrečné evaluace. Samotný závěr teoretické části je věnován orientaci podávání žádostí o akreditaci vzdělávacích programů.

Praktická část popisuje poslání, cíle a organizační strukturu Národního památkového ústavu, na jehož půdě je realizován vzdělávací program „Památková

akademie třetího věku“, který je předmětem empirické části práce. Budou představeny některé ze vzdělávacích aktivit a programů, které tato instituce, v rámci celoživotního vzdělávání nabízí odborné a laické veřejnosti.

Do praxe budou uvedeny poznatky, kterým byla věnována pozornost v teoretické části práce, týkající se tvorby vzdělávacího programu. Budou popsány úkony a postupy, které je zapotřebí učinit v přípravné fázi projektu a bude představena fáze realizační.

Cílem vzdělávacího programu je osvojení si hodnot a významu kulturního dědictví, které by senioři mohli uplatnit v úloze dobrovolníků, v oblastech k tomuto účelu vhodných, nebo při potencionální práci průvodců na objektech ve správě Národního památkového ústavu. Bude uvedeno do souvislostí i téma mezigeneračního učení.

Evaluace je provedena na konci 3. semestru, prostřednictvím dotazníkového šetření, které je zaměřeno na spokojenost účastníků vzdělávacího programu po stránce organizační, na spokojenost s odbornou erudicí a prezentací lektorského týmu, na zvolené tematické okruhy přednášek a na to, jak posluchači reagovali na nečekané změny, které vyvstaly v důsledku pandemie COVID - 19. Pozornost závěrečného hodnocení je dále směřována k naplnění stanovaných cílů vzdělávacího programu, kterými bylo nabídnout seniorům praktické informace a rady, jenž je mohou k dalšímu vzdělávání v tomto oboru podněcovat a případně je vést i k dobrovolnickým činnostem v památkové péči. Výzkumné závěry o dobrovolnické činnosti účastníků 1. běhu Památkové akademie budou komparovány s daty poskytnutými hlavní koordinátorkou dobrovolnických činností.

TEORETICKÁ ČÁST

1 CELOŽIVOTNÍ UČENÍ/VZDĚLÁVÁNÍ

Vydáme-li se ke kořenům lidské vzdělanosti, dojdeme jistě až k antické filosofii. Snad i proto nese jeden ze vzdělávacích programů Evropské unie symbolicky jméno učence, jenž věřil, že vědění je síla, která činí člověka svobodným. Tímto učencem, není nikdo jiný než Sokrates. Aristotelova Metafyzika pak začíná slovy: „všichni lidé od přírody usilují o vědění“. (Liessmann, 2008, s. 27)

Antický pojem moudrosti „sophia“ představuje vědomosti, zkušenosti, dovednosti a znalosti, které získáváme během celoživotního poznávání (tamtéž), tedy i myšlenka učení jako celoživotního procesu není v Evropě nikterak nová. Evropská představa o vzdělaném člověku se zakládá na antickém ideálu „kalokagathia“ - který se zabývá tělem i duší a počítá tedy nejen s rozumem (hlavou), ale i srdcem (citem) - vyjadřujícím vyváženost a soulad všech částí celku. (Brezinka, 1996, s. 97)

K myšlence celoživotního učení přispívá o několik set let později Jan Amos Komenský (uvedme si pro příklad, že i jeden z dalších vzdělávacích programů Evropské unie nese název Comenius¹), jenž vyslovuje přání, aby byl člověk vzdělán celistvě a ve všech věcech, které „dovrší podstatu lidskosti“ (Kalous, Veselý, 2006, s. 26), aby mu byl školou celý jeho život a veškerý svět. (Tamtéž, s. 26)

Pojem celoživotní vzdělávání, resp. celoživotní učení (angl. *lifelong learning*) se začalo užívat ve dvacátých letech dvacátého století, do praxe je uvedeno o něco později, v letech šedesátých. Je vnímáno jako propojený celek, který se průběžně realizuje s cílem dosáhnout zdokonalení dovedností, znalostí a odborných předpokladů.

---

¹ Comenius program je zaměřen na výukové a vzdělávací potřeby osob v předškolním a školním vzdělávání až po ukončené vyšší střední vzdělání a na instituce a organizace, které toto vzdělávání nabízejí.

Podle doc. Mužíka probíhá v následujících etapách: předškolní a základní výchova a vzdělávání, všeobecné vzdělávání realizované na gymnáziích, profesní vzdělávání praktikované na středních odborných učilištích a středních odborných školách, vyšší odborné a vysokoškolské vzdělávání. Vzdělávání dospělých zahrnuje období produktivního věku a období po skončení ekonomické aktivity jedince. (Mužík 2012, s. 24)

Na celoživotním vzdělávání by se měla podílet celá vzdělávací politika a vzdělávací systém. Jednotlivé nadnárodní subjekty dle svých možností a zaměření, pojalý výzvu celoživotního učení/vzdělávání. Již v r. 1970 UNESCO představilo koncept „*lifelong learning*“, v r. 1972 navázala Rada Evropy „*education permanente*“ a v r. 1982 komise ministrů školství Rady Evropy uznala vzdělávání dospělých jako významný faktor hospodářského a společenského rozvoje. O šest let později pak deklarovala rada zavedení evropské dimenze do vzdělávacích systémů jednotlivých zemí. Po vzniku Evropské unie byly zpracovány postupy obecnějšího, ale i více specifického rázu, jako např. Zelená kniha o evropské dimenzi ve vzdělávání² z r. 1993. (Průcha, Veteška, 2014, s. 60)

Za velmi významný rok je považován r. 1996, který byl Evropskou unií vyhlášen jako „*Evropský rok celoživotního učení*“ a byla přijata tzv. „*Bílá kniha o vzdělávání*“. V témže roce byla organizací UNESCO publikována tzv. „*Delorsova zpráva*“ s názvem „*Učení – skryté bohatství*“. Zpráva rozpracovává celoživotní učení do 4 pilířů: učit se vědět, učit se dělat, učit se spolužití a učit se být. (Palán, Langer, 2008, s. 21)

V roce 1997 přinesla Amsterdamská smlouva koncept „*Europe of Knowledge*“, jehož hlavním cílem je vytvořit konkurenceschopnost a dynamickou ekonomiku, která reaguje na nové poznatky a rozvoj informačních a komunikačních technologií.

Celoživotní učení se ale dotýká pouze otázky časového rozmezí. Z tohoto důvodu byl zaveden aktualizovaný pojem „*vše-životní učení*“ (*life-wide learning*), týkající se

---

² V Zelené knize o evropské dimenzi ve vzdělávání se zmiňuje spolupráce mezi jednotlivými vzdělávacími institucemi formou nadnárodní mobility jak učitelů, tak i studentů, předávání nabytých informací v oblasti vzdělávání. Hovoří se zde o plánu rozvoje vyučování cizích jazyků, o snaze zapojení multimédií a dalších inovací do vzdělávání nebo spolupráci států ve vzdělávání učitelů apod. Zelená kniha se dotýká problematiky uznávání zkoušek a výstupů vzdělávání v evropské dimenzi. Poukazuje na základní problém celého plánu, a to na diverzitu jednotlivých národních vzdělávacích systémů. Jednotné hodnocení systému ve vzdělávání se ukazuje být nezbytné. Výstupy by pak byly přenositelné z jedné vzdělávací instituce na druhou a před zahájením mobility by byly řešeny i jazykové problémy. (i. Forum, 2005)

vzdělávání v celé rozmanitosti aktivního života člověk. Přináší posun od institucionálního pojetí vzdělávání k rozvoji dalších forem. (Průcha, Veteška, 2014, s. 60-61).

Pro vzdělávání dospělých se jeví jako velmi přínosný rok 2000, v němž byla přijata tzv. „Lisabonská strategie“³ kterou se Evropská unie zavazuje investovat do lidských zdrojů či boji proti sociálnímu vylučování.

V tomto roce bylo publikováno „Memorandu o celoživotním učení“ kde jsou definovány tři základní kategorie učení: formální, neformální a informální.

Memorandum má šest klíčových myšlenek, které poskytují strukturovaný rámec pro otevřenou debatu o zavedení celoživotního učení do praxe:

1. *nové základní dovednosti pro všechny* – takové, které umožní aktivní účast ve společnosti a ekonomice znalostí, týká se otázek kurikula a tzv. klíčových kompetencí, hovoří o všeobecném a trvalém přístupu k učení,
2. *více investic do lidských zdrojů*,
3. *inovace ve vyučování a učení* – nové metody učení a proměny role učitelů a instruktorů,
4. *oceňovat učení* – otázka modernizace národních certifikačních systémů a uznávání výsledků neformálního učení,
5. *přehodnotit poradenství* – změna role poradce jako zprostředkovatele informací s holistickým přístupem,
6. *přiblížit učení domovu* – umožnit přístup k celoživotnímu učení v daném místě a regionu, význam celoživotního učení pro místní a regionální rozvoj. (Evropská komise, 2000)

---

³ Na zasedání Evropské rady v Lisabonu na jaře roku 2000 byla schválena Lisabonská strategie s desetiletým časovým horizontem do roku 2010. Jejím hlavním cílem je podpora ekonomického růstu a konkurenceschopnosti EU zejména ve vztahu k USA. Na plnění cílů Lisabonské strategie participovala již v předvstupním období Česká republika a byla jednou ze zemí, které uplatňovala aktivní přístup v otázce jejího zaměření, zejména pak v nutnosti institucionálních změn řízení celého procesu. Mnohé z podnětů, které byly Českou republikou prezentované na jednáních, na úrovni Evropské unie, se promítly do návrhu nového cyklu řízení. (www.mpo.cz, 2005)

Obr. č. 1 – Celoživotní vzdělávání podle doc. Mužíka:

CELOŽIVOTNÍ VZDĚLÁVÁNÍ (UČENÍ)				
Vzdělávání dětí a mládeže			Vzdělávání dospělých	
<i>Ucelené (formalizované) studium</i> <i>na školách:</i> prezenční, distanční, dálkové, večerní, externí – základní, vyučení v oboru, maturitní studium, VOŠ, bakalářské, magisterské, doktorandské studium	<i>Vzdělávání a výchova v rodině</i>	<i>Zájmové vzdělávání</i>	<i>Vzdělávání dospělých v produktivním věku</i>	<i>Vzdělávání seniorů:</i> zájmové kurzy, akademie třetího věku, univerzity třetího věku

Zdroj: Mužík 2012, s. 24

2 VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH

Vzdělávání dospělých výstižně definuje Palán (1997, s. 130): „*Vzdělávání dospělých je obecný pojem pro vzdělávání dospělé populace a zahrnuje veškeré vzdělávací aktivity, realizované jako řádné školské vzdělávání dospělých nebo jako další vzdělávání a vzdělávání seniorů. Proces cílevědomého a systematického zprostředkování, osvojování a upevňování schopností, znalostí, dovedností, návyků, hodnotových postojů i společenských forem jednání a chování osob, jež ukončily školní vzdělání a přípravu na povolání a vstoupily na trh práce*“.

Vzdělávání dospělých je však třeba odlišit od celoživotního vzdělávání, neboť se stává jednou z jeho nejvýznamnějších složek, viz obrázek níže:

Obr. č. 2 – Vzdělávání dospělých

VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH		
<p><i>Ucelené (formalizované) studium</i></p> <p><i>na školách:</i> prezenční, distanční, dálkové, večerní, externí – základní, vyučení v oboru, maturitní studium, VOŠ, celoživotní vzdělávání umožňuje doplnit si i takovéto druhy vzdělávání po celý život (i na vysoké škole)</p>	<p><i>Další profesní vzdělávání –</i> realizované různými subjekty (podnik a další zaměstnavatelé, úřady, ministerstva, vzdělávací instituce, nadace, soukromé osoby)</p>	<p><i>Občanské a zájmové vzdělávání –</i> realizované různými subjekty (podnik a další zaměstnavatelé, úřady, ministerstva, vzdělávací instituce, nadace, soukromé osoby)</p>

Zdroj: Mužík 2012, s. 24

Vzdělávání dospělých je pojem s velmi širokým obsahem a několika synonymními a podřízenými pojmy. Pro naše účely si uvedeme, jak se o vzdělávání dospělých hovořilo na 5. mezinárodní konferenci UNESCO⁴, ze které vzešel dokument, kterým je Hamburská deklarace o vzdělávání dospělých.

„Vzdělávání dospělých se proto stává více než právem; představuje jakýsi klíč k branám 21. století. Je jednak výsledkem aktivně uplatňovaného občanství, a jednak podmínkou pro plné zapojení člověka do společnosti. Jedná se o koncepci, která má veliký význam pro posilování ekologicky udržitelného rozvoje, podporu demokracie, spravedlnosti, rovnosti pohlaví, vědeckého, společenského a ekonomického rozvoje a pro budování světa, ve kterém násilné konflikty nahradí dialog a mír, založený na spravedlnosti. Vzdělávání dospělých může dotvářet identitu člověka a dát jeho životu zcela jiný význam. Celoživotní učení vyžaduje zrevidování jeho obsahu tak, aby respektovalo faktory jako je věk, rovnost pohlaví, invalidita, jazyk, kultura a ekonomická nerovnost.“ (MŠMT, 1997, s. 2)

2.1 Vzdělávání dospělých v produktivním věku

Vzdělávání dospělých v produktivním věku podle Bočkové (2002, s. 17) zahrnuje:

- školní vzdělávání
- další profesní vzdělávání
- občanské vzdělávání
- zájmové vzdělávání

---

⁴ 5. Mezinárodní konferenci UNESCO se konala v roce 1997, ve dnech 14. - 18. července v Hamburku, zúčastnilo se jí 1507 delegátů. Cílem konference bylo přijetí dvou základních dokumentů. Prvním dokumentem byla HAMBURSKÁ DEKLARACE, druhým dokumentem byla AGENDA PRO BUDOUCNOST – akční program pro rozvoj vzdělávání dospělých na období do další konference. Bylo konstatováno, že jednotlivé členské státy mají odlišné politické a sociální systémy, ale i vládní struktury, a proto opatření, která mohou jednotlivé vlády zavést za účelem lepšího prosazování uvedených cílů, budou určována na základě specifických podmínek jednotlivých členských států. (MŠMT, 1997)

- ✓ *Školní vzdělávání dospělých* je formální vzdělávání na školách a představuje šanci pro dospělé získat stupeň vzdělání, jenž běžně nabývají žáci. Lze jej absolvovat ve formě prezenčního studia, večerního, dálkového, externího, kombinovaného či distančního

- ✓ *Další profesní vzdělávání* je zpravidla vázáno na profesi, respektive pracovní pozici dospělého a na jeho ekonomickou aktivitu. Plní nezastupitelnou roli z pohledu nároků pro výkon určité profese. Do této oblasti spadá i vzdělávání rekvalifikační, což je moment, kdy jedinec v průběhu svého pracovního života musí změnit svou původní kvalifikaci. (Mužík 2012, s. 25)

- ✓ *Občanské vzdělávání* – nejčastěji se spojuje s konceptem aktivního občanství a bývá zřetelně vnímáno jako součást celoživotního učení. V politických dokumentech Evropské komise⁵ a Rady Evropy⁶ lze nalézt různá vymezení občanské aktivity. Jeho úkolem je vychovávat svobodné občany k vlastnímu kritickému úsudku o veřejných záležitostech a k osobnímu aktivnímu zapojení se do veřejného dění. Měli by při tom respektovat základní lidská a politická práva ostatních občanů. Vzdělávání je zaměřeno na veřejné otázky (státní, regionální, místní), které jsou orientovány na uspokojování společenských potřeb a zájmů občanů, nebo na zdokonalování života jejich společenství a na vytváření skupinové integrity.

---

⁵ Jedno z vymezení aktivního občanství nalezneme v dokumentu Evropské komise: „Aktivní občanství se zaměřuje na to, zda a jak se lidé podílejí na všech sférách společenského a hospodářského života, na šance a rizika, s nimiž se přitom setkávají, na míru sounáležitosti, kterou pocítují ke společnosti, v níž žijí a na váhu vlastního slova, které v ní mají.“ (Memorandum, 2000, s. 8)

⁶ Aktivní občanství je rovněž významným cílem Rady Evropy, z jejíž iniciativy je již od roku 1997 realizován projekt *Výchova k demokratickému občanství* (Education for democratic citizenship). Jeho hlavním cílem je pomoci formovat odpovědné a informované občany v kontextu evropské integrace. Projekt je zaměřen na mladé lidi i dospělé a jde v něm především o to vybavit občany znalostmi, dovednostmi a kompetencemi potřebnými pro aktivní participaci v rámci demokratické občanské společnosti; vytvářet příležitosti pro dialog. (Výchova k občanství ve školách v Evropě, 2005, s. 17)

✓ *Zájmové vzdělávání* – přesnou definici nalezneme v Bílé knize⁷ – Národním programu rozvoje vzdělávání v České republice. Palán (1997, s. 135) jej definoval také jako sociokulturní vzdělávání, dříve byl používán pojem mimoškolní vzdělávání. Uvádí následující atributy pro zájmové vzdělávání:

- Vytváří předpoklady pro kultivaci osobnosti na základě jejich zájmů.
- Uspokojuje vzdělávací potřeby v souladu s osobnostním zaměřením.
- Dotváří osobnost a její hodnotovou orientaci.
- Umožňuje seberealizaci ve volném čase.
- Nabízí širokou obsahovou orientaci – kulturní, estetickou, filozofickou, náboženskou, zdravotnickou, sportovní apod.

2.2 Vzdělávání dospělých v seniorském věku

Stáří a stárnutí v pojetí dnešní doby získává nový rozměr. Stává se poměrně dlouhou a očekávanou etapou lidského života, která má svou vlastní hodnotu, své specifické problémy a dané životní úkoly.

Edukační aktivity zvyšují kvalitu této vývojové etapy života, přispívají k pocitu důstojnosti, životního uspokojení, posilují integraci seniorů do společnosti a podporují jejich duševní i fyzické zdraví. Vzdělávání seniorů, kterým se zabývá gerontagogika⁸, je nezbytnou podmínkou zorientování se v rychle se měnícím světě.

Tohoto věku se dožívá stále větší počet naší populace, a proto si uvědomme, že senioři budou představovat velkou cílovou kategorii účastníků vzdělávání. Měla by to být pro nás výzva, pro založení stálých edukačních aktivit.

---

⁷ Zájmové vzdělávání v dokumentu Bílá kniha: „Zájmové vzdělávání, iniciované zpravidla ze strany jednotlivce, sice slouží zpravidla především rozvoji zálib nebo osobně motivovaných znalostí, zároveň však jsou jeho výsledky využitelné i v profesní kariéře jednotlivce a přispívají ke zvyšování úrovně vzdělanosti ve státě“. (Bílá kniha, 2001 s. 83-84)

⁸ Gerontagogika, lze použít i pojem geragogika. Základ pojmu tvoří dvě řecká slova – gerón=stařec a agón=vést někoho. Poprvé se tento pojem objevuje v roce 1962 v práci německého filozofa a vysokoškolského učitele Otto Friedricha Bollnowa. Navrhl realizovat výchovnou pomoc ve stáří, ke zvládnutí smysluplných životních situací v této fázi ontogeneze. (Veteška, 2017)

Mezi základní instituce vzdělávání seniorů patří Univerzita třetího věku, Akademie třetího věku a Univerzita volného času, které jsou mezi současnými seniory velmi vyhledávané. Instituce nabízejí aktivity a programy, které seniorům pomáhají smysluplně naplnit čas, poznat nové přátele a obohatit své vědomosti o nová poznání. Umožňují jim se aktivně zapojit do společenského života. V období „třetího věku“ už lidi nežene kupředu touha vylepšit si kariéru, ale jejich cílem je vzdělávání pro vlastní potřebu, spokojenost a seberealizaci. V neposlední řadě je jejich potřebou být stále platným a užitečným členem společenství a být v kontaktu s lidmi podobných zájmů, sdílet své zkušenosti s ostatními, nerezignovat ve stáří, nýbrž stále usilovat o sebezdokonalování. (Špatenková, Smékalová, 2015)

3 VZDĚLÁVACÍ PROGRAM A JEHO TVORBA

Na vzdělávací program lze pohlížet jako na projekt výuky, při jehož tvorbě můžeme využít znalosti dvou základních postupů tvorby projektu. (Eger, 2002). První postup se aplikuje v případě, že budoucnost vychází plynule ze současného stavu, otázky mají následující podobu (Prášilová, s. 18–20):

- *Kde jsme nyní?*
- *Kde bychom chtěli být? Kam směřujeme?*
- *Jak se tam dostaneme?*
- *Jak zajistíme, že se tam dostaneme?*
- *Jak poznáme, že jsme se tam dostali?*

Druhý postup se používá za předpokladu, že je nám již známo, že budoucnost bude zásadně odlišná od současnosti. Otázky pak mají následující podobu:

- *Kde bychom chtěli být? Kam směřujeme?*
- *Kde jsme nyní?*
- *Jak se tam dostaneme?*
- *Jak zajistíme, že se tam dostaneme?*
- *Jak poznáme, že jsme se tam dostali?*

Vzdělávací program má v případě prvním umožnit maximálně možný rozvoj osobnosti, v případě druhém má zabezpečit dosažení přesně stanoveného standardu absolventa⁹ vzdělávací akce. Oba postupy, v první a druhé otázce, vymezují výkonnostní mezeru, kterou má vzdělávací program překlenout. Výkonnostní mezerou pak rozumíme to, co již jedinec umí a co by umět měl, případně výkonnostní mezera mezi jeho stávajícím výkonem a výkonem požadovaným. Jakým způsobem ji dokážeme překlenout a jak se potvrdí, že se nám to podařilo, řeší odpovědi na zbývající tři otázky postupu. (Prášilová, 2006, s. 21)

---

⁹ Standardem absolventa vzdělávací akce je myšlena schopnost vykonat úspěšně předepsanou zkoušku, nebo napsat test na potřebný počet bodů apod.

Termín vzdělávací program se používá v několika významech, jak uvádí Průcha, Walterová, Mareš, (1998):

- Kurikulární dokument, který vymezuje komplexním způsobem koncepci, její cíle, obsah, případně i jiné parametry vzdělávání v určitém stupni či druhu škol. Je obvykle schvalován centrálními orgány a má normativní charakter.
- Termín označuje charakteristický profil vzdělávání, specifický učební plán na konkrétní škole či jiném vzdělávacím zařízení.

V oblasti dalšího vzdělávání chápeme vzdělávací program většinou ve druhém významu. Představuje základní dokument pro plánování, realizaci a vyhodnocení vzdělávacích akcí. Vychází ze vzdělávacích potřeb konkrétní cílové skupiny, má stanoveny učební cíle, na nichž jsou sestaveny učební plány a osnovy. Následně jsou použity metody vzdělávání a didaktické prostředky. Každý vzdělávací program je sestaven z požadavků na lektory a metody a nástroje hodnocení vzdělávacího programu. Je vhodné připravený vzdělávací program nejprve otestovat na reprezentativním vzorku cílové skupiny, čímž se získají připomínky účastníků k obsahu, k formě a k didaktickým metodám. Tyto připomínky je pak třeba zapracovat do vzdělávacího programu před jeho vlastním uvedením. (Dobeš, Palán, 2011)

Philip Kotler (1988) připomíná jako důležitou před-etapu tvorby vzdělávacího programu analýzu konkurence, jejíž součástí je analýza zájmů a potřeb s cílem zlepšení obsahu, forem a prezentace. Doporučuje se z chyb konkurence poučit a vyhodnotit nasycenost trhu již v etapě před zahájením počátečních příprav vzdělávacího programu.

Má-li vzniknout opravdu účinný vzdělávací program, měl by se opakovaně prověřovat, a to co není funkční, se v něm postupně opravuje. Mužík (2004) doporučuje dodržovat následující etapy při tvorbě vzdělávacího programu:

- a) Vytvoření první „pilotní“ verze, která se bude testovat na vzorku cílové skupiny, bude průběžně monitorován průběh, vyhodnotí se a provedou se potřebné korektury, což povede ke vzniku následné verze, tzv. definitivní.

- b) Realizace definitivní verze, neboli „nulté“ verze se uskutečňuje na cílové skupině. Je průběžně monitorován její průběh, vyhodnotí a provedou se korektury, poté vznikne třetí verze, která je připravená k realizaci.
- c) Realizace programu.

Každá škola si tvoří školní vzdělávací program (dále jen ŠVP) samostatně, na což nás odkazuje §5 odst. 1 školského zákona. ŠVP musí být ale v souladu s rámcově vzdělávacím programem¹⁰ (dále jen RVP), který byl pro něj vydán. Škola v něm může zohlednit své možnosti vybavenosti, kvalifikaci učitelů, spolupráci s jinými školskými zařízeními apod. Vzdělávací programy jsou dokumenty veřejnými, může do nich kdokoliv nahlížet a pořizovat si opisy či kopie. RVP jsou volně dostupné na webových stránkách Výzkumného ústavu pedagogického, ŠVP má ředitel za povinnost zveřejnit na přístupném místě ve škole např. na webových stránkách školy, nebo na informačních tabulích. Trochu jiná situace je s tvorbou vzdělávacího programu pro dospělé a následně pak i pro seniory. V profesním vzdělávání, ale i v rozvoji zájmového vzdělávání seniorů jsou učitelé či lektori kurzů zvyklí připravovat vzdělávací program samostatně pro každý kurz. Jsou známy obecné postupy této tvorby a jejich spolehlivost je praxí ověřena. Velkou roli v tom hrají dosavadní vědomosti a dovednosti dospělých, kteří se kurzů účastní. A proto by měl být lektor před každou tvorbou vzdělávacího programu seznámen s vědomostmi a dovednostmi celé skupiny, aby mohl program naprojektovat podle požadavků vzdělávaných. (Prášilová, 2006)

Tvorba vzdělávacího programu by měla vycházet ze zásad orientovaných na klienta a z okolností, které výsledný produkt ovlivňují. Podle Mužíka (2010, s. 284–286) jsou to následující okolnosti:

- ✓ *Dostupnost vzdělávání* – obsah a cena vzdělávacího programu by měla být dostupná co nejširšímu počtu dospělých.

---

¹⁰ Rámcové vzdělávací programy vymezeny v dokumentu Národního ústavu pro vzdělávání: „Rámcové vzdělávací programy (RVP) tvoří obecně závazný rámec pro tvorbu školních vzdělávacích programů škol všech oborů vzdělání v předškolním, základním, základním uměleckém, jazykovém a středním vzdělávání. Do vzdělávání v České republice byly zavedeny zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání“. (NÚV, 2011)

- ✓ *Rovnost přístupu ke vzdělání* – nelimitovat počet přihlášených, stejný přístup pro ženy i muže.
- ✓ *Kvalita vzdělávacího procesu* – je dobré poskytovat poradenské služby, které mohou kvalitu a dobré jméno vzdělávací instituce značně podpořit.
- ✓ *Adaptabilita vzdělávacích programů* – pružná reakce na potřeby a nabídky vzdělávacích modulů.
- ✓ *Komplexnost nabídky vzdělávání* – souvisí se současnou nabídkou lidského kapitálu¹¹ na trhu práce.
- ✓ *Individualizace vzdělávání* – možnost nestudovat pouze organizovaně ve škole, či vzdělávacím zařízení, nýbrž mít šanci studovat individuálně a směřovat studium dle své oblasti vzdělávacího zájmu.

3.1 Pořadí kroků při tvorbě vzdělávacího programu

Pro tvorbu vzdělávacího programu nelze nabídnout detailní a jednoznačný postup, existují však poznatky, jejichž využití může tvorbu značně usnadnit. Jsou to všechno poznatky sdělitelné, praxí ověřené. Během přípravy se zjišťuje: kdo a proč se má vzdělávat, jaké jsou jeho momentální znalosti, dovednosti, zkušenosti a postoje; co přesně má student po absolvování vzdělávacího programu umět. Dalším krokem je časový harmonogram plánovaného vzdělávání, jeho organizace, vzdělávací strategie, potřebné studijní opory a způsob, kterým bude ověřeno, zda plánovaného cíle bylo dosaženo. Prášilová (2006, s. 32) uvádí následující strukturu:

- a) Zjistit vzdělávací potřeby a určit specifika osob, kterých se tyto potřeby týkají.
- b) Vytyčit programové cíle, potažmo konkrétně a kontrolovatelně pojmenovat výstup z programu.

---

¹¹ Lidský kapitál je na trhu práce symbolizován zpravidla dosaženým školním vzděláním (diplomem). Z ekonomického hlediska jde o to přidat k výchozímu kapitálu přidanou hodnotu, kterou jsou vědomosti, dovednosti a schopnosti.

- c) Rozpracovat cíl do konkrétních dílčích realizačních cílů¹² uspořádaných v čase.
- d) Určit vhodné učivo, které bude doplněno dalšími realizačními nástroji vzdělavatele.¹³
- e) Stanovit postupy a nástroje pro ověření, zda bylo dosaženo stanovených cílů a jakým způsobem.

Dále Prášilová uvádí, že někteří odborníci navrhnou postupy a nástroje ověřovat raději hned po formulaci výstupů, aby se nestalo, že by tyto postupy a nástroje ověřovaly spíše obsah výuky než výsledný výkon studenta. Struktura by pak měla tuto podobu postupu:

- a) Zjistit vzdělávací potřeby a určit specifika osob, kterých se tyto potřeby týkají.
- b) Vytyčit programové cíle, potažmo konkrétně a kontrolovatelně pojmenovat výstup z programu.
- c) Rozpracovat cíl do konzistenčních dílčích realizačních cílů uspořádaných v čase.
- d) Stanovit postupy a nástroje pro ověření, zda bylo dosaženo stanovených cílů.
- e) Určit vhodné učivo, které bude doplněno dalšími realizačními nástroji vzdělavatele.

Odborníci v různých obměnách uvádějí postupy pro tvorbu vzdělávacích programů (Kotásek, 1983; Koubek, 1995; Prokopenko, 1996; Belcourt, Wright, 1998; Armstrong, 1999; Mužík, 200; Pokorná, 2000; Nezvalová, 2004; Prášilová, 2006; Palán, Langer, 2008 atd.). Uvedme si pro příklad tvorbu vzdělávacího programu od Kotáska, který vyšel z poznatků autorů Gagného a Briggse¹⁴. Přestože prezentovaný postup vznikl

---

¹² Rozpracování až na nejmenší úroveň zcela konkrétních a měřitelných cílů (výstupních výkonů) se nazývá operacionalizace. (Prášilová, 2006)

¹³ Realizačními nástroji rozumíme metody, organizační formy, učební úlohy, pomůcky, potřeby atd.

¹⁴ Gagné a Briggs při formulování kroků, které jsou nezbytné v každém projektování, počítali s tím, že metodicky uspořádaná řada činností bude chápána jako cyklický proces (jednotlivé kroky mají vazby dopředu a i dozadu, některé úseky řady vyžadují několikanásobné opakování).

před více než třiceti lety, můžeme jej bez obav aplikovat při tvorbě školního vzdělávacího programu i dnes. (Prášilová, 2006, s. 37):

- a) *Analýza vzdělávacích potřeb,*
- b) *Vymezování obecných a specifických cílů výuky,*
- c) *Stanovení organizačních struktur tvorby realizace výukových systémů,*
- d) *Charakteristika výukového systému z metodického hlediska (vypracování komponent výuky na základě didaktické kvalifikace projektanta),*
- e) *Posuzování předpokladů a omezujících faktorů výukového systému,*
- f) *Minimalizace omezujících faktorů,*
- g) *Výběr nebo vývoj studijních materiálů,*
- h) *Konstrukce nástrojů pro zjištění výkonu žáků,*
- i) *Ověřování ve výukové praxi a formativní hodnocení,*
- j) *Další přizpůsobování a úpravy výukového systému,*
- k) *Zavedení do školské praxe*

Jako další příklad si uvedeme základní kroky projektové přípravy, resp. projektování v andragogice podle Palána a Langer (2008, s. 162-167):

- a) *Identifikace vzdělávacích potřeb, stanovení požadavků* – účelem této fáze je zjistit, k jakému cíli je potřeba dospět
- b) *Identifikace účastníků vzdělávání* – cílová skupina (počet účastníků, pohlaví, věk, vzdělanostní struktura, cíle a zájmy účastníků)
- c) *Stanovení cílů vzdělávání* – profil absolventa – konkrétní identifikování toho, co by měl absolvent umět
- d) *Určení obsahu vzdělávání* – stanovení penza znalostí a dovedností, které je třeba účastníkům předat a trénovat je v nich, aby byly cíle akce naplněny
- e) *Systematizace obsahu vzdělávání* – konkrétní učivo a učební látka; rozčlenění celého obsahu do tematických celků – bloků, kapitol či modulů
- f) *Vytvoření časového harmonogramu* – moduly by měly být z časového hlediska vždy ukončené. Jedna učební jednotka se rovná 90 minutám a je mezi nimi patnácti minutová přestávka. Dbát na zásady psychohygieny
- g) *Vytváření studijních opor*

- h) *Stanovení androdidaktických forem a metod* – např. využití metody teoretické, teoreticko-praktické, praktické, výkladově ilustrativní, dialogické, nebo problémové; formy se pak dají využít např. monologické, dialogické, kolektivní, laboratorní, institucionální či organizační
- i) *Určení a zajištění didaktické techniky*
- j) *Stanovení lektorského a dalšího týmu* – komplexní personální zajištění – neopomenutelná součást vzdělávacího projektu; vytvoření přesného popisu činností, včetně finančního ohodnocení
- k) *Technicko – organizační zajištění* – učební prostory, ubytovací prostory, zajištění nezbytného servisu pro účastníky akce, administrativa
- l) *Návrh metod evaluace¹⁵ vzdělávací akce* – systematické zkoumání hodnoty či kvality vzdělávacího programu
- m) *Zpracování rozpočtu a kalkulace ceny vzdělávání* – finanční rozvaha, kalkulace příjmů a výdajů; mzdové náklady, náklady na pronájem prostor a techniky, režijní náklady, materiálně-technické zabezpečení a další dle typu akce

3. 2 Kurikulum ve vzdělávání dospělých

Prostředkem k realizaci andragogických cílů ve vzdělávacích institucích je kurikulum¹⁶. Je chápáno jako souhrnná informace o vzdělávacích záměrech, která vypovídají komplexně o vzdělávacím procesu, o realizaci a výsledcích. Teorie kurikula se zaměřuje na učební cíle, obsahy učiva, ale i organizaci učiva, studijní metody a prostředky, evaluaci a na rámcové podmínky realizace učení a výuky. Praxe vzdělávání dospělých je příliš složitá a v teoriích vzdělávání dospělých existuje vícero přístupů, jak jí uchopit a teoreticky reflektovat. Není to jednoduché, proto ani zkoumání kurikula

---

¹⁵ Evaluace = Hodnocení; Evaluace je zaměřena na dva aspekty: a) na evaluaci účastníka a za b) na evaluaci účastníkem.

¹⁶ Kurikulum = latinsky „curriculum“ – původně znamenalo běh, v pedagogickém smyslu si vysvětlujeme kurikulum jako pohyb, plánovanou trasu vzdělávání. Zahrnuje vzdělávací program, ale také obsahovou náplň výuky i dosažený výsledek a zkušenost, kterou si student ve škole podle určitého kurikula osvojí. (NÚOV, 2008)

ve vzdělávání dospělých a jeho tvorby není možné omezit na jeden přístup a jedno doporučení. (Prusáková, Matúšová, 2018, s. 13)

Eger (2002, s. 100) kurikulum popisuje následovně:

- ✓ Je to program a život školy.
- ✓ Je to plán obsahu vyučování.
- ✓ Zahrnuje učivo, vztahy učitele, studentů a prostředí.
- ✓ Je to plánovaná a řízená učební činnost.

Z hlediska obsahu pak podle Palána a Langerera (2008, s. 133-134) dělíme kurikulum na:

- ✓ *Plánované* – učební cíle a plány, cíle zamýšlené s předpokládaným obsahem a organizací, s plánovanými formami a metodami a dohodnutým způsobem kontroly hodnocení
- ✓ *Realizované* – skutečně realizovaný průběh a míra odchylky od kurikula plánovaného
- ✓ *Osvojené* – míra skutečného osvojení obsahů účastníků

Z hlediska účelu dělíme kurikulum podle Palána a Langerera (2008, s. 133 - 134) na:

- ✓ *Formální* – program/projekt, při kterém získáme obecně uznávaný certifikát a kvalifikaci
- ✓ *Neformální* – doplnění formálního vzdělávání, získané většinou v neformálním prostředí¹⁷
- ✓ *Informální* – každodenní vzdělávání, které nemusí být záměrné; vzdělávací klima, kam patří např. vztahy, image, podniková kultura vzdělávací instituce, postojové a hodnotové působení

Andragogické kurikulum je oproti pedagogickému, které je formulováno státní politikou, složitější a zůstává otevřeným problémem. Stát se podílí na andragogickém kurikulu jen zprostředkovaně. Kurikula jsou dána obecnými tendencemi, vývojem společnosti, společenskou a politickou situací, rozvojem vědy a techniky, aktuální situací na trhu práce. V současném světě je důležitá koncepce celoživotního učení, která

---

¹⁷ Vzdělávací instituce, knihovny, internet apod.

umožňuje spojovat učení ve všech oblastech života – Lifewide learning – LWL¹⁸ a v různých oblastech života – Lifelong learning – LLL¹⁹. Palán, Langer (2008, s. 138)

3.3 Principy a zásady tvorby vzdělávacího programu

Při tvorbě vzdělávacího programu je zapotřebí vycházet ze základních didaktických zásad a principů, která jsou obecně platná pro vzdělávání dospělých. (Dobeš, Palán, 2011) V odborné literatuře je problematika didaktických principů a zásad pojata dosti jednostranně. Jsou pojímány jako určitý normativ, který se vztahuje na vznik, průběh a samotný výsledek vyučování, avšak pro práci lektora vzdělávání, i pro učení účastníka v rámci výuky, jsou logické a přínosné.

Z odborné literatury si uvedme určité příklady didaktických principů. Dobeš a Palán (2011, s. 7) uvádějí tyto:

- *Princip participativnosti a aktivity* – program, který je účastníkovi nabízen by měl být postaven tak, aby se s ním mohl ztotožnit, aby chápal smysl učeného a měl by mít možnost využít zkušeností a motivů, se kterými do studia přichází.
- *Princip názornosti* – program by měl umožňovat předávání didaktických informací, které by se vnímaly vícero smysly – zrakem, sluchem.

---

¹⁸ Lifewide learning – LWL – strategie výuky a přístup k učení a osobnímu rozvoji, učení studentů v reálných kontextech a autentickém prostředí. (Education Bureau, 2013)

¹⁹ Lifelong learning – LLL – Lifelong learning platform LLLP – program celoživotního učení Platforma shromažďuje 42 evropských organizací, které jsou činné v oblasti vzdělávání, odborné přípravy a mládeže. Cíle organizace jsou: vedení aktivních dialogů s evropskými institucemi; umožnit výměnu osvědčených postupů, zkušeností a odborných znalostí; šířit informace o klíčových otázkách v oblasti celoživotního učení; organizovat akce a rozvíjet aktivity v průřezových tématech celoživotního vzdělávání; propagovat demokratičtější, občanskou a sociální Evropu. (<http://lllplatform.eu/>)

- *Princip individuálního přístupu a přiměřenosti* – náročnost programu musí být vyvážená; cíle, formy a obsahy musí odpovídat zjištěné analýze účastníků
- *Spojení teorie s praxí* – obě složky by měly být zastoupeny

Mezi didaktické „klasiky“ vzdělávání dospělých patří Husen (1967), který uvádí následující principy:

- *Aktuálnost*, která se vztahuje k zájmům účastníky
- *Aktivita*, participace účastníka na průběhu výuky
- *Názornost* a pomoc účastníkovi k získání zprostředkovaného kontaktu se skutečností
- *Techniky duševní práce*, učební látka je rozčleněna a používají se příklady

Tyto principy jsou formulovány pro účastníka, který je ve vzdělávání veden k samostatnosti myšlení. Výukový proces by neměl být pouze monologem lektora, ale podporou.

V andragogické didaktice lze principy vymezit jako požadavky obecného rázu didaktického procesu, kterými se lektor řídí ve vyučování, účastník při učení a manažer vzdělávání při zpracování vzdělávacích konceptů, projektů a programů. Pro vzdělávací činnost, zvláště v oblasti dalšího vzdělávání a pro její úspěšné provádění lze charakterizovat tyto dvě základní zásady (Mužík, 2010, s. 77):

- a) *Zásada partnerského přístupu k účastníkovi* – je založena na aktivaci účastníka. Lektor je profilován do polohy facilitátora²⁰ a do popředí vyučování vstupuje skupinová spolupráce²¹
- b) *Zásada nepřetržité zpětné vazby* – představuje hlavní způsob posuzování kvality a efektivity výuky

Mezi základní marketingové zásady, které je nutné při tvorbě vzdělávacího programu respektovat, patří obecné zásady zformulované Mužíkem a Palánem (2008, s. 33-34):

---

²⁰ Facilitátor učení – odborník usnadňující studentovi učení, čímž jej vede k jeho efektivitě a úspěšnosti.

²¹ Skupinová spolupráce je blíže vysvětlena v kapitole č. 5, která se zabývá formami výuky.

- a) *zásada dostupnosti* – myslíme tím dostupnost fyzickou – dopravní, časovou apod.
- b) *zásada rovnosti přístupu ke vzdělávání* – odstraňovat bariéry, které souvisí s nevýhodnou sociální pozicí jednotlivců – z důvodů věku, pohlaví, etnické příslušnosti apod.
- c) *zásada kvality vzdělávacího procesu* – znamená vytvoření vnitřních mechanismů přípravy, realizace a vyhodnocování vzdělávacího programu
- d) *zásada adaptability vzdělávacích programů* – je jednou ze zásadních marketingových zásad dalšího vzdělávání, které má možnost, a tudíž i povinnost pružné přizpůsobivosti.

Na závěr je vhodné si ještě zmínit zásady praktické pro firemní vzdělávání²² (Mužík, 2010):

- zásada jednotnosti
- zásada ekonomičnosti
- zásada přizpůsobení vzdělávání potřebám firmy
- zásada přizpůsobení vzdělávání potřebám cílové skupiny
- zásada permanentnosti vzdělávání
- zásada všeobecné závaznosti
- zásada operativnosti ve vedení výuky

---

²² Pro hlubší zájem o tuto tematiku a podrobné vysvětlení jednotlivých zásad firemního vzdělávání odkazují na publikaci – *Andragogická didaktika. Řízení vzdělávacího procesu* (Mužík, 2010, s. 77-78)

4 ANALÝZA VZDĚLÁVACÍCH POTŘEB A ANALÝZA ÚČASTNÍKŮ VZDĚLÁVÁNÍ

Dříve než se začneme zabývat analýzou vzdělávacích potřeb, je nutné pochopit pojem potřeba²³ a vzdělávací potřeba, což si vysvětlíme v následující podkapitole.

4.1 Vzdělávací potřeba

Vzdělávací potřeby jsou potřeby sociální, získávané v průběhu života a je možné je chápat jako určitý deficit vědomostí, dovedností, informací, schopností a návyků, na straně druhé je lze vnímat jako jistý potenciál, který nás vede k sebenaplnění. Tento potenciál, či deficit se může vztahovat ke společenským, občanským a profesním rolím. Předmětem deficitu je připravenost nakládat se sebou sama a vycházet s dalšími lidmi. Může to být i připravenost uplatnit se v širším společenském prostředí a v neposlední řadě připravenost pracovat s objektem profesní činnosti. (Šedřová, Novotný, 2006, s. 142) Autoři Buckley a Caple (2004) rozlišují vzdělávací potřeby na proaktivní a reaktivní. Proaktivní se soustředí na budoucnost, vztahují se k podnikové strategii organizace a plánům lidské síly, reaktivní vznikají v momentě, kdy dojde na pracovišti k poklesu výkonnosti z důvodu nedostatku vzdělávání.

Fakta, která uvádějí autoři výše, vyvolávají vzdělávací poptávku. Chceme-li efektivně vzdělávat, musíme respektovat vzdělávací potřeby. Je nezbytné průběžně zjišťovat, co si klienti přejí a jaká jsou jejich očekávání, přizpůsobovat služby jejich potřebám a očekáváním, dbát na to, aby služby byly ve všeobecném povědomí veřejnosti a dbát tímto na to, aby nedávali přednost konkurenci před námi, kteří vzdělávací program nabízíme.

---

²³ V obecné rovině lze potřebu definovat jako: „*výchozí motivační stav, který je charakteristický nějakým deficitem*“. (Nakonečný, 1996, s. 27) Hartl, Hartlová (2010, s. 433) potřebu chápou: „*jako „nutnost organismu něco získat, nebo se něčeho zbavit*“.

4.2 Analýza a identifikace vzdělávacích potřeb

Analýza vzdělávacích potřeb, se také někdy nazývá jako identifikace výcvikových potřeb. Je jednou z nejobtížnějších částí projektování vzdělávací akce. Účelem této fáze je zjistit co nejpřesněji, k jakému cíli je prostřednictvím vzdělávání dospět. K tomuto určení disproporce mezi tím „co je“ a tím „co je žádoucí“ (Mužík, 2011, s. 273) slouží tzv. analýza potřeb. Jejím cílem je přesně definovat a vymezit výkonnostní mezeru, kterou je možné zaplnit vzdělávacím programem. (Prášilová, 2006, s. 52)

Ucelená sofistikovaná metodika, která by optimalizovala proces zjištění vzdělávacích potřeb, nám zatím schází. Mnohé vzdělávací instituce se řídí heslem: „zveřejni a uvidíš“, aniž by provedly analýzu poptávky a nabídky. Některé menší vzdělávací instituce řeší situaci nabídkou „ad hoc“, systémem pokus – omyl. Vzdělávací instituce většího charakteru, které nemají dostatečně propracovaný marketing, řeší tuto situaci širokým vějířem nabídky a doufají, že určitou část bude trh akceptovat. Tyto případy vyžadují vysoké pracovní nasazení s neadekvátním výsledkem. (Dobeš, Palán, 2011, s. 14-15)

Při analýze a identifikaci vzdělávacích potřeb tvoříme plán vzdělávacích aktivit, které musí být projektovány za předpokladu, že přesně víme, co a proč učit. Základním předpokladem je efektivita, adresnost a vyhodnotitelnost vzdělávacího procesu. Proto přípravě vzdělávacího programu věnujeme vždy zvýšenou pozornost a začínáme analýzou vzdělávacích potřeb.

Mužík (2011, s. 273) shrnul analýzu vzdělávacích potřeb takto:

- Identifikace rozdílu mezi tím „co je“ a tím „co je žádoucí“ ve smyslu kompetencí.
- Identifikace cílových skupin.
- Příprava pracovníků na převzetí dalších povinností, odpovědností a pravomocí.
- Určení parametrů podnikového vzdělávání.
- Navržení témat a forem pro další vzdělávání.

Barták (2007, s. 19-20) shrnutí dále doplňuje takto:

- Popis prací a úkolů s cílem stanovit priority požadavků na vzdělávání a rozvoj.
- Identifikace silných a slabých stránek jednotlivců a týmu, možných očekávání a hrozeb (analýza SWOT²⁴).
- Komparace popisů kompetencí jednotlivců s dohodnutými standardy.
- Podpora osobního i týmového rozvoje, včetně optimalizace forem a metod k jejich dosažení.

Shrneme – li výše uvedené definice, zjistíme, že pro analýzu vzdělávacích potřeb neexistuje univerzální a striktní návod. Po prostudování odborné literatury²⁵, je možné říci, že se většina autorů shodla na tom, aby se používaly tři skupiny zdrojů informací. Informace, které se týkají organizace jako celku, informace pro účely identifikace týkající se pracovních míst a činností a informace jednotlivých pracovníků.

4.2.1 Analýza vzdělávacích potřeb na úrovni organizace

Analýza organizace spočívá ve studiu celé organizace, vzdělávací potřeby se musí zaměřit na komplexní posouzení firemních možností. Je zapotřebí zvážit koncepční cíle, údaje o struktuře organizace, zdroje organizace²⁶, organizační strukturu a způsob řízení, ve vztahu motivovanosti a zainteresovanosti pracovníků. Podle Belcourta a Wrighta (1998) je zapotřebí navíc reflektovat kulturu, zvyky, postoje a vztahy lidí ve vztahu k nadřízeným, práci postupům a školitelům, zákony a vyhlášky, které ovlivňují chod a fungování organizace. Analyzujeme také strategii ve vztahu k vývoji trhu a konkurence.

Při analýze, která má sloužit k zjištění vzdělávacích potřeb, se zaměřujeme na způsob organizace podnikového vzdělávání, jeho plánování, způsob realizace, uskutečnění vzdělávání a jeho účinnost a efektivnost. Zaměřujeme se i na zjištění případných bariér a efektivitu výsledků. (Dobeš, Palán, 2011, s. 21)

---

²⁴ SWOT je zkratka z anglického originálu, kde **S** = Strengths (Silné stránky), **W** = Weaknesses (Slabé stránky), **O** = Opportunities (Příležitosti), **T** = Threats (Hrozby). SWOT spočívá v rozboru a hodnocení současného stavu organizace (vnitřní prostředí) a současné situace okolí organizace (vnější prostředí).

²⁵ Odborná literatura – Barták, 2011; Mužík, 2007; Palán, Langer 2008; Prášilová, 2006.

²⁶ Zdroje organizace = lidské zdroje, vybavení organizace, finanční zdroje.

4.2.2 Analýza vzdělávacích potřeb na úrovni pracovních míst

Systematický proces shromažďování a hodnocení údajů o pracovních místech a způsobu chápání pracovních rolí představuje analýza práce. Je to proces zaměřený na úkoly, výsledky, nebo chování, ze kterého pak vyplývají požadavky na kvalifikaci: znalosti, schopnosti, dovednosti, kompetence a zkušenosti. Přímé informace nám dodávají pracovní popisy a kvalifikační charakteristiky. (Dobeš, Palán, 2011, s. 21) Je dobré porovnat vlastní kompetenční požadavky s požadavky danými Národní soustavou kvalifikací²⁷.

Podle Bartáka (2011) požadavky na kvalifikaci neznamenaí pouze požadavky na způsobilost a znalosti pracovníka, nýbrž zdůrazňuje zvážít i jeho adaptaci, rozvoj, vzdělávání, hodnocení a odměňování. Vhodnější je však analyzovat potřeby na úrovni organizace, neboť ta je sociálním útwarem. Jsou to lidé, kteří jí tvoří, a proto by měli být při analýze zvažovány postoje a vztahy lidí ke svým nadřízeným, podřízeným, práci a cílům organizace.

4.2.3 Analýza vzdělávacích potřeb na úrovni jednotlivých pracovníků

Analýza jednotlivých pracovníků je posledním zdrojem informací, díky níž lze podle Mužíka (2011) identifikovat vzdělávací potřeby, které se vztahují ke zlepšení pracovních výkonů jednotlivých pracovníků, nebo mohou vést k rozvoji jejich potenciálu. Mužík (2011) doporučuje provádět tuto analýzu formou rozhovoru mezi konkrétním pracovníkem a jeho nadřízeným.

Analýza úrovně pracovníků je zkoumáním úrovně disponibilních lidských zdrojů a lidského kapitálu. Odhaluje možný deficit ve kvalifikaci a kompetentnosti u jednotlivých pracovníků. Podle zjištěných potřeb lze připravit individuální vzdělávací projekt, který může sloužit jako součást kariérové dráhy. Analytickým procesem zjišťujeme rozdíly mezi požadovaným a skutečným výkonem.

---

²⁷ Národní soustava kvalifikací (NSK) – informační portál o soustavě celostátně uznávaných profesních kvalifikací v ČR.

Na základě výše uvedených informací identifikujeme vzdělávací potřeby pracovníků a jsme ve fázi, kdy jsme schopni určit, koho a proč vzdělávat. Analýza a identifikace vzdělávacích potřeb je nejkritičtější fází tvorby vzdělávacího programu, je proto nutné se této fázi věnovat dostatečně pečlivě, s přiměřenými náklady.

4.3 Analýza účastníků vzdělávání, cílová skupina, profil absolventa

Při tvorbě vzdělávacího programu musíme zohlednit složení skupiny, pro kterou je program tvořen, a to jak při formulaci programového cíle²⁸, tak při volbě vzdělávací cesty. Pro zjištění specifika složení skupiny se provádí tzv. analýza účastníků vzdělávání. Zjišťují se především informace o schopnostech účastníků „učit se“ a to v oblastech intelektuální způsobilosti, ve znalostech a odbornostech v oblasti, kterou chceme vyučovat, a v neposlední řadě se zjišťuje samotná motivace k učení. (Prášilová, 2006, s. 61) Zjišťuje se dále, zda bude skupina účastníků homogenní, či heterogenní. Homogenita souboru vzdělávaných lidí bývá vhodná, zjednodušuje tvorbu a samotnou organizaci a realizaci programu. Může být profesní, věková, vzdělanostní, tematická, či podle pohlaví a fyzického stavu.

Po vyjasnění toho, co je účelem vzdělávací akce, je potřeba definovat cílovou skupinu a pro přesné stanovení cílové skupiny musíme zjistit následující údaje o účastnících vzdělávací akce:

- ✓ počet účastníků
- ✓ věk a pohlaví
- ✓ vzdělanostní struktura
- ✓ struktura podle oboru a délky jejich praxe
- ✓ pozice účastníků v sociální, nebo firemní hierarchii
- ✓ zkušenosti s vyučovaným tématem
- ✓ motivace, cíle, zájmy účastníků vztahující se k vyučovanému tématu

---

²⁸ Programové cíle jsou podrobněji popsány v kapitole 5, věnované cílům vzdělávacího programu.

Jakmile stanovíme cílovou skupinu, je zapotřebí její vlastnosti nadále respektovat při všech následujících složkách tvorby vzdělávacího programu.

Profil absolventa je ideální stav, jehož chceme prostřednictvím vzdělávací akce dosáhnout u cílové skupiny a jejích členů (absolventů). Je optimální požadovanou strukturou dovedností, vědomostí, návyků a postojů, obecně možno říci kompetencí, kterých hodláme andragogickým působením dosáhnout.

Současné trendy zlepšující kvalitu dalšího vzdělávání v zemích Evropské unie směřují ke standardizaci a srovnatelnosti certifikátů a diplomů dalšího vzdělávání. Cílem je vyšší transparentnost kvalifikace s možností vzájemného uznávání národními státy. (Mužík, 2010, s. 289)

5 VÝUKOVÉ CÍLE VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

Cíle vzdělávacího programu mají význam v jeho přípravě a zpracování. Jsou myšlenkovou anticipací²⁹ očekávaných výsledků vzdělávací aktivity a musíme je stanovit tak, abychom vzdělávací program mohli provést a kontrolovat jeho úspěšnost. Vzdělávací cíle jsou výpovědí o tom, čeho chce učitel (lektor, vzdělavatel, organizátor) dosáhnout. Vzhledem ke složitosti vzdělávacího procesu jde převážně o celý soubor cílů, které jsou zpravidla věcně a hierarchicky strukturovány. Naplnění vzdělávacích cílů zajišťují učební cíle, které mají jasnou představu o formě chování studujícího, nebo o jeho dispozicích k určitému chování (schopnost, dovednost, kvalifikace), získaných díky výuce. Cíle určují, co bude účastník schopen dělat na konci jednotlivých lekcí nebo vzdělávacího programu. (Mužík, Palán, 2008, s. 36) Aby byly cíle funkční, musí splňovat následující čtyři vlastnosti: komplexnost, konzistentnost, kontrolovatelnost a přiměřenost.

Cíle mohou být různě strukturovány. Nejznámější je teoretické rozdělení podle dimenzí učení, která uvádějí Mužík a Palán (Tamtéž, s. 36):

- kognitivní cíle – poznávací: vědomosti, teoretické schopnosti
- afektivní cíle – postoje, hodnotové: cit, emotivní a mravní postoje
- psychomotorické cíle – konání praktických dovedností, šikovnost
- psychosociální cíle

Cílů při procesu vzdělávání může být celá řada. Problémem zůstává, které cíle vybrat, aby byly optimálně kompatibilní se záměrem, a přitom byly komplexní, konzistentní, kontrolovatelné a přiměřené.

Didaktika³⁰ se snaží tento proces usnadnit optimálním uspořádáním cílů, jejich systematizací a klasifikací.

Existují návodná uspořádání učebních cílů, kterým říkáme taxonomie učebních cílů, tzv. klasifikace, uspořádání do kategorií. Jedná se o taxonomii kognitivních (poznávacích) cílů, taxonomii cílů psychomotorických, která je založena na principu stále

---

²⁹ Anticipace je psychický proces předjímání jevů, které se mají vyskytnout. V profesích jako jsou manažeři, lékaři, vědci, piloti aj., jejichž složkou je rozhodování, a kde hraje anticipace významnou roli.

³⁰ Didaktika je pedagogická disciplína a je vědou normotvornou, zabývající se teorií vzdělávání a vyučování, zkoumá vyučovací proces, při kterém dochází k osvojování si vědomostí, dovedností a návyků.

se zdokonalujících pohybových dovedností a taxonomii cílů postojoyých a hodnotových (afektivních). (Prášilová, 2006, s. 127)

V českém prostředí se můžeme setkat s Bloomovou taxonomie kognitivních cílů, která člení učební cíle do šesti hierarchicky uspořádaných kategorií a s Niemerkovou taxonomií, která se věnuje zapamatování a porozumění poznatků. Principy zachovávají stejné, liší se pouze počtem kategorií cílů a třídění se do nich. Díky nim lze zpracovat projekty kurzů a hodnotit kvalitu vzdělávacích opatření. (Dobeš, Palán, 2011, s. 11)

V tomto textu si ukážeme Bloomovu taxonomii kognitivních cílů – od nejjednodušší úrovně náročnosti, po úroveň náročnější, kterou je hodnotící posuzován:

1. znalost (vědomost, zapamatování) – metod a specifík
2. porozumění (pochopení) – reprodukce a interpretace
3. aplikace – pojmů a obsahů
4. analýza – prvků a vztahů
5. syntéza – tvorba plánů a činností, stanovení hypotéz
6. hodnocení (posouzení) – z hlediska vnitřních důkazů a vnějších kritérií

V 50. letech 20. století byl vyvinut manažerský systém řízení podle cílů (Management by Objectives), jehož poznatky jsou využitelné i v oblasti vzdělávání. Byla vytvořena jakási mnemotechnická pomůcka tzv. SMART³¹, určující základní kritéria cílů: Specifičnost, Měřitelnost, Akceptovatelnost, Reálnost a Termínovanost.

Po zvládnutí a vysvětlení si této kapitoly, si jistě uvědomíme, jak důležitá je práce samotného tvůrce – lektora, manažera vzdělávacího programu. Dobrý vzdělávací program, který je postavený na hierarchii funkčních výukových cílů, motivuje vzdělávané k jejich další účasti na vzdělávání a šetří energii, čas a finance.

---

³¹ SMART (Dobeš, Palán 2011, s. 12)

Specifičnost – vztah k určitému konkrétní činnosti

Měřitelnost – stanovení požadované kvality i kvantity

Akceptovatelnost – soulad se zajištěnými potřebami

Reálnost – reálná šance pro všechny účastníky, aby dosáhli cíle

Termínovanost – splnění cílů v potřebném čase

6 DIDAKTICKÉ FORMY A METODY VÝUKY

Při zpracovávání vzdělávacího programu jsou didaktické formy a metody jedním ze základních stavebních kamenů. Jsou vyjádřením určitého organizačního rámce výuky, tj. vyučování a učení. Vzdělávací formou je myšleno vnější organizační uspořádání vzdělávací akce, určující podmínky, okolnosti, způsobu uspořádání, metodou rozumíme konkrétní nástroje, které jsou využitelné v konkrétním vzdělávání neboli prostředek či algoritmus postupů, který řídí proces učení. V následujících podkapitolách si dělení forem a metod blíže popíšeme a podíváme se na ně z různých hledisek.

6.1 Formy výuky

Didaktické formy výuky jsou jakýmsi způsoby řízení, organizace a regulace didaktického procesu. Přiblížíme si členění forem podle několika autorů odborné literatury. Palán (1997, s. 40) uvádí toto dělení forem vzdělávání dospělých:

- Časové prostředí – trvání a řazení základní vyučovací jednotky na vyučovací hodinu, ve vzdělávání dospělých to bývá dvouhodina.
- Vyučovací prostředí – výuka ve třídě, na pracovišti, v laboratoři, dílně v plenéru, mimo pracovní proces.
- Organizační uspořádání studujících – vyučování typu individuální, skupinové, smíšené, frontální, kaskádové³², včetně typu interakce vzdělavatel a vzdělávaný, kterou rozdělujeme na přímou, kam patří vyučování kooperativní, participativní, individualizované a formy řízené a volné, kam jako příklad patří forma vzdělávání pomocí internetu.

---

³² Kaskádové vzdělávání je forma podnikového vzdělávání, uplatňující se především při změnách technických, technologických, a organizačních. Školení se provádí “shora dolů“, kdy se každý nadřízený zúčastní školení u svého nadřízeného, a následně školí své podřízené. (Palán, 2004)

- Stav systému, v nichž vzdělávání probíhá – tyto systémy se rozdělují na živé, kam spadá lektor, učitel, konzultant a neživé, tím je míněna vyučovací technika a didaktické pomůcky.
- Zaměření pedagogické akce – kvalifikační či rekvalifikační kurzy, zájmové vzdělávání, specializační kurzy, inovační apod.

Řehák (1981, s. 8) člení formy na ty, které mají trvalé složení účastníků – studijní skupiny, kurzy, semináře a formy s nestálým složením účastníků – tematické večery, vzdělávací cykly. Maňák (1997) rozděluje formy výuky podle vztahu k osobnosti studenta, podle charakteru výukového prostředí a podle délky trvání.

Členění didaktických forem ve vzdělávání dospělých se v současné době, do jisté míry, ustálilo na čtyři základní – přímá forma (prezenční), distanční vzdělávání, kombinované studium a sebevzdělávání.

Přímá forma (prezenční) – jedná se o denní docházku studujícího do vzdělávacího zařízení. Teorie i praxe ukazují, že tato forma lektorské práce je založena na přímém partnerství ve výuce a lektor si musí vybudovat svou autoritu, jak odbornou, didaktickou, tak i na komunikační úrovni.

Distanční forma vzdělávání – studující a vyučující jsou fyzicky odděleni, a to jak v čase, tak i v prostoru. K interakci mezi vzdělávaným a vzdělavatelem dochází většinou zprostředkovaně za pomoci nejrůznějších médií. Lze tedy říci, že tato forma vzdělávání využívá multimedia jak pro prezentaci učiva (speciální tištěné učební materiály, audionahrávky, videonahrávky, programy v sítích, speciální interaktivní CD, TV, internet, intranet atd.), tak pro komunikaci se studujícími, kam patří různé informace, konzultace, podpora, poradenství skrze telefon, fax, e-mail apod.

Kombinované studium – je kombinací distančního studia s prezenční výukou a je typické pro vysokoškolské vzdělávání. Kombinovanou výuku obvykle tvoří: 1. vstupní seminář, 2. individuální studium, 3. tréninkové kurzy, 3. závěrečné zkoušky

Forma sebevzdělávání – vyznačuje se tím, že role lektora a účastníka vyučovacího procesu jsou spojeny v jednu. Při této formě studia roste úloha nové formy vzdělávání dospělých, kterým je *e-learning*, proces účelného a účinného využití informačních a komunikačních technologií ve vzdělávání. Lze ho charakterizovat jako kombinaci

výukové a výcvikové činnosti a moderních a komunikačních technologií. (Mužik, 2010, s. 84–86)

Rozhodování a výběr formy výuky se opírá o kritéria, která vedou ke srovnání a uvědomění si rozdílů mezi jednotlivými didaktickými formami. Tato kritéria lze chápat jako hlavní rysy výuky dospělých a jsou znázorněna v následujícím přehledu:

Obr. č. 3 – Členění didaktických forem a jejich kritéria

Hlavní rysy výuky	Prezenční forma	Distanční forma	Kombinovaná forma	Sebe-vzdělávání
Výuková komunikace	Přímá (osobní)	Omezená	Omezená	Minimální
Kontakt lektora a účastníka	Osobní	Malý	Malý	Bez kontaktu
Časové rozložení	Pevné studijní plány	Podle individuální potřeby	Podle individuální potřeby	Zcela individuální
Sociální kontakt s ostatními účastníky	Přímý	Limitovaný	Limitovaný	Prakticky žádný
Využívání výukových technologií	Podle možností	Je nezbytně nutné	Je nezbytně nutné	Je nezbytně nutné
Učební texty	Doplněk výuky	Důležité medium	Důležité medium	Hlavní výukové medium

Zdroj: Mužik 2010, s. 88

Volba vzdělávacích forem má pro didaktický proces velký význam a často předurčuje volbu didaktických metod, kterým se budeme věnovat v následující podkapitole.

6.2 Metody výuky

Výuková metoda = didaktická metoda je nejjednodušší postup za určitým cílem.

Je systémem vyučovacích činností učitele a učebních aktivit studentů, které směřují k dosažení edukačních cílů. Prostřednictvím výukových metod se děje komunikace a interakce mezi učitelem a studenty, směřující k dosažení nadefinovaných edukačních cílů.

V praxi se postupem času využívají různé kombinace vzdělávacích metod, které můžeme rozřadit do různých skupin, podle různých hledisek. (Barták, 2015, s. 45)

Jedním z příkladů může být dělení podle Mužíka (2005) na metody:

- Teoretické – vhodné k předávání informací a teoretických znalostí působením na rozumovou stránku jedince – klasická přednáška, přednáška s diskusí, seminář
- Teoreticko – praktické – zaměřeny na analýzu problémů a jejich řešení – diskuse, projektová a programová výuky
- Praktické – směřují k rozvoji praktických dovedností – instruktáž, koučink, mentoring, exkurze, stáž, rotace práce

Jinou možností klasifikace metod, dle možností míry aktivity a samostatnosti vzdělávání je pojetí Viery Prusákové. Metody rozlišila na výkladově ilustrativní, dialogické a problémové. (Palán, Langer, 2008, s. 155).

Nejčastější rozdělení didaktických metod vzdělávání dospělých je podle místa jejich výkonu aktivity, a to na pracovišti a mimo pracoviště.

6.2.1 Metody aplikované na pracovišti

- **Instruktaž** – jedna z nejjednodušších a nejčastěji rozšířených metod. Zkušený zaměstnanec/lektor předvádí pracovní postup a zaměstnanec se prostřednictvím pozorování a napodobování snaží pracovní postup osvojit. Tato metoda je velmi jednoduchá a rychlá, ale není vhodné ji využívat při složitějších pracovních postupech.
- **Asistování** – patří mezi často využívané a oblíbené metody ve vzdělávání pracovníků. Bývá využíváno při zaškolování pro manuální práci, ale i při zdokonalování vedoucích pracovníků a odborníků. Ke zkušenému zaměstnanci je přiřazen zaškolovaný pracovník a učí se od něj pracovních postupů. Postupně se ve vykonávání úkolů osamostatňuje, do momentu, kdy úkoly pracovního místa plní zcela sám.
- **Koučování** – moderní, v dnešní době velmi oblíbená metoda, prováděná tzv. koučem, který klade otevřené otázky s cílem nalézt řešení pro daný problém. Řešitelem problému nesmí být kouč, nýbrž koučovaný. Koučink je založený na tom, že lidé v dnešní době touží po úspěchu, a že jsou ochotni se stále více zlepšovat a zdokonalovat se. Touha dosahovat na vyšší mety je pro koučování typická. Podle Vosse (1997) je podmíněna tím, že lidé musí pochopit, co dělají a proč je to důležité. Musí cítit uznání za to, co dělají a musejí mít možnost zlepšení v případě, že udělají chybu.
- **Mentorování** – obdoba koučování, s tím rozdílem, že mentor zaškolovanému/mentorovanému přímo radí, doporučuje, usměrňuje ho a stimuluje jej. Mentora si mentorovaný volí zpravidla sám.
- **Counseling** – jedna z nejnovějších metod, jedná se o vzájemné ovlivňování a konzultování mezi vzdělávaným a vzdělavatelem, či podřízeným a nadřízeným.

Školený zapojuje vlastní iniciativu a přichází sám s návrhy řešení problémů a přináší nové nápady.

- **Rotace práce** – důležitý nástroj rozvoje pracovníků. Jde o systematické změny pracovních míst s cílem pracovníka umisťovat postupně na různá pracoviště po určitá období – tzv. rotuje po organizaci. Pracovník může rotovat vertikálně – na různých úrovních organizační struktury, či horizontálně – na stejné úrovni řízení. (Koubek, 2007)
- **Trainee program** – tato metoda může být aplikována na pracovišti i mimo něj. Jedná se o cílené programy na přípravu zaměstnanců k převzetí složitých pracovních úkolů, či o přípravu studentů středních a vysokých škol na případné budoucí povolání přímo v určité organizaci.

6.2.2 Metody aplikované mimo pracoviště

- **Přednáška** – klasická metoda, vhodná k předávání ucelených poznatků, co největšímu množství posluchačů; je nenáročná na prostorové podmínky a vybavení
- **Seminář** – obdoba přednášky, jde o zprostředkovávání znalostí, s tím, že do výuky jsou posluchači více zapojeni např. přípravou referátů a jejich následným přednesem posluchačům.
- **Demonstrování** – zprostředkovávání znalostí a dovedností prostřednictvím pomůcek, počítačů, audiovizuální techniky, strojů ve zkušebních dílnách.
- **Případová studie** – oblíbená metoda vzdělávání dospělých, neboť jsou zapojeni do hry. Jedná se o popis reálného či fiktivního problému a jeho detailní vyličení. Následuje analýza konkrétní situace skupinou účastníků, poté diskuse, při které

se nalézají alternativní řešení, která se posuzují a formují se výstupy vlastního řešení problému.

- **Workshop** = pracovní dílna – doslovný název. Vzdělávací aktivita pro dospělé, často se pod ním odehrávají porady, konference a různá pracovní jednání. Palán s Langerem (2008, s. 156) jej definovali jako: *„uzavřené pracovní a vzdělávací setkání nad určitým problémem (okruhem problémů), jehož cílem je tyto problémy vyřešit, zejména neotřelým a inovativním přístupem s využitím synergického efektu³³“*.
- **Brainstorming** = bouře mozků – doslovný název. Metoda, která směřuje k stimulování kreativity. Cílem je získání maximálního množství nápadů k řešení určitého problému.
- **Simulace** – jedná se o aktivní způsob řešení schopností a dovedností. Účastníci mají k dispozici detailní scénář, ve kterém různé situace musí řešit. V průběhu simulace se stupňuje obtížnost jednotlivých problémů.
- **Hraní rolí** – jde o inscenační metodu, procvičují se reálné situace z praxe ve výukovém prostředí.
- **Development centre (DC)** – metoda oblíbená ve firemní praxi. Účastníci řeší různé zadané úkoly, prostřednictvím psychodiagnostických a dalších technik. Výstupem je stanovený osobnostní profil zaměstnance a jeho rozvojový potenciál. (Palán, Langer, 2008, s. 159) Cílem DC je vysoká motivace zaměstnanců.
- **Outdoor training** – moderní metoda aktivit probíhající mimo pracoviště v přírodě, tělocvičně, na hřišti, nebo ve speciálně vybavených učebnách. Metoda je používána spíše pro vzdělávání vedoucích pracovníků. Prostřednictvím her

---

³³ Synergický efekt = efekt společného působení více prvků, který je obvykle větší nebo kvalitativně lepší než prostý součet efektů ze samostatného působení jednotlivých prvků.

a pohybových aktivit manažeři zdokonalují své dovednosti, prohlubují vztahy a snaží se o vytváření soudržného týmu. Po skončení aktivity probíhá kolektivní diskuse nad manažerskými znalostmi a dovednostmi, kterých se využilo k řešení úkolu.

- **E-learning** – vzdělávání pomocí počítačů, vzdělávání zprostředkované prostřednictvím informačních a komunikačních technologií – internetem či CD a DVD. Metoda je spojována s distančním studiem.

O výsledném efektu vzdělávání do značné míry rozhoduje výběr metod vzdělávání. Na níže uvedeném obrázku si ukážeme, jaké faktory ovlivňují volbu metod vzdělávání.

Obr. č. 4 – Faktory ovlivňující volbu metod vzdělávání a rozvoje

Zdroj: Vodák, Kucharčíková, 2007, vlastní zpracování

7 OBSAH VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

V předešlých kapitolách jsme se zabývali, v souvislosti s tvorbou vzdělávacího programu, otázkami – proč a pro koho je program tvořen, jakých cílů chceme dosáhnout a jakých forem a metod bude při výuce využito. Nyní se zaměříme na to, jakým způsobem bude cílů dosaženo.

Samotné učivo vzniká zpracováním obsahů, představujících různé oblasti (kulturu, vědu a techniku, umění, činnosti, hodnoty aj.). Struktura učiva odpovídá osobnosti vzdělávaného a od ní se odvíjí dělení cílů na cíle kognitivní, psychomotorické a afektivní³⁴.

Když tvoříme vzdělávací program, dlouhodobého charakteru, je zapotřebí spojit logickou část tematických celků s časovými údaji. Takovému uspořádání se říká učební plán.

7.1 Učební plány

Učební plán je dokument, který obsahuje seznam předmětů a témat, které vzdělávající se musí absolvovat.

Existují tři možnosti, jak učivo v učebních plánech uspořádat. Uvedeme si rozřazení podle Prášilové (2006, s. 150):

- *Podle předmětů* – v českých školách má toto uspořádání tradici. Jsou zde zohledňovány mezipředmětové vztahy a je preferována spolupráce učitelů, přednášejících příbuzných předmětů
- *Projektové uspořádání* – toto uspořádání propojuje obsah vzdělávání s různými oblastmi činností praktických
- *Modelové uspořádání* – toto uspořádání reaguje na nedostatky předchozích způsobů uspořádání učiva – vytváří tematické bloky

---

³⁴ Podrobněji jsme se tomuto tématu věnovali v předešlé kapitole č. 5.

Při tvorbě krátkodobějšího vzdělávacího programu, které je zaměřeno na profesní, či zájmové vzdělávání, projektant nepotřebuje vytvářet učební plán, vystačí si jen s učebním rozvrhem.

Níže si tvorbu učebního plánu ukážeme na příkladu z praxe. Jedná se o vzdělávací program – Základy podnikání.

Tabulka č. 1 – Příklad učebního plánu pro vzdělávací program Základy podnikání

NÁZEV PŘEDMĚTU	POČET HODIN TEORETICKÉ VÝUKY (45minut)
Poučení o BOZP	2
Podniková ekonomika	32
Marketing	12
Základy účetnictví	40
Daňová evidence, daně, legislativa	32
Podnikatelský záměr	32
CELKEM HODIN	150
Závěrečné zkoušky	2
CELKEM	152

Zdroje: Dobeš, Palán, 2011, s. 32

7.2 Učební osnovy

Učební osnovy jsou základním dokumentem pro realizaci obsahu vzdělávání, jak ve formálním, tak i v neformálním vzdělávání. Pro jednotlivé předměty na školách byly dříve závaznou normou. V současnosti jsou nahrazeny rámcovými vzdělávacími programy. Ve vzdělávání dospělých jsou nezbytnou součástí jakéhokoliv vzdělávacího projektu či výcviku a slouží ke zkontrolování postupu vhodného pro dosažení projektovaných cílů. Tvůrce vzdělávacího programu vhodně volí učivo, vymezuje potřebný rozsah a navrhuje výukové metody a organizační formy.

Tabulka č. 2 – Příklad učebních osnov pro vzdělávací program Základy podnikání

OSNOVA	POČET HODIN	POČET HODIN CELKEM
Poučení o BOZP Zákony, předpisy, nařízení v oblasti BOZP Rizika na pracovišti Zásady při poskytování 1. pomoci Požární rizika a požární a evaluační řády Poučení o používání hasicích přístrojů		2
1. Podniková ekonomika 1.1 Základní ekonomické pojmy 1.2 Specifika malého a středního podniku, základní principy organizace podniku 1.3 Trh, jeho funkce, subjekty trhu, tržní chování, nabídka, poptávka, jejich interakce 1.4 Finanční trh – charakteristika, členění, nástroje 1.5 Právní formy podnikání 1.6 Kalkulační systém – druhy, charakteristika 1.7 Investiční rozhodování 1.8 Bankovníctví, úloha a postavení ČNB, formy platebního styku, hospodářská politika státu a její nástroje	2 6 4 4 4 4 4	 32
2. Marketing 2.1 Základní marketingové pojmy a jejich význam 2.2 Etc.	2	12

Zdroje: Dobeš, Palán, 2011, s. 33

8 LEKTORSKÉ ZAJIŠTĚNÍ

„Úspěch vzdělávací akce závisí především na lektorově schopnosti umět, pokud možno prostřednictvím prožitku, správným způsobem podat dané skupině posluchačů požadované téma.“ (Vodák, Kucharčíková, 2007, s. 102) K tomu, aby byl celý proces vzdělávání úspěšný, je zapotřebí vybrat vhodné lektory, kteří musí mít jisté kvality a osobnostní předpoklady. Z čehož vyplývá, že lektor musí být vnitřně zralá osobnost, musí umět získat respekt, ale také důvěru. (Vodák, Kucharčíková, 2007, s. 101) Dále musíme věnovat pozornost odbornosti, dostupnosti, zkušenosti, finančním nárokům a pedagogickým dovednostem jednotlivých lektorů. V profesním vzdělávání je dobré vybírat lektora, který se umí přiblížit úrovni účastníků a sám má praktické zkušenosti.

Lektoři by dále měli při výuce umět používat didaktické pomůcky, které pomáhají ke zpřístupnění, prohloubení a rozšíření sdělovaných informací. Proto by měli sledovat neustálý vývoj didaktických prostředků a pomůcek a měli by je umět vhodně a účinně využívat v rámci celého vzdělávacího procesu (Barták, 2015, s. 145).

Neopomenutelným nástrojem lektora je komunikace. Lektor by měl zvládnout verbální komunikaci, která spočívá v jeho obsahu projevu. Ale i komunikaci neverbální, pomocí které, ovlivňuje úspěch pochopení jeho projevu. Mezi tyto projevy patří především celková image lektora, oční kontakt, držení správného postoje a dodržování vzdálenosti. Třetí neméně důležitou složkou komunikace, kterou by měl lektor ovládat je komunikace paralingvistická, což je práce s hlasem. Zahrnuje barvu hlasu, intonaci a hlasitost. Nejedná se tedy o obsah projevu, nýbrž o to, jak obsah posluchačům podáváme.

Profesi lektora v České republice lze rozdělit podle Mužíka a Palána (2008, s. 13) do čtyř základních skupin:

- *Lektoři podnikatelé* – osoby pracující na základě živnostenského oprávnění (OSVČ)³⁵
- *Lektoři zaměstnanci* – jejich pracovní činnost je orientována na výuku a trénink pracovníků ve vzdělávacích institucích, organizacích, podnicích, ale i mimo ně
- *Manažeři a specialisté* – vzdělávací činnost je jejich pracovní náplní, vyskytují se zejména tam, kde se zajišťuje vzdělávací činnost převážně kompetencí a kvalifikací interním způsobem
- *Lektoři – pracovníci v neziskové sféře* – pracují na dobrovolnickém principu v oblasti sociálních služeb, kultury, zájmové činnosti, sportu apod.

Lektor ve vzdělávání dospělých je v zásadě učitel dospělých. Jelikož je jeho vzdělávací činnost velmi rozmanitá, lze jej pojmenovat dalšími způsoby. Např. Palán (2002) uvádí tyto:

- ✓ Konzultant – poradce, odborník
- ✓ Kouč – vzdělavatel, se zaměřením na jednání a chování lidí
- ✓ Mentor – školitel, pracující s účastníkem na pracovišti
- ✓ Moderátor – zaměřený převážně na týmovou práci účastníků
- ✓ Tutor – poradce účastníka zejména v distančním a kombinovaném studiu
- ✓ Instruktor – odborný školitel, který vede praktický výcvik

Lektorskou pozici lze vymežit evropským rámcem učitelských kompetencí a kvalifikací.

První kompetencí je schopnost pracovat s ostatními, umět podporovat potenciál každého učícího se a doprovázet jej při jeho rozvoji.

Druhou kompetencí lektora je práce s informacemi, které by měl umět získávat, analyzovat je, reflektovat na ně a umět je předávat dále použitím vhodných technologií.

---

³⁵ Výkon lektorského povolení upravuje § 25 živnostenského zákona a příloh vyhlášky vlády č. 140/2000 Sb., kterým se stanoví seznam oborů živnosti volných, ve znění nařízení vlády č. 492/2004 Sb. a nařízení vlády č. 100/205 Sb. (Mužik, 2010, s. 218)

Třetí důležitou kompetencí je práce se společností a práce v rámci společnosti. Lektori by měli být znalí faktorů, které vedou k sociální kohezi³⁶ a naopak sociální exkluzi³⁷. (Mužík, 2010, s. 221)

Kompetencím lektora ve vzdělávání seniorů věnujeme samostatnou stat' v podkapitole 8.1, neboť seniorský věk se svými specifiky předurčuje parametry edukace, na které by měl být lektor seniorského vzdělávání náležitě připraven.

Předpisy, které by jednoznačně stanovovaly kvalifikační požadavky na lektory profesního, zájmového, či občanského vzdělávání v České republice nejsou. V rámci akreditačního řízení, které zajišťují příslušné ústřední orgány státní správy, se provádí registrace lektorů³⁸. Pozice lektora se dále vyskytuje v tzv. Kartotéce typových pozic, která je součástí integrovaného systému typových pozic MPSV ČR.

8.1 Lektor ve vzdělávání seniorů

Lektor ve vzdělávání seniorů by měl vystupovat především v roli facilitátora, jenž usnadňuje učení a je zaměřen na potřeby, zájmy a osobnost účastníka a podporu jejího sebe-řízeného učení. Požadavky na práci lektora vyplývají ze specifík seniorského věku. Kompetence lze identifikovat následujícím způsobem (Špatenková, Smékalová, s. 187):

---

³⁶ Sociální koheze = sociální soudržnost – je pojem označující kapacitu společnosti k zajištění blahobytu všech jejích členů, bez opomíjení a za současné minimalizace rozdílů mezi jednotlivými členy společnosti.

³⁷ Sociální exkluze = vyloučení – je proces vydělování jedinců i sociálních skupin ze společnosti.

³⁸ Registrace lektorů působících v povolovaných vzdělávacích programech se dělí podle kritérií akreditační komise posuzující odborné předpoklady lektorů pro vzdělávání pedagogických pracovníků podle zákona č. 563/2004 Sb.; vyhláška č. 524/2004 Sb., o akreditaci zařízení k provádění rekvalifikace uchazečů o zaměstnání a zájemců o zaměstnání; zákon č. 96/2004 Sb. o celoživotním vzdělávání nelékařských pracovníků; zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách. (Mužík, 2010, s. 222)

- Kompetence osobnostní – zahrnující etickou³⁹, empirickou⁴⁰, sebe-reflektivní⁴¹ a intersubjektivní⁴² kompetenci
- Kompetence odborná – oborové a mezioborové vědomosti
- Kompetence andrago-geragogické – penzum vědomostí a dovedností z andragogické metodologie a specifických znalostí a dovedností geragogiky⁴³
- Kompetence lektorská – didaktická, psychodidaktická, psychosociální, rétorická, interpersonální

„Lektor by didaktický proces měl umět připravit tak, aby seniory nezatěžoval nadbytečným pamětním učením nýbrž, aby cvičil jejich paměť. Děti a mládež se učí s ohledem na perspektivu, dospělý se učí s ohledem na praktický výkon, avšak senioři se učí pro přítomný okamžik. Je vhodné při didaktickém procesu využívat porozumění, nadhled a názor obohacený vlastními prožitými zkušenostmi“. (Pávková, 2019)

Z hlediska psychosociální kompetence by senioři měli zažít ze strany lektora duchovní a psychosociální oporu.

---

³⁹ Etická kompetence – obsahuje humanizační aspekt, vyjadřuje respekt, úctu a odpovědnost.

⁴⁰ Empirická kompetence – důraz je kladen na široké zkušenosti vzdělavatele.

⁴¹ Sebe-reflektivní kompetence – umožňuje posuzovat své chování a vyvodit z něj patřičné závěry, ochota k celoživotnímu učení.

⁴² Intersubjektivní kompetence – vyjadřuje sdílení, porozumění, empatii.

⁴³ Geragogika = gerontagogika – vědní disciplína, sloužící k přípravě dospělých občanů na aktivní a tvůrčí etapy stáří a to z hlediska výchovných a vzdělávacích potřeb, zájmů, funkcí a cílů. Zahrnuje v sobě pojetí výchovy ke stáří a praktická řešení a metodické postupy při realizaci výchovy a vzdělávání dospělých. (Livečka, 1979, s. 3)

9 TECHNICKO – MATERIÁLNĚ – ORGANIZAČNÍ ZAJIŠTĚNÍ

Neopomenutelnou součástí vzdělávacího projektu je jeho komplexní personální zajištění. Tím nemyslíme jen lektorský sbor, administrátory, koordinátory vzdělávací akce, ale i řidiče, kuchaře, úklidovou službu apod. dle rozsahu a zadání vzdělávací akce. S dostatečným předstihem je potřeba se všemi osobami vyjednat jejich zapojení do akce, jejich přesný popis pracovní činnosti, včetně jejich finančního hodnocení. Je vhodné podepsat smluvní závazek formou „smlouvy o smlouvě budoucí“, čímž se zvýší jistota výborně připravené akce po stránce personální.

Do technicko – materiálně – organizačního zajištění můžeme zahrnout podle Palána a Langer (2008, s. 166) následující náležitosti:

- *Učební prostory* – prostory vlastní, či pronajaté, vybavení učeben didaktickou technikou, dle dohody s lektory; dostupná software; specifikovat vybavení pro praktickou výuku
- *Ubytovací prostory* – týká se vzdělávacích akcí vícedenního charakteru, či akce mimo bydliště účastníků. Je potřeba dbát na hygienické podmínky a umístění účastníků na pokojích
- *Zajištění nezbytného servisu pro účastníky akce* – stravování, parkování, internetové připojení, kopírování apod.
- *Administrativa* – vlastní administrátor, propagace, reklama
- *E-learning* – neopomenout studijní opory

10 ČASOVÝ HARMONOGRAM

Harmonogram je časový plán, který definuje délku trvání v návaznosti jednotlivých prací. Doba potřebná pro přípravu a realizaci zadaného vzdělávacího projektu se liší v závislosti na jeho charakteru, náročnosti a dalších okolnostech.

U firemního vzdělávání je zapotřebí zohledňovat dobu, po kterou mohou být vzdělávání na pracovišti, jiné priority budeme sledovat u akce určené pro matky s dětmi a u vzdělávání seniorů. Zde bychom neměli opomíjet zařazovat psychodidaktickou přestávku, tj. aktivitu, která nesouvisí s učivem a v důsledku toho dojde k odpoutání pozornosti od obsahu přednášené látky. Tato přestávka navozuje relaxaci a umožňuje realizovat potřebný požadavek na změnu činností. (Špatenková, Smékalová 2015)

„Při plánování časového harmonogramu můžeme využít metodu kritické cesty. Jejím cílem je stanovení doby trvání projektu na základě délky tzv. kritické cesty, což je sled vzájemně závislých činností s nejmenší časovou rezervou. Umožňuje časovou koordinaci dílčích, vzájemně na sebe navazujících činností v projektu“.
(www.projektove.cz)

Učební moduly je potřeba z časového hlediska rozdělit tak, aby byly vždy ukončené, neboť přenášení témat do více učebních úseků může účastníky dezorientovat. Ve vzdělávání dospělých výuka zpravidla nezačíná před 8 h a nekončí po 18 h. Jedna učební jednotka je rovna 90 minutám a dělají se mezi nimi 15 – ti minutové přestávky. V poledne je třeba počítat s delší přestávkou a dbát na zásady psychohygieny.

Pokud připravujeme vzdělávací akci vícedenní, je třeba brát v úvahu řadu faktorů – zda jsou účastníci po dobu vzdělávání uvolněni z práce; mají – li možnost odpočinku mezi vzdělávacími akcemi a zaměstnáním; kolik času jim zabere dojíždění.

Při realizaci projektu je třeba sledovat odchylky od plánovaného harmonogramu a provádět aktualizaci podle skutečnosti.

11 METODY EVALUACE VZDĚLÁVÁNÍ

Slovo evaluace = hodnocení, jako nástroj zjišťování kvality vzdělávání je v současné době, v oblasti dalšího vzdělávání, velmi frekventované. Jedná se o systematické zkoumání kvality a hodnoty vzdělávacího programu, instituce či lektorů.

Účinnost vzdělávacího programu a jeho hodnocení lze rozdělit na dvě části. První část se týká zkoumání didaktické účinnosti v průběhu vzdělávací akce, což znamená nárůst vědomostí a dovedností, u profesního vzdělávání nárůst profesních návyků. Druhá část, která je v praxi obtížnější, je část hodnocení dopadu vzdělávání na efektivnější provádění pracovních činností absolventů vzdělávacích programů. (Mužík, 2010, s. 295)

Aby byl vzdělávací program dokončen, musí proběhnout jeho vyhodnocení, což není jednoduchý úkol. I Vodák a Kucharčíková (2011, s. 125) popisují vyhodnocování jako velmi složitý a komplikovaný proces, který je nezbytný k tomu, aby byl proces vzdělávání dokončen.

Aby evaluace sloužila, jako nástroj zjišťování kvality ve vzdělávání, musí být prováděna profesionálně a komplexně. Realizace by měla proto probíhat v různých fázích přípravy i samotné realizace vzdělávací aktivity a měla by být zaměřena na různé aspekty této aktivity.

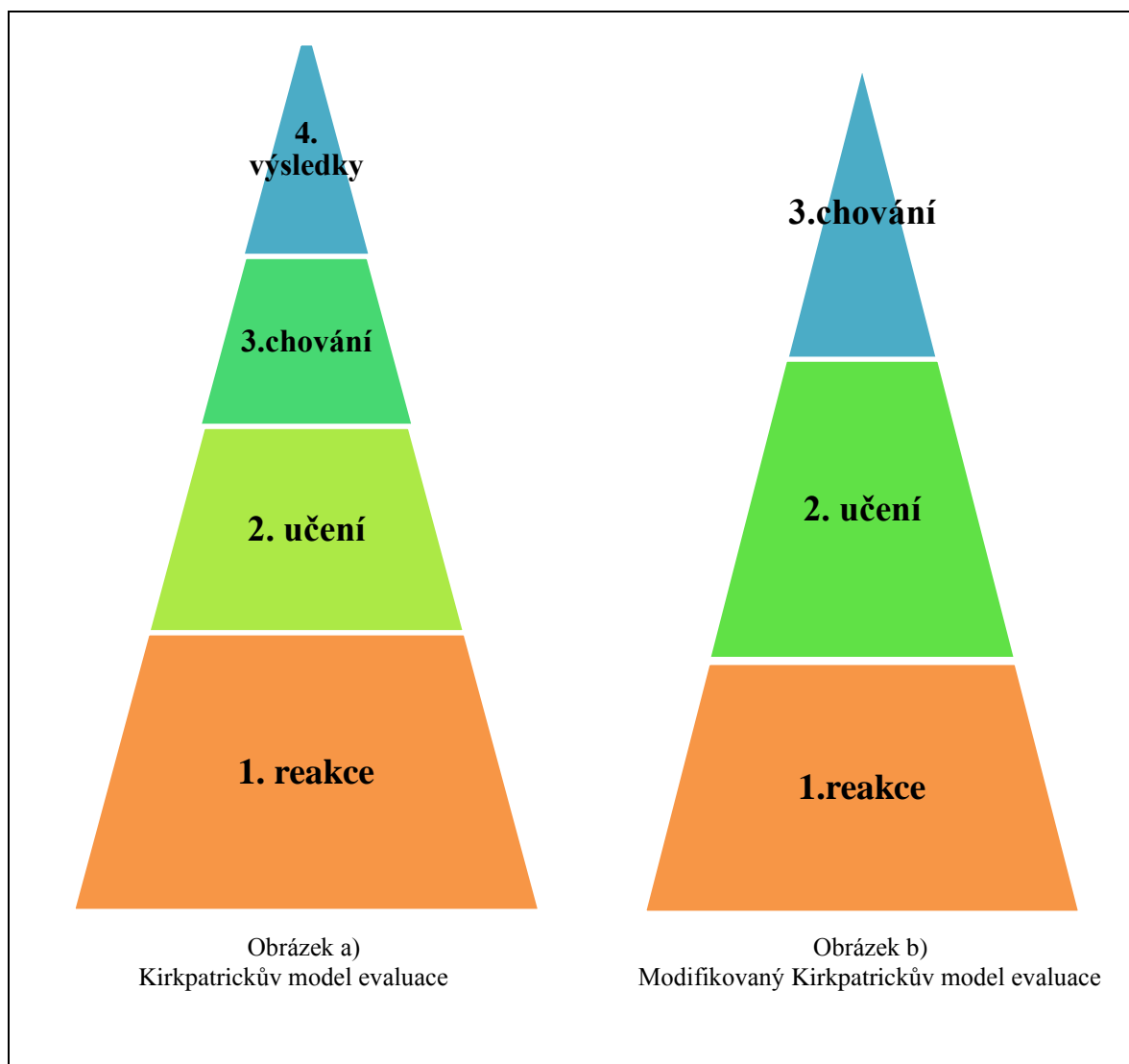
Evaluace může probíhat na začátku vzdělávání, kdy je zaměřena na účastníky, na jejich vstupní znalosti a dovednosti a jejich očekávání od kurzu.

V průběhu vzdělávací aktivity se evaluace provádí u dlouhodobějších vzdělávacích programů, kde se zjišťují názory na lektory, prostředí výuky, didaktické metody a techniky, studijní materiály aj. Výsledky pak mohou posloužit při plánování a realizaci dalších podobných kurzů.

Finální, či sumativní evaluace, která se provádí na konci vzdělávání je zaměřena na zjištění reakcí účastníků vzdělávacího programu, na výsledky jejich učení, potažmo na to, zda byly naplněny stanované cíle vzdělávací aktivity. (www.nuv.cz)

Jedním z efektivních nástrojů pro realizaci evaluace je model, který v 60. letech 20. století vytvořil Donald L. Kirkpatrick⁴⁴. Tento model byl zkonstruován pro oblast firemního vzdělávání (obrázek a), dá se s určitými modifikacemi využívat pro všechny oblasti dalšího vzdělávání (obrázek b).

Obr. č. 5 – Kirkpatrickův model evaluace

Zdroj: www.nuv.cz, vlastní zpracování

---

⁴⁴ Kirkpatrickův model – Podrobnosti nalezneme v publikaci: Evaluating Training Programs: The Four Levels.

Kirkpatrick identifikoval na předešlém obrázku čtyři úrovně evaluace vzdělávacího programu a každá evaluace by měla začít úrovní 1. reakce a pak postupně projít následujícími úrovněmi, které jsou přesnější, obtížnější, časově náročnější a hledáme při nich odpovědi na následující otázky:

1. Reakce (Líbilo se jim to?) = názory, postoje / forma evaluace – pozorování, rozhovory, dotazníky

2. Učení (Naučili se to?) = znalosti, dovednosti / forma evaluace – ústí, písemné, praktické zkoušky

3. Chování (Použili to na pracovišti?) = výkon / forma evaluace – rozhovor, dotazník

4. Výsledky (Došlo ke změně efektivity organizace?) = tvrdá data – obrat, produktivita, kvalita.

Pomocí výše uvedených modelů můžeme komplexně zjišťovat kvalitu a efektivitu vzdělávacího programu. Důležité při tom je správné nastavení cílů vzdělávací aktivity, např. podle aktivity SMART, vysvětleno v kapitole č. 5 Výukové cíle vzdělávacího programu. (www.nuv.cz)

Takto realizovaná evaluace není zdaleka jediným nástrojem zjišťování kvality vzdělávací aktivity, instituce, či lektorů. Hodnocení bývá prováděno pomocí standardů, předem stanovených požadavků na úroveň jakosti nabízených produktů. V oblasti dalšího vzdělávání se používá Oborová certifikace a zákaznický systém G-For, v profesním vzdělávání se pak používá model EFQM, nebo klasické normy ČSN EN 9001:2001 další. (Mužík, 2010, s. 304) Kromě nich jsou užívány další nástroje kvality, jako je např. benchmarking, akreditace apod.

12 ROZPOČET VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

Úvahy o tom, zda vznikající vzdělávací projekt je „ufinancovatelný“ se týká všech tvůrců a projektantů vzdělávacích programů. Musíme umět posoudit finanční náročnost vznikajícího programu, vzhledem k reálným možnostem.

Při komerčním nasazení ceny se obvykle cena určuje podle konkurence, pokud jsou v rámci obdobných vzdělávacích akcí nabízené služby stejné nebo srovnatelné.

Kalkulují se:

- Lektor – odměna, cestovné, občerstvení, vícenáklady aj.;
- Odvody ze mzdy na zdravotním a sociálním pojištění;
- Pronájem učeben – např. učebny, cvičné dílny, cvičné kuchyně apod.
- Náklady na použití vyučovací techniky – např. zpětný projektor, video, psací stroje, počítače včetně software použitého v přípravě; trenažéry, stroje, nástroje a zařízení použité v praktické přípravě apod.
- Propagace (tisk, poštovné, kopírování materiálů aj.);
- Náklady na realizační tým;
- Učební texty;
- Stravné;
- Nápoje v průběhu akce;
- Exkurze, odborná praxe;
- Ozvučení sálu, natáčení videa - např. při výcviku rétoriky, aj.;
- Metodický dozor organizace, která vydává kvalifikační doklady; náklady na zkoušky a vydání kvalifikačních dokladů externí (oprávněnou) organizací;
- Cena rekvalifikačního kurzu může zahrnovat daň z přidané hodnoty v případě, že vzdělávací zařízení je plátcem DPH, přitom Zákon č. 588/1992 Sb., o dani z přidané hodnoty, v platném znění v § 25 odst.1 písm. f) a § 31 odst.1 písm. b) stanovuje, že od daně je osvobozena činnost prováděná za účelem rekvalifikace zabezpečovaná pověřenými výchovně vzdělávacími zařízeními – s odkazem na § 8 vyhlášky č. 21/1991 Sb., v platném znění. (Krajčík, Bydžovská, 2004)

13 AKREDITACE VZDĚLÁVACÍCH PROGRAMŮ

Tvorba vzdělávacích programů v oblasti dalšího vzdělávání není jednotně upravena, existuje řada zákonů a vyhlášek, které vymezují pro určité vzdělávací programy akreditační povinnosti. V současné době jsou to tyto:

- a) Vyhláška č. 176/2009 Sb., kterou se stanoví náležitosti žádosti o akreditaci vzdělávacího programu, organizace vzdělávání v rekvalifikačním zařízení a způsob jeho ukončení. (<http://www.msmt.cz>)
- b) Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících.⁴⁵
- c) Pokyn MŠMT č. 18242/2001, o akreditaci vzdělávacích programů v oblasti sportu.⁴⁶
- d) Zákon č. 312/2002 Sb. ze dne 13. června 2002, o úřednicích územních samosprávních celků a o změně některých zákonů; v § 29-31.⁴⁷
- e) Zákon č. 96/2004 Sb. ze dne 4. února 2002, o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních).⁴⁸
- f) Zákon č. 108/2006 Sb. ze dne 14. března 2006, o sociálních službách; v § 117.⁴⁹

---

⁴⁵ Zákon č. 563/2004 Sb., dostupný na stránkách: https://ppropo.mpsv.cz/zakon_563_2004

⁴⁶ Komise pro akreditaci vzdělávacích programů v oblasti tělovýchovy a sportu byla zřízena na základě § 3, odst. 1 písm. f) zákona č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu a příkazu ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. 17/2001 ze dne 2. 11. 2001 – Znění pokynu MŠMT č. 18242/2001, o akreditaci vzdělávacích programů v oblasti sportu; dostupné na stránkách: <http://www.msmt.cz/sport/komise-pro-akreditaci-vzdelavacich-programu-v-oblasti-sportu>

⁴⁷ Zákon č. 312/2002 Sb., dostupný na stránkách: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-312>

⁴⁸ Zákon č. 96/2004 Sb.; dostupný na stránkách: https://ppropo.mpsv.cz/zakon_96_2004

⁴⁹ Zákon č. 108/2006 Sb.; dostupný na stránkách: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108#cast10>

Podle uvedených právních předpisů provádí akreditaci vzdělávacích programů:

- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy pro rekvalifikační programy, pro vzdělávací programy dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků a vzdělávací programy v oblasti sportu.
- Ministerstvo vnitra pro vzdělávací programy pro úředníky územních samosprávných celků.
- Ministerstvo zdravotnictví pro získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání.
- Ministerstvo práce a sociálních věcí pro oblast sociálních služeb.

14 SHRNU TÍ TEORETICKÉ ČÁSTI

V prvních dvou kapitolách teoretické části, která je zaměřena na problematiku metodického postupu při tvorbě vzdělávacího programu v kontextu celoživotního učení/ vzdělávání, je popsán pojem celoživotního vzdělávání s jeho etapizací, kterou lze rozdělit do dvou základních etap. Označujeme je jako vzdělávání dětí a mládeže a vzdělávání dospělých, které je pak dále rozděleno na vzdělávání školní, další profesní, zájmové a občanské. Jedná se o vzdělávání dospělých v produktivním věku a vzdělávání seniorů.

Třetí kapitola se věnuje samotnému vzdělávacímu programu a jeho tvorbě. Zkonstruovat vzdělávací program je vysoce specializovaná činnost, která předpokládá zvládnutí řady odborných dovedností. Můžeme to shrnout pod pojem pedagogické projektování. (Blížkovský, 1992) Dnešní pojetí role lektora v sobě mimo jiné zahrnuje roli realizátora osnov a roli projektanta vzdělávání.

Vzdělávací program má umožnit rozvoj osobnosti a pomoci něj, by měl jedinec překlenout výkonnostní mezeru, čímž rozumíme to, co jedinec již umí, a co by umět měl. V oblasti dalšího vzdělávání se vychází ze vzdělávacích potřeb konkrétní cílové skupiny, se kterými podrobně seznamuje kapitola č. 4., která popisuje, že je zapotřebí přesně vědět, jak náročné jsou výukové cíle, kterých má být v rámci programu dosaženo. K posouzení obtížnosti cílů a zvolení postupů, jak jich v systému výuky dosáhnout, lze využít taxonomii výukových cílů, tzn. klasifikaci, se kterou jsme se seznámili v kapitole č. 5.

Při tvorbě vzdělávacího programu je učivo uspořádáno do celků, což řeší obvykle dokumenty, kterým říkáme učební plány, a na ně navazují učební osnovy. Tato stať je podrobně popsána v kapitole č. 7. Následně jsou definovány formy a metody, které se při vzdělávání používají a faktory, které je ovlivňují. V kapitolách č. 8 a č. 11 je pozornost věnována požadavkům na lektory a nástrojům hodnocení vzdělávacího programu. Hodnocení výsledků vzdělávání je procedura, která poukazuje na to, zda bylo dosaženo projektovaného programového cíle (Prášilová, 2006, s. 134), což znamená, zda byla díky realizaci vzdělávací akce skutečně uspokojena potřeba vzdělávání. Na samý závěr teoretické části práce se autorka věnovala druhým podávání žádostí o akreditaci vzdělávacích programů.

Po prostudování jednotlivých kroků při tvorbě vzdělávacího programu, za pomoci odborné literatury, autorka předpokládá, že budeme umět postup tvůrčím způsobem využít při řešení praktických úkolů, a že dokážeme posoudit kvalitu předloženého vzdělávacího programu, či se budeme umět sami zhostit role projektanta vzdělávání.

PRAKTICKÁ ČÁST

15 TVORBA VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU – PAMÁTKOVÁ AKADEMIE TŘETÍHO VĚKU

Cílem praktické části diplomové práce je tvorba vzdělávacího programu v oboru památkové péče, určeného seniorským posluchačům. Památková akademie třetího věku, bude probíhat ve čtyřech semestrech a je realizována pod záštitou Národního památkového ústavu, oddělením edukace a dalšího vzdělávání. Garantem programu je autorka práce.

Autorka se zhostí role projektanta, koordinátora, facilitátora, ale i lektora vzdělávacího projektu. Andragogické, potažmo geragogické znalosti, dovednosti a získané poznatky uvedené v teoretické části práce, zabývající se dílčími kroky při tvorbě vzdělávacího programu, budou implementovány do projektování a realizace vzdělávací aktivity.

V následujících kapitolách a podkapitolách bude uvedeno poslání, cíle, pracovní náplň a organizační struktura Národního památkového ústavu a odboru edukace a dalšího vzdělávání, jenž je organizátorem a pořadatelem mnoha vzdělávacích aktivit v oboru památkové péče a ochrany kulturního dědictví pro odbornou i laickou veřejnost.

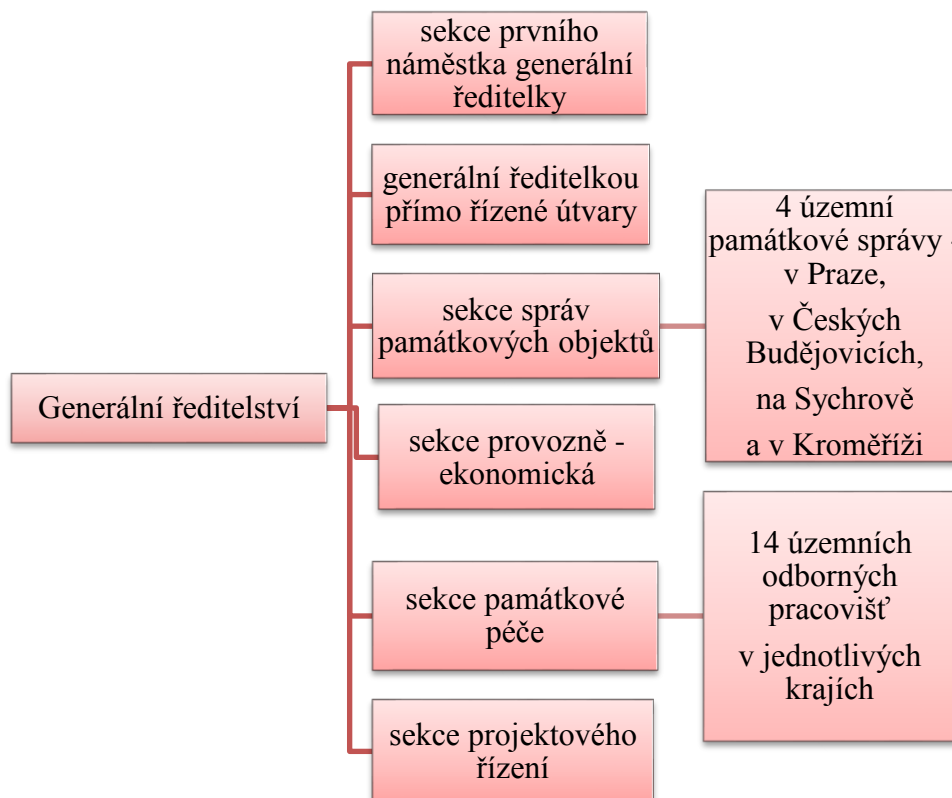
Budou přiblíženy pojmy, kterými jsou funkce a formy vzdělávání seniorů a Akademie třetího věku. Pozornost bude věnována samotnému projektování vzdělávacího programu od přípravné fáze přes fázi realizace, kterou tak jak tomu bylo v části teoretické, projdeme krok po kroku, až po fázi evaluace, která bude zaměřena na spokojenost posluchačů vzdělávacího programu, po stránce organizační i odborné. Respondenti budou dotazováni na to, zda byli spokojeni s odbornou erudicí a prezentací lektorského týmu, a zda jim vyhovovaly zvolené tematické okruhy přednášek. V neposlední řadě dojde k vyhodnocení naplnění stanovaných cílů vzdělávací aktivity, které jsou směřovány k dobrovolnickým činnostem v Národním památkovém ústavu.

15.1 Národní památkový ústav – představení společnosti

Národní památkový ústav (dále jen NPÚ) je odbornou a výzkumnou příspěvkovou organizací, ve smyslu památkového zákona o státní památkové péči (Zákon č. 20/1987 Sb., ve znění pozdějších změn), řízenou Ministerstvem kultury ČR.

NPÚ se po transformaci proběhlé k 1. lednu 2013 člení na následující organizační celky. Generální ředitelství, sídlící v Praze řídí a metodicky vede celkovou činnost NPÚ a v rozsahu vymezeném zákonem, statutem a vnitřními předpisy přímo zajišťuje úkoly památkové péče. Územní odborná pracoviště v jednotlivých krajích zajišťují úkoly státní památkové péče v plném rozsahu daném zákonem ve své územní působnosti a dále poskytují odbornou a metodickou pomoc vlastníkům a správcům památek. Územní památkové správy v Praze, v Českých Budějovicích, na Sychrově a v Kroměříži, které zajišťují a prakticky vedou správu hradů, zámků a ostatních památek v majetku státu. (www.npu.cz)

Obrázek č. 6 – Organizační struktura Národního památkového ústavu

Zdroj: Výroční zpráva z roku 2018, vlastní zpracování

Územní odborná pracoviště, která jsou představena na obrázku č. 9, se zabývají poznáváním, dokumentací, odbornou péčí a ochranou památek, jejich souborů a památkových území (rezervací a zón). Bezplatně poskytují poradenství pro zachování, údržbu a obnovu památek. Při restaurování a rekonstrukcích památek zajišťují odborný dohled. Památky také různými formami prezentují a přibližují kulturní dědictví veřejnosti. (www.npu.cz)

Obrázek č. 7 – Územní odborná pracoviště NPÚ

Zdroj: www.npu.cz, vlastní zpracování

15.2 Cíle a poslání společnosti

Hlavní činnosti NPÚ můžeme rozdělit do dvou základních skupin:

- výzkum a vývoj; odborné a metodické činnosti usměrňující k péči o památky ve vlastnictví a správě jiných subjektů a o památkově chráněná území
- péči o soubor zpřístupněných kulturních památek, zejména státních hradů a zámků, ale také klášterů, nebo technických památek

Další, neméně důležité činnosti NPÚ jsou:

- Vzdělávání a edukační činnost v oboru památkové péče
- Publikační činnost

Níže si uvedeme některá důležitá poslání NPÚ. Celé znění je pak možné nalézt ve Výroční zprávě z r. 2018 na www.npu.cz:

- plní úkoly stanovené zákonem č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči;
- koordinuje a z velké části vlastními odbornými kapacitami zajišťuje základní a aplikovaný vědecký výzkum pro zkvalitňování vědeckého poznání kulturního dědictví;
- vydává v zájmu zvyšování odbornosti a dosažení jednotných standardů kvality, doporučené odborné metodiky a metodická vyjádření,
- zabezpečuje odbornou a metodickou činnost týkající se péče o nemovité a movité kulturní památky, jejich soubory, památkové rezervace, památkové zóny, ochranná pásma a území s archeologickými nálezy;
- shromažďuje a odborně zpracovává vědecké poznatky související s kulturními památkami, které jsou díly výtvarných umění nebo uměleckořemeslnými pracemi, a napomáhat jejich praktickému uplatnění;
- pro vykonávání odborných činností systematicky ošetřuje, využívá, spravuje a doplňuje dokumentační sbírky a informační fondy obsahující písemnou, grafickou, mapovou a fotografickou dokumentaci;
- podle kapacitních možností své dokumentační sbírky zpřístupňuje a napomáhá vlastníkům kulturních památek odborným poradenstvím

při vyhledávání archivní dokumentace a dalšími odbornými službami, přitom využívat i fondů archivů, muzeí a galerií včetně informačníchází odborné literatury;

- vede Ústřední seznam kulturních památek České republiky a podílí se na zkvalitňování dat v něm obsažených jak vlastními výzkumy, tak koordinací výzkumu památek a převodem jeho výsledků do příslušné evidence;
- zabezpečuje postupnou digitalizaci údajů o kulturních památkách, památkových rezervacích, památkových zónách a ochranných pásmech;
- vyjadřuje se k návrhům na prohlášení nemovitých a movitých věcí za kulturní památky nebo k zrušení prohlášení věci za kulturní památku, zpracovává i vlastní návrhy na prohlášení věcí za kulturní památku;
- připravuje podklady pro územní památkovou ochranu, zejména pro prohlášení městských a vesnických památkových rezervací a památkových zón a pro územní rozhodnutí o ochranném pásmu nemovitých kulturních památek, památkových rezervací a památkových zón;
- pro Ministerstvo kultury připravuje dokumentaci pro návrhy kulturních památek a vybraných památkových území k nominaci do Seznamu světového dědictví;
- zabezpečuje odborný dohled nad prováděním komplexní péče o kulturní památky, památkové rezervace, památkové zóny a ochranná pásma; dává návrhy na odstranění zjištěných závad orgánům státní památkové péče;
- sleduje technologické způsoby obnovy kulturních památek, shromažďuje a vyhodnocuje poznatky, zkušenosti a informace o historických i novodobých technologiích a materiálech a další. (www.npu.cz)

15.3 Vzdělávací systém společnosti

Národní památkový ústav se dlouhodobě věnuje široké škále vzdělávacích aktivit, zaměřených na památkovou péči. A právě proto je jedním z jeho hlavních cílů pomocí kurzů, výukových programů, workshopů a dalších vzdělávacích akcí určených školám i jednotlivcům objevovat hodnotu památek a vytvářet si k nim trvalý vztah.

Vzdělávací programy a aktivity má ve své správě odbor edukace a dalšího vzdělávání generálního ředitelství NPÚ.

Odbor edukace a dalšího vzdělávání zejména:

- koordinuje spolupráci se vzdělávacími institucemi na vzdělávacích činnostech NPÚ;
- vyhodnocuje vzdělávací příležitosti zajišťované jinými subjekty vhodné pro celoživotní vzdělávání zaměstnanců a edukační aktivity NPÚ a předkládá vedení informace o podmínkách jejich využívání;
- spolupracuje na tvorbě a realizaci koncepce personální politiky v NPÚ;
- spolupracuje na tvorbě systémů Národní soustavy povolání a Národní soustavy kvalifikací;
- podílí se na výzkumu a vývoji NPÚ (www.npu.cz)

Poradním orgánem generálního ředitelství NPÚ ve věcech edukace a dalšího vzdělávání je „Pedagogická rada“.

Pedagogická rada se vyjadřuje k návrhům, koncepcím a učebním plánům celoživotního profesního vzdělávání organizovaného NPÚ. Doporučuje členy lektorského sboru, doporučuje odborníky pro oponentská řízení při vyhodnocování seminárních a závěrečných prací, členy zkušebních komisí. Kriticky vyhodnocuje dosažené výsledky v běžících vzdělávacích programech.

Uvedme si několik příkladů vzdělávacích aktivit, které NPÚ nabízí:

- **Dvouletý rekvalifikační kurz památkové péče**

Kurz je akreditovaný ministerstvem školství a je určen všem zájemcům o památkovou péči, kteří mají středoškolské vzdělání ukončené maturitou. Vychází z potřeb památkářské praxe a poskytuje účastníkům ucelený přehled o všech činnostech souvisejících s péčí o památky – od základní charakteristiky přes právní ochranu

až k problematice péče o jednotlivé druhy památek a základní technologické postupy při opravě, obnově a restaurování památek a jejich prezentaci. (www.npu.cz)

Zahrnuje předměty:

- vybrané kapitoly z filozofie
- vývoj architektury a stavitelství
- historie památkové péče
- dějiny výtvarného umění v českých zemích
- průzkumy, evidence a dokumentace památek
- právní úprava péče o památky, výklad zákona
- ekonomické aspekty památkové péče
- vývoj krajiny a osídlení v českých zemích
- teoretická východiska a metodické postupy památkové péče
- historie sběratelství a vývoj uměleckých řemesel
- technologie údržba a obnovy stavebních památek
- technologie restaurování uměleckých památek
- prezentace zpřístupněných památek a průvodcovská služba

V rámci studia absolvují posluchači 4 zkoušky formou testu, 1 ústní zkoušku, vypracují 1 esej a 3 písemné seminární práce. Výuka je doplněna několika exkurzemi. Studium je ukončeno závěrečnými ústními zkouškami a obhajobou písemné práce. Úspěšní absolventi obdrží vysvědčení spolu s osvědčením o rekvalifikaci.

• **Tříletý kurz řemeslné obnovy historických staveb**

Tříletý kurz seznamuje účastníky se základy řemeslných technik, postupů a materiálů vhodných pro citlivou památkovou obnovu dle standardů NPÚ, prováděnou v interiérech i exteriérech historických budov. Kurz poskytuje průřez základy stavebních a uměleckých řemesel, které se používají při obnově památek. Dílny trvají obvykle 3–5 dní, volně na sebe navazují a vzájemně se doplňují. (www.npu.cz)

1 rok – podlahářská, kamnářská, kamenická, štukatérská, blok teorie

2 rok – kovářská, klempířská, tesařská, truhlářská, nábytkářská

3 rok – malířská, štukatérská, zednická, obkladačská, blok teorie

- **Památková akademie třetího věku**

Dvouleté studiu zaměřené na seniorskou populaci, které si klade za cíl vzdělávat seniorské účastníky v oblasti památkové péče a rozšiřovat jejich vědomosti a znalosti. (www.npu.cz)

(přípravu a samotnou realizaci vzdělávacího programu pro seniorské účastníky si podrobně rozepíšeme v kapitole 16)

- **Workshopy – památkové obnovy a tradiční stavební řemesla vlastníma rukama**

Terénní workshopy pro úředníky s agendou památkové péče a úředníky stavebních úřadů obcí s rozšířenou působností, magistrátů a krajských úřadů. Účast na workshopech umožní zájemcům vyzkoušet si základy tradičních stavebních řemesel, pracovat s tradičními materiály a podílet se bezprostředně na památkové obnově. Dále mohou získat praktické zkušenosti s tématy, s nimiž se úředníci památkových a stavebních odborů denně setkávají, avšak je znají spíše teoreticky, z pracovních spisů. (www.pamatkynasbavi.cz)

- **Odborné vzdělávání zaměstnanců Národního památkového ústavu**

Projekt, jehož cílem je další odborné vzdělávání zaměstnanců NPÚ zaměřené zejména na prohloubení jejich odborných znalostí a rozvoj interpersonálních dovedností

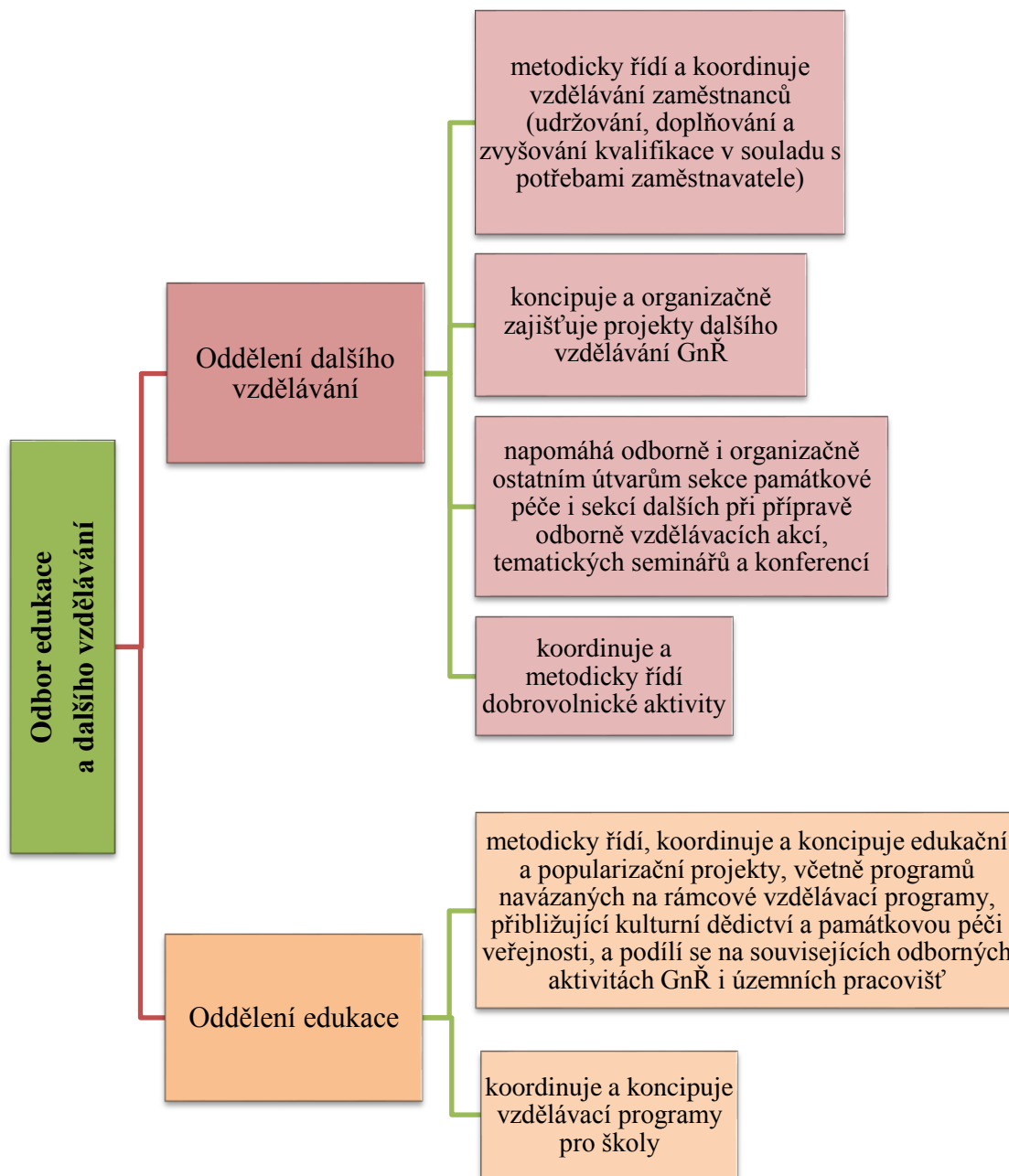
- **Letní školy památkové edukace**
- **Programy pro MŠ, ZŠ, gymnázia a SŠ**

Př. Objevování barokní zahrady zámku Český Krumlov

Prohlídka zámecké zahrady pod vedením lektora. Žáci objevují pravidla a zákonitosti, podle kterých zahradní architekti v době baroka zahradu tvořili, kaskádovou fontánu s velkolepou sochařskou výzdobou, letohrádek Bellaria s iluzivními nástěnnými malbami či hudební pavilon, který býval skrytý uprostřed habrového bludiště. Poznávají květiny, stromy a keře, které v zahradě rostou. Účastníci mají k dispozici pracovní listy. (www.npu.cz)

Obr. č. 8 – Pracovní náplň odboru edukace a dalšího vzdělávání

Zdroj: Hlavní organizační řád Národního památkového ústavu, vlastní zpracování

16 VZDĚLÁVACÍ PROGRAM

PAMÁTKOVÁ AKADEMIE TŘETÍHO VĚKU

16.1 Vzdělávání seniorů

Jedním z významných demografických trendů současné doby je stárnoucí populace, která se stává v celosvětovém měřítku aktuálním tématem 21. století. Vzdělávání seniorů bylo artikulováno jako jedna s premis Evropského roku aktivního stárnutí a mezigeneračního dialogu, který byl vyhlášen v roce 2012. Uvedená informace nás upozorňuje, že senioři mají právo žít kvalitní život a je tudíž evidentní potřeba nabídnout jim širokou paletu vzdělávacích a volnočasových možností. (Špatenková, Smékalová, 2015)

Naše vláda musela reflektovat danou demografickou situaci a promítla koncept aktivního stárnutí do prohlášení Národního programu přípravy na stárnutí na období 2013–2017 (Kvalita života stáří), aktuálně na něj navazuje Strategie přípravy na stárnutí společnosti 2018–2022.

Edukační aktivity zvyšují kvalitu této vývojové etapy života, přispívají k pocitu životního uspokojení a důstojnosti, posilují integraci seniorů do společnosti a podporují jejich fyzické i duševní zdraví. Vzdělávání seniorů je nezbytné pro zorientování se v rychle se měnícím světě a nabídka vzdělávacích aktivit pro seniory se proto musí odvíjet od aktuálních požadavků, které měnící se společnost klade na všechny občany. (Špatenková, Smékalová, 2015, s. 37)

Vzděláváním seniorů se zabývá gerontagogika, lze použít i pojem geragogika. Základ pojmu tvoří dvě řecká slova – gerón=stařec a agón=vést někoho. Poprvé se tento pojem objevuje v roce 1962 v práci německého filozofa a vysokoškolského učitele Otto Friedricha Bollnowa, který navrhl realizovat výchovnou pomoc ve stáří, ke zvládnutí smysluplných životních situací v této fázi ontogeneze.

MŠMT schválilo projekt SENIOR (projekt vyplývající z Národního programu přípravy na stárnutí). Nabídka zahrnuje zájmové vzdělávání na akademiích třetího věku, rekvalifikační programy, výuku práce s počítačem a internetem.

Zájmové vzdělávání seniorů je zaměřeno na historickou, literární a uměleckou oblast, kulturní a přírodní památky regionu, zdravý životní styl a péči o vlastní zdraví v seniorském věku.

Národní památkový ústav na všechna výše zmiňovaná fakta zareagoval a vyhodnotil, že senioři budou představovat velkou cílovou kategorii účastníků vzdělávání. Následně bylo vydáno rozhodnutí, které vedlo k vytvoření koncepce nového vzdělávacího programu „Památkové akademii třetího věku“.

Památková akademie si klade za cíl vzdělávat seniory v oblasti památkové péče, rozšiřovat jejich dosud již nabyté odborné vědomosti a znalosti. Studijní plán je koncipován s cílem nabídnout praktické informace a rady, které mohou seniory k dalšímu vzdělávání v tomto oboru podněcovat a případně je vést i k dobrovolnickým činnostem v památkové péči.

Zároveň Památková akademie vytváří prostředí, které umožní seniorským účastníkům setkávat se se skupinou podobně naladěných lidí a tím se aktivně zapojit do projektu aktivního stárnutí a strategie přípravy na stárnutí společnosti. Národní památkový ústav se tak stal první příspěvkovou organizací MK ČR, která se do těchto programů aktivně zapojila.

16.2 Akademie třetího věku

Co nabízí Akademie třetího věku, dále jen A3V? Je jednou z forem vzdělávání seniorů, které nepožadují, na rozdíl od univerzit třetího věku, od účastníků studia výrazné učební nasazení a plnění studentských povinností. A3V nabízejí z pravidla tematicky ucelený program, který senior přijímá, aniž by vyvíjel zvýšenou intelektuální činnost, přitom se něčemu novému naučí a rozvíjí své zájmy. Bývají organizovány pod záštitou různých organizací, např. knihoven, středních škol či kulturních domů. Výuka probíhá

zpravidla ve dvousemestrálních cyklech, buď monotematických přednášek a besed, nebo jsou zaměřena na různá témata. (Špatenková, Smékalová, 2015)

A3V vznikaly v 80. letech 20. století. Posluchačem se může stát kdokoliv, neboť se nevyžaduje daná úroveň dosaženého vzdělání a nekonají se zde zkoušky, které by ověřovaly získané dovednosti a znalosti. Vstupní hranicí bývá dosažení věku 55 let, ani toto však není podmínkou.

16.3 Přípravná fáze

Při přípravě koncepce nového vzdělávacího programu v rámci celoživotního vzdělávání v oboru památkové péče, který je pořádán Národním památkovým ústavem, bylo zapotřebí provést průzkum mezi ostatními příspěvkovými organizacemi, jaké vzdělávací programy a aktivity široké veřejnosti nabízejí.

Průzkum autorka provedla v červnu r. 2019 a to nejen mezi příspěvkovými organizacemi MK ČR, ale i na vysokých školách, které pořádají v rámci celoživotního učení Univerzity třetího věku.

Pro akademický rok 2019/2020 bylo otevřeno nespočet studijních kurzů při CŽV na vysokých školách. Pozornost byla zaměřena na fakulty, které se zabývají výukou kulturního dědictví, historie, architektury, či dějinami umění. Např. na Pedagogické fakultě UK v Praze, na Českém vysokém učení technickém v Praze, na Teologické fakultě UK v Praze, na Masarykově univerzitě v Brně, Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci, nebo na Filozofické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích aj.

Výsledky provedeného průzkumu ukázaly, že ucelený přehled přednášek v oboru památkové péče seniorské populaci není žádnou institucí nabízen.

Autorka práce o vyhodnocení průzkumu informovala vedení NPÚ, a to dalo souhlas k vytvoření koncepce vzdělávacího programu ve formě Akademie třetího věku.

Další kroky přípravy, které následovaly před samotnou realizací, probíhaly v měsících červenec až září 2019 a níže si je postupně představíme:

- a) sestavení tematických okruhů vzdělávacího kurzu na období dvou let, na které se následně vytvořil učební plán. (Témata jsou představena v závěrečné části přípravné fáze vzdělávacího programu. Učební plán, spolu s učební osnovou a samotným rozvrhem nalezneme v realizační části práce.)
- b) navržení harmonogramu výuky
- c) vytvoření příručky – Průvodce studiem památkové akademie (Příloha A)
- d) vytvoření propagačního letáku (Příloha B)
- e) zajištění propagace na webových stránkách NPÚ, na webových stránkách portálu „Památky nás baví“ – spolupráce s webovou redakcí NPÚ a v časopise PROPAMÁTKY (Příloha C)
- f) zajištění adresáře potenciálních studentů, kterým se nabídka studia rozeslala e-mailem
- g) zajištění prostor – učebny pro vzdělávací program
- h) oslovení lektorů, z řad zaměstnanců NPÚ, ale i externích lektorů, následně na to sestavení lektorského týmu
- i) vytvoření rámcového rozpočtu
- j) zajištění spolupráce s ekonomickým a personálním oddělením NPÚ, v souvislosti plateb týkajících se úhrady školného účastníků vzdělávání a výplaty odučených hodin lektorům
- k) komunikace s uchazeči o vzdělávání, poskytování podrobných informací
- l) koordinace při rozesílání přihlášek ke studiu
- m) rozesílání sdělení o přijetí a následné zařazení do studijní skupiny. (Vzhledem k velkému zájmu o nově nabízený vzdělávací program se autorka v průběhu přípravné fáze rozhodla, že otevře dvě studijní skupiny, které byly pracovně nazvány PA01 a PA02, po 40 studentech.)
- n) koordinace při sledování úhrady školeného
- o) rozeslání informačního dopisu k zahájení samotného studia, spolu s rozvrhem na ZS 2019/2020
- p) příprava proslovu k zahájení výuky

16.4 Realizační fáze

Zahájení Památkové akademie třetího věku, proběhlo ve dnech 14. 10. 2019 pro studijní skupinu PA01 a pro studijní skupinu PA02 dne 21. 10. 2019, v prostorách přednáškového sálu Generálního ředitelství NPÚ, na adrese Liliová 5, Praha 1 – Staré Město. Samotného zahájení a uvítání studentů se zhostila autorka práce. Následující úvod do problematiky památkové péče se ujal emeritní profesor památkové péče a president poradního komitétu ICOMOS⁵⁰ Josef Štulc, který studenty seznámil s historickým vývojem vztahu člověka k památkám, památkové péči a ochrany kulturního dědictví v kontextu světových dějin s důrazem na české země (Příloha D - Tisková zpráva ze zahájení studia).

Pro studenty bylo po dobu výuky zajištěno v prostorách Mázhauzu drobné občerstvení, které měli možnost využít půl hodiny před začátkem výuky a o přestávce, mezi dvěma vyučujícími bloky. Měli tak možnost navázat mezi sebou bližší kontakt.

Autorka považuje tento moment, v průběhu vzdělávací aktivity, za velmi důležitý. Vzdělávání seniorů neplní pouze funkci výchovně-vzdělávací, nýbrž i sociální. Volnočasové aktivity rozvíjejí u seniorů kompetence sociální, personální a občanské. Jedná se o podporu jejich sebedůvěry a kvality mezilidských vztahů.

V průběhu realizace studia došlo k mnohým, nečekaným změnám, v návaznosti na opatření vydaná vládou ČR, která byla spojena s pandemií COVID-19. Výuka byla v měsících březen až srpen 2020 pozastavena. V září byla činnost Památkové akademie obnovena. Aby byl chod vzdělávacího programu v následujícím období zachován a byl slučitelný se všemi bezpečnostními epidemiologickými opatřeními, byla zprostředkována posluchačům forma distančního vzdělávání. Výuka probíhala v měsíci říjnu formou prezenčního studia, pro max. počet 20 posluchačů v posluchárně, pro ostatní byl pořizován videozáznam, který byl přes YTB kanál zpřístupněn. Následně se do výuky ve vyšší míře zařadily exkurze, které byly směřovány do příměstských památkových zón

---

⁵⁰ ICOMOS – v originále International Council on Monuments and Sites. ICOMOS = Mezinárodní rada pro památky a sídla je mezinárodní organizace, která se zabývá ochranou kulturního dědictví po celém světě. ICOMOS sídlí v Paříži a je hlavním poradním orgánem UNESCO ohledně Světového dědictví.

v okolí Prahy, do pražské Invalidovny nebo do zahrad a venkovních areálů památkových objektů. Nejenže se tato forma setkala s příznivým ohlasem u posluchčů, ale především tak bylo možné zajistit všechna bezpečnostní epidemiologická opatření. Výklad je seniorům přenášen do sluchátek pomocí tlumočnického zařízení, a tak je možno dodržovat nařízené rozestupy ($\leftrightarrow$ 2 m).

16.4.1 Cílová skupina

Cílovou skupinou jsou senioři. Vstupní věková hranice je 55 let, požadovaná výše dosaženého vzdělání není uvedena.

Doporučený počet účastníků vzdělávacího programu je 40 osob v jedné studijní skupině (s ohledem na kapacitu přednáškové místnosti).

16.4.2 Cíl vzdělávacího programu

Památková akademie si klade za cíl vzdělávat seniory v oblasti památkové péče, rozšiřovat jejich dosud již nabyté odborné vědomosti a znalosti. Teorie, ale i příklady z praxe budou rozšiřovat posluchačům poznatky o památkách a péči o naše kulturní dědictví. Vnímání památek pak může automaticky přecházet do jejich každodenního života. Mohou objevovat a pozorovat hodnoty vytvořené našimi předky s větším porozuměním.

Studijní plán je koncipován tak, aby nabídl praktické informace a rady, podněcoval účastníky k dalšímu vzdělávání a případně je vedl k zapojení se do dobrovolnických aktivit na poli ochrany památek.

Posluchači by po dobu dvou let měli získat ucelené informace o historickém vývoji vztahu člověka k památkám, budou jim osvětleny základní pojmy a terminologie. Důraz je kladen na otázky hodnot a hodnocení památek, jejich autenticitu, originalitu a původnost. Studium je zaměřené na rozdělení památek podle kategorií a typů na památky movité a nemovité. Seznámí se s péčí o historické zahrady a parky, a budou uvedeni do péče o archeologické nálezy. V neposlední řadě se seznámí s prezentací

zpřístupněných památek, zaměřenou na interiérové instalace a expozice na objektech NPÚ. Každému tématu je věnován ucelený soubor přednášek v rozsahu jednoho semestru.

Přednášená témata přitom mohou studenti využít ve svém soukromí, volném čase, nebo v péči o historické domy a zahrady ve svém vlastnictví, či zvelebování okolí a komunitního života v místě svého bydliště.

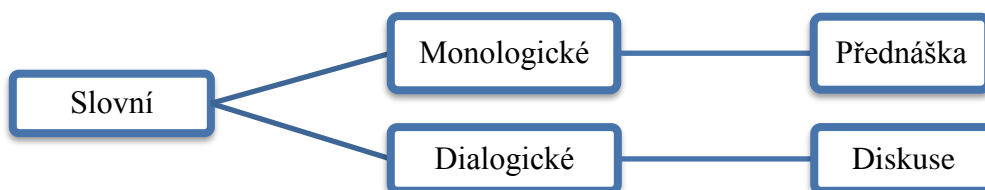
16.4.3 Forma výuky

Jedná se o prezenční, hromadnou formu výuky = kolektivní – obsahující jednotný obsah a rozsah učiva pro posluchače obou studijních skupin. Tato forma výuky podněcuje pozitivní sociální vztahy. Didaktická komunikace mezi lektorem a studentem má vzdělávací hodnotu i pro ostatní účastníky vzdělávací aktivity. V době pandemie COVID – 19 se výuka přizpůsobuje na formu distančního vzdělávání.

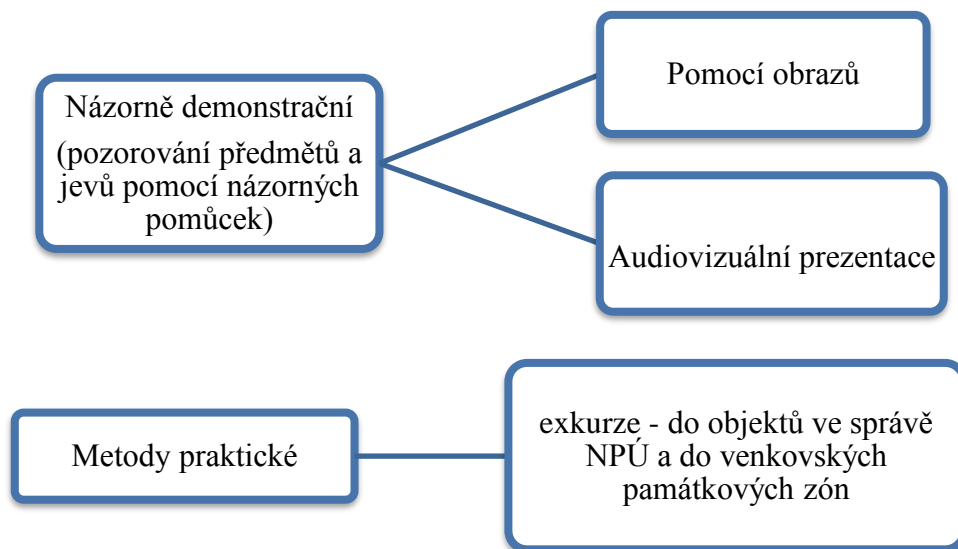
16.4.4 Metody vzdělávání

Při realizaci vzdělávacího programu jsou využity frekventované metody výuky, které se využívají při zájmovém vzdělávání. Metody jsou uvedeny na obr. č. 9:

Obr. č. 9 – Metody vzdělávání

Zdroj: vlastní zpracování autorky

16.4.5 Didaktické prostředky

V rámci vzdělávacího programu jsou doporučeny didaktické prostředky: učebna a tabule s psacími prostředky. Podrobnější výčet je uveden v podkapitole 16.4.9 Materiální a technické zabezpečení.

16.4.6 Obsah vzdělávacího programu

Obsah vzdělávacího programu je rozdělen na:

a) učební plán, b) učební osnovy

a) Učební plán

Tabulka č. 3 - UČEBNÍ PLÁN PAMÁTKOVÉ AKADEMIE TŘETÍHO VĚKU

NÁZEV PŘEDMĚTU	Počet hodin teoretické výuky -1. ročník (45minut)
Historický vývoj památkové péče	2
Kulturní dědictví hmotné a nehmotné	2
Movité kulturní památky	6

Depozitní fondy, péče o historický mobiliář	6
Archeologická památková péče	8
Péče o historické zahrady a parky	8
Celodenní exkurze k tématu historické zahrady a parky	8
CELKEM HODIN	40

NÁZEV PŘEDMĚTU	Počet hodin teoretické výuky- 2. ročník (45minut)
Prezentace zpřístupněných památek a průvodcovská služba NPÚ	8
Genealogie	4
Péče o nemovité kulturní památky	10
Péče o památky lidové architektury	6
Spolupráce s policií ČR při hledání odcizených památek	4
Celodenní exkurze k tématu Prezentace zpřístupněných památek	8
CELKEM HODIN	40
CELKEM HODIN ZA 2 ROČNÍKY	80

Zdroj: vlastní zpracování autorky

b) Učební osnovy

Tabulka č. 4 – učební osnovy pro 1. ročník

NÁZEV PŘEDMĚTU	Počet hodin	Počet hodin celkem
Historický vývoj památkové péče	2	2
Kulturní dědictví hmotné a nehmotné		2
- Kulturní dědictví hmotné a nehmotné, základní kategorie památek. Památky světového dědictví UNESCO a Národní kulturní památky. Přehled objektů ve správě Národního památkového ústavu	2	

Movité kulturní památky <ul style="list-style-type: none"> - Historický vývoj sběratelství. Úvod do péče o movité památky - Úvod do ználectví deskové malby, drobné plastiky, uměleckého řemesla - Lidové řezbářství – Betlémy 	2 2 2	6
Depozitní fondy, péče o historický mobiliář <ul style="list-style-type: none"> - Depozitní fondy ve správě Národního památkového ústavu a základní kategorie sbírkových předmětů a souborů - Úvod do ználectví historického nábytku, historie nábytkářství – gotika, baroko, historismus - Preventivní péče o historický mobiliář; Příklady z praxe 	2 2 2	6
Archeologická památková péče <ul style="list-style-type: none"> - Úvod do archeologie, městská archeologie. Příklady z praxe - Archeologie v krajině - Práce s archeologickými nálezy (Téma – Dobrovolnické práce v archeologii) - Exkurze archeologické laboratoře 	2 2 2 2	8
Péče o historické zahrady a parky <ul style="list-style-type: none"> - Vývoj historických zahrad a parků v ČR, kulturní krajina a krajinná tvorba - Parky a zahrady ve správě Národního památkového ústavu - Každodenní péče o historickou zahradu v průběhu roku z pohledu zahradníka specialisty - Exkurze – návštěva Zahrad pod Pražským hradem 	2 2 2 2	8
Celodenní exkurze k tématu historické zahrady a parky – Hospitál Kuks	8	8
CELKEM HODIN		40

Zdroj: vlastní zpracování autorky

Tabulka č. 5 – učební osnovy pro 2. ročník

NÁZEV PŘEDMĚTU	Počet hodin	Počet hodin celkem
Prezentace zpřístupněných památek		
- Prezentace zpřístupněných památek a průvodcovská služba NPÚ I.	2	
- Prezentace zpřístupněných památek a průvodcovská služba NPÚ II.	2	
- Celodenní exkurze na SH Karlštejn – ukázka prezentace zpřístupněného objektu	8	
- Interiérová instalace a expozice na objektech NPÚ, průvodcovské texty	2	
- Současné trendy interiérových instalací	2	16
Spolupráce s policií ČR při hledání odcizených památek	4	4
Genealogie		
- Úvod do genealogie	2	
- Genealogie II.	2	4
Péče o nemovité kulturní památky		
- Základy péče o nemovité kulturní památky	2	
- Poznávání a dokumentace památkového fondu	2	
- Nemovité památky – drobné památky v krajině	2	
- Exkurze do objektu Invalidovna	2	8
Péče o památky židovské kultury		
- Úvod do péče o památky lidové architektury	2	
- Dřevěné sakrální památky v ČR	2	
- Exkurze – Za památkovými zónami pražské vesnické architektury	4	8
CELKEM HODIN		40
CELKEM HODIN ZA OBA ROČNÍKY		80

Zdroj: vlastní zpracování autorky

16.4.7 Časový harmonogram

Při tvorbě vzdělávacího programu určeného pro seniory nesmíme opomenout zohlednění času na učení, kterého tato cílová skupina pro osvojení si učiva potřebuje více, neměli by se dostat do časového stresu, což by bylo kontraproduktivní při vzdělávacím procesu. Na zřetel by se měl dát určitý řád, který ač se to na první pohled nemusí zdát, je do značné míry důležitý, pro pocit bezpečí. Senior přesně ví, co bude a jak to bude a tím se zmírňuje jeho pocit napětí a případná úzkost a stres.

Doporučený harmonogram vzdělávacích aktivit pro seniorské účastníky je v dopoledních hodinách.

Byla zvolena frekvence přednášek 1x měsíčně od 9:30 do 13:00h. Přednášky jsou ve dvou blocích 9:30 – 11:00h, následuje 15 minový prostor pro diskusi k tématu, 15 min přestávky a poté navazuje druhý blok přednášek od 11:30 - 13:00h.

16.4.8 Lektorské a personální zajištění

K výběru složení lektorského týmu přistupovala autorka tak, jak bylo zmiňováno v teoretické části práce. Měla na paměti, že k tomu, aby byl celý proces vzdělávání úspěšný, je zapotřebí vybrat vhodné lektory, kteří musí disponovat jak odbornými kvalitami, tak osobnostními předpoklady. Odbornými kvalitami jsou v našem případě myšleny vědomosti a odborné znalosti v oborech souvisejících s památkovou péčí a ochranou kulturního dědictví. Takovými obory jsou např. dějiny umění, archeologie, nebo znalosti architektury, genealogie či péče o historické parky a zahrady.

Lektorský tým byl sestavován po jednotlivých semestrech, vždy s dostatečným časovým předstihem. Téměř většina lektorů je z řad zaměstnanců Národního památkového ústavu. Pro téma Každodenní péči o historickou zahradu v praxi byl osloven zahradní specialista, který osobně pečuje o floru v palácových zahradách pod Pražským hradem. Další externí lektor byl osloven pro téma genealogie.

Personální činnosti zajišťovala autorka po celou dobu realizace vzdělávacího programu sama, měla však pro případ nemoci, či indispozice zajištěno zastoupení, prostřednictvím kolegyně z oddělení dalšího vzdělávání.

V uvedené tabulce č. 6 si představíme přehled jednotlivých témat přednášek spolu s lektorským obsazením a zařazením v rámci NPÚ.

Tabulka č. 6 - Přehled lektorů NPÚ v památkové akademii třetího věku

<i>Lektoři</i>	<i>Předmět</i>	<i>Zaměření</i>
Lektor 1 kmenový pracovník NPÚ	Historický vývoj vztahu člověka k památkám, zrod památkové péče jako oboru a vědecké disciplíny.	Emeritní profesor památkové péče, GŘ
Lektor 2 kmenový pracovník NPÚ	Kulturní dědictví hmotné a nehmotné, základní kategorie památek. Památky světového dědictví UNESCO a Národní kulturní památky. Přehled objektů ve správě Národního památkového ústavu.	Ved. odboru edukace a dalšího vzdělávání, GŘ
Lektor 3 kmenový pracovník NPÚ	Úvod do znalectví historického nábytku, historie nábytkářství – gotika, baroko, historismus	Výzkumný a vývojový pracovník, odd. evidence movitých památek, GŘ
Lektor 4 kmenový pracovník NPÚ	Úvod do znalectví deskové malby, drobné plastiky, uměleckého řemesla	Památkář, odd. evidence movitých památek, GŘ
Lektor 5 kmenový pracovník NPÚ	Depozitní fondy ve správě Národního památkového ústavu a základní kategorie sbírkových předmětů a souborů	Kurátor, odd. správy a prezentace mobiliárních fondů, GŘ
Lektor 6 kmenový pracovník NPÚ	Preventivní péče o historický mobiliář; Příklady z praxe	Kurátor, odd. správy a prezentace mobiliárních fondů, GŘ
Lektor 7 kmenový pracovník NPÚ	Historický vývoj sběratelství. Úvod do péče o movité památky	Památkář, odd. evidence movitých památek, GŘ
Lektor 8 kmenový pracovník NPÚ	Lidové řezbářství – Betlémy	Památkář, odd. evidence movitých památek, GŘ
Lektor 9 kmenový pracovník NPÚ	Vývoj historických zahrad a parků v ČR, kulturní krajina a krajinná tvorba	Vedoucí metodického centra, ÚOP v Kroměříži
Lektor 10 kmenový pracovník NPÚ	Parky a zahrady ve správě Národního památkového ústavu	Vedoucí metodického centra, ÚOP v Kroměříži
Lektor 11 kmenový pracovník NPÚ	Úvod do archeologie, městská archeologie. Příklady z praxe	pracovník památkové péče v odd. památkové archeologie, GŘ
Lektor 12 kmenový pracovník NPÚ	Archeologie v krajině	pracovník památkové péče v odd. památkové archeologie, GŘ

Lektor 13 kmenový pracovník NPÚ	Práce s archeologickými nálezy Dobrovolnické práce v archeologii	ředitel územního odborného pracoviště v Praze
Lektor 14 kmenový pracovník NPÚ	Exkurze – archeologické laboratoře	ředitel územního odborného pracoviště v Praze
Lektor 15 kmenový pracovník NPÚ	Každodenní péče o historickou zahradu v průběhu roku z pohledu zahradníka specialisty	Památkář v ÚOP v Praze, památky zahradní architektury a historická zeleň
Lektor 16 Externí lektor	Exkurze – návštěva Zahrad pod Pražským hradem	Specialista na péči o historické zahrady a parky
Lektor 17 kmenový pracovník NPÚ	Prezentace zpřístupněných památek a průvodcovská služba NPÚ I.	Kurátor, odd. správy a prezentace mobiliárních fondů, GŘ
Lektor 18 kmenový pracovník NPÚ	Prezentace zpřístupněných památek a průvodcovská služba NPÚ II.	Kurátor, odd. správy a prezentace mobiliárních fondů, GŘ
Lektor 19 kmenový pracovník NPÚ	Interiérová instalace a expozice na objektech NPÚ, průvodcovské texty	Vedoucí oddělení správy a prezentace mobiliárních fondů, GŘ
Lektor 20 kmenový pracovník NPÚ	Současné trendy interiérových instalací	Vedoucí oddělení správy a prezentace mobiliárních fondů, GŘ
Lektor 21 kmenový pracovník NPÚ	Celodenní exkurze na SH Karlštejn – ukázka prezentace zpřístupněného objektu	Průvodce SZ Karlštejn + garant projektu
Lektor 22 Externí lektor	Úvod do genealogie	Certifikovaný genealog
Lektor 23 Externí lektor	Genealogie II.	Certifikovaný genealog
Lektor 24 kmenový pracovník NPÚ	Základy péče o nemovité kulturní památky	Památkář, odd. evidence nemovitých památek, GŘ
Lektor 25 kmenový pracovník NPÚ	Poznávání a dokumentace památkového fondu	Památkář, odd. evidence nemovitých památek, GŘ
Lektor 26 kmenový pracovník NPÚ	Nemovité památky – venkovská architektura	Památkář v ÚOP Josefov, odd. evidence nemovitých památek
Lektor 27 kmenový pracovník NPÚ	Péče o památky lidové architektury	Památkář, odd. specialistů, GŘ
Lektor 28 Externí lektor	Exkurze – Za památkovými zónami pražské vesnické architektury	Památkář, odd. specialistů, GŘ

Lektor 29 kmenový pracovník NPÚ	Spolupráce s policií ČR při hledání odcizených památek	Památkář, odd. evidence movitých památek, GŘ
Lektor 30 kmenový pracovník NPÚ	Exkurze – Objekt Invalidovna v Praze	Průvodce objektu + garant projektu
Lektor 31 kmenový pracovník NPÚ	Celodenní exkurze k tématu historické zahrady a parky – Hospital Kuks	Průvodce Hospitalu Kuks + garant projektu

Zdroj: vlastní zpracování autorky

16.4.9 Materiální a technické zabezpečení

Vzdělávání probíhá v přednáškovém sále NPÚ, s kapacitou pro 42 účastníků, vybavenou notebookem, dataprojektorem, dotykovou tabulí, flipchartem, mikrofonem, kamerou a přístupem k internetu. Učebna musí umožnit účastníkům psát si poznámky, případně používat vlastní notebook.

Vzdělávací zázemí by mělo umožnit účastníkům i prostory pro společné aktivity a odpočinek trávený mezi přednáškovými bloky a tímto prostorem je Mázhaus, kde mají studenti k dispozici drobné občerstvení.

16.4.10 Rozpočet

Úvahy o tom, zda vznikající vzdělávací projekt je „ufinancovatelný“ nebyl při projektování klíčovou otázkou, neboť byl vzdělávací program plně hrazen z rozpočtu odboru edukace a dalšího vzdělávání na roky 2019 až 2021. Bylo však nutností propočítat náklady, které budou vynaloženy za odměny pro lektory interní i externí, za výlohy spojené s exkurzemi (doprava) a za drobné občerstvení, toto vše se promítlo do požadavků na čerpání rozpočtu, za každý kalendářní rok.

Přednáškový sál, včetně vyučovací techniky je součástí vybavení odboru edukace a dalšího vzdělávání. Propagaci, směřovanou k veřejnosti, zajišťovala webová redakce NPÚ a grafické zpracování propagačních materiálů zajišťovala pracovnice oddělení edukace.

Ke studiu se přihlásilo 82 uchazečů a za každý semestr zaplatili po 500,- Kč. Ve třetím semestru, z důvodu pandemie COVID-19 se počet frekventantů mírně snížil na celkových 60 posluchačů. Památková akademie disponovala 142 000,- Kč, které by na pokrytí nákladů projektantovi vystačily, což je zobrazeno v tabulce č. 7, kde je rozpočet představen po jednotlivých položkách.

Tabulka č. 7 – Rozpočet památkové akademie

Rozpočet	
Plánovaný příjem	
1 rok	82 000,-
2 rok	60 000,-
Celkem	142 000,-
Plánované výdaje	
OON lektorů	
1 rok	1 200,-
2. rok	1 200,-
Odměny zaměstnanců NPÚ za přednášky	
1. rok	12 000,-
2. rok	12 000,-
služby - autobus exkurze	
1. rok (jednodenní exkurze - pro obě studijní skupiny)	25 000,-
2. rok (jednodenní exkurze - pro obě studijní skupiny)	25 000,-
Celkem výnos	65 600,-

Zdroj: vlastní zpracování autorka

16.5 Evaluace vzdělávacího programu

16.5.1 Vymezení výzkumného cíle, cílová skupina, sběr dat, výzkumná metoda

Cílem empirického šetření je získání přehledných informací o 1. běhu vzdělávacího programu. Šetření je zaměřeno na spokojenost posluchačů Památkové akademie třetího věku s prostředím vzdělávací aktivity, s organizací výuky, s kvalitou přednášejících a způsobem prezentace přednášek. Průzkum je dále zaměřen na to, co osobně studium posluchačům přineslo, zda na něj lze nahlížet jako na formu mezigeneračního učení a v neposlední řadě je provedeno šetření, které směřuje k naplnění stanovaných cílů vzdělávací aktivity, kterými bylo aktivně proškolen seniory pro možnost jejich uplatnění v úloze dobrovolníků, v oblastech k tomuto účelu vhodných, či potencionálních průvodců na objektech ve správě Národního památkového ústavu. Výzkumné závěry o dobrovolnické činnosti účastníků 1. běhu památkové akademie budou komparativní metodou srovnány s daty poskytnutými hlavní koordinátorkou dobrovolnických činností.

Cílovou skupinu, v době prováděného výzkumu tvořilo 76 posluchačů Památkové akademie.

Pro sběr dat a způsob vyhodnocení je zvolen kvantitativní výzkum. Byla použita technika dotazníkového šetření. Dotazník byl distribuován elektronicky posluchačům Památkové akademie v říjnu roku 2020.

Následně byla elektronickou formou oslovena, v říjnu 2020, hlavní koordinátorka dobrovolnických činností v NPÚ Kateřina Samojská, s dotazem vztahujícím se k dobrovolnické činnosti.

Otázka zněla:

„Jaký počet seniorů se přihlásil a následně pak aktivně zapojil v letech 2019-2020 do dobrovolnických činností v NPÚ prostřednictvím webových stránek <https://www.npu.cz/cs/dobrovolnici>?“ (Příloha G)

Výzkum probíhal v období 10–12/2020, včetně přípravy, vlastního šetření a zpracování výsledků.

Vyhodnocení dotazníku absolventů dvouletého studia památkové akademie poslouží pro možnost zkvalitnění studia dalších připravovaných ročníků.

16.5.2 Stanovení výzkumné hypotézy

Výzkumná otázka

Zapojí se posluchači *Památkové akademie třetího věku* po ukončení 1. běhu dvouletého studia (2019–2021) do dobrovolnických činností a aktivit v Národním památkovém ústavu, které se týkají záchrany kulturního dědictví?

Hypotéza

V roce 2021 se posluchači Památkové akademie po ukončení dvouletého studia v oboru památkové péče zapojí do dobrovolnických aktivit v Národním památkovém ústavu ve vyšším počtu, než tomu bylo v letech 2019–2020, kdy se senioři mohli dobrovolně přihlašovat pouze prostřednictvím webových stránek <https://www.npu.cz/cs/dobrovolnici>.

16.5.3 Struktura dotazníku

Dotazník byl koncipován tak, aby poskytl nejen základní přehled o spokojenosti posluchačů s prostředím vzdělávací aktivity, s organizací výuky, s kvalitou přednášejících a způsobem prezentace přednášek, ale také o naplnění stanovených cílů vzdělávací aktivity týkající se dobrovolnické činnosti.

Odhad časové dotace na vyplnění dotazníku je 15–20 minut. Dotazník využívá uzavřeného a polootevřeného typu otázek. Samotnému vyplnění dotazníku předcházelo úvodní slovo se základními informacemi o výzkumu. Byl uzpůsoben tak, aby vedl respondenty od konkrétních a specifických otázek (odborná erudice, způsob vedení přednášek, dobrovolnická činnost, mezigenerační učení) ke všeobecným a formálním (nejvyšší dosažené vzdělání, věk, demografické údaje). (Chráška, 2007)

16.5.4 Vyhodnocení dotazníkového šetření

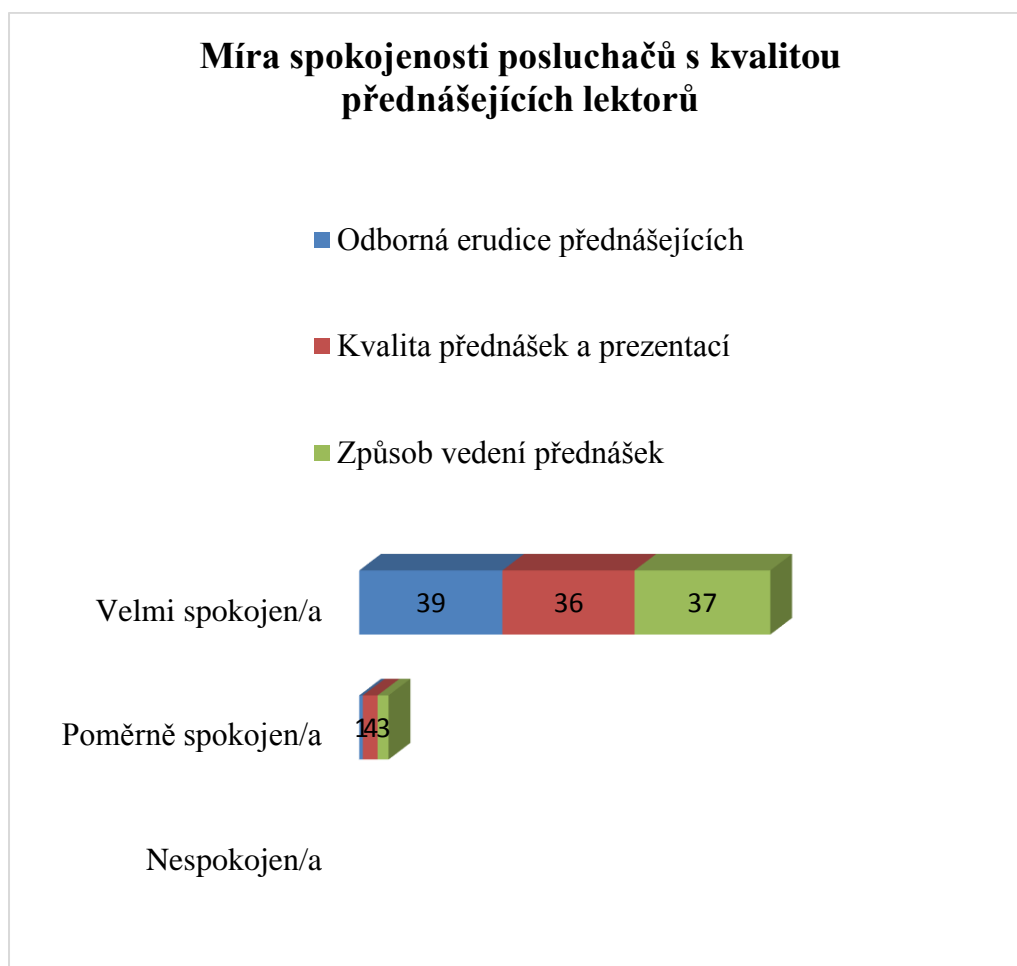
1. Uveďte prosím míru Vaší spokojenosti s kvalitou přednášejících lektorů.

Zakroužkujte křížek (X) v příslušném řádku a sloupci.

Tabulka č. 8 - Spokojenost s kvalitou přednášejících lektorů

	Velmi spokojen/a	Poměrně spokojen/a	Nespokojen/a
Odborná erudice přednášejících	39	1	
Kvalita přednášek a prezentací	36	4	
Způsob vedení přednášek	37	3	

Graf č. 1 – Spokojenost s kvalitou přednášejících lektorů

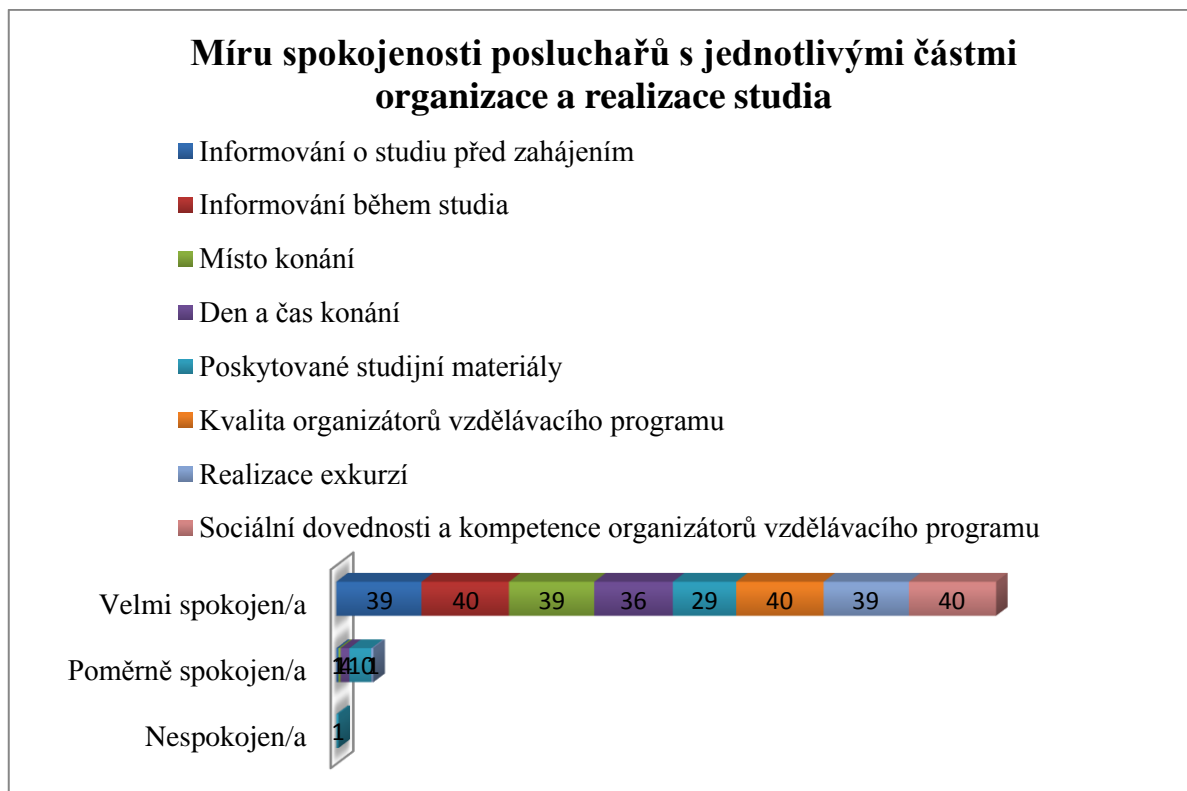
2. Uved'te prosím míru Vaší spokojenosti s jednotlivými částmi organizace a realizace studia.

Zakroužkujte křížek (X) v příslušném řádku a sloupci. V daném řádku uveďte jen jednu odpověď.

Tabulka č. 9 – Spokojenost s jednotlivými částmi organizace a realizace studia

	Velmi spokojen/a	Poměrně spokojen/a	nespokojen/a
Informování o studiu před zahájením	39	1	
Informování během studia	40		
Místo konání	39	1	
Den a čas konání	36	4	
Poskytované studijní materiály	29	10	1
Kvalita organizátorů vzdělávacího programu	40		
Realizace exkurzí	39	1	
Sociální dovednosti a kompetence organizátorů vzdělávacího programu	39	1	

Graf č. 2 – Spokojenost s jednotlivými částmi organizace a realizace studia

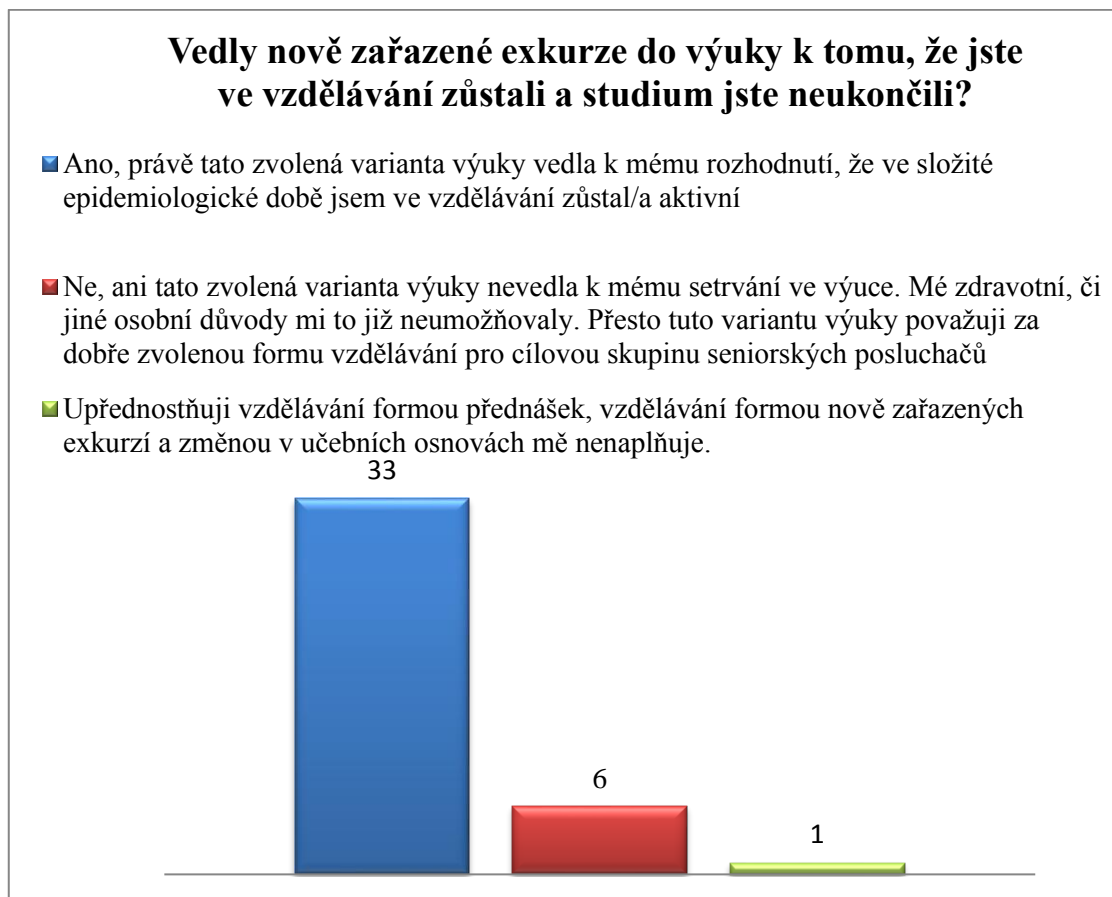

3. **Vzhledem k tomu, že výuku zasáhla opatření spojená s šířením nákazy COVID-19, která byla nařízená vládou ČR, došlo ke změně původně plánovaného rozvrhu. Výuka byla na jaře 2020 pozastavena. Do výuky se na podzim r. 2020 zařadilo větší množství exkurzí, kterými se snáze dala zajistit bezpečnostní epidemiologická opatření, díky kterým se dalo ve výuce pokračovat.**
Vedla právě tato zvolená varianta výuky k tomu, že jste ve vzdělávání zůstali a studium jste neukončili?
Zakroužkujte křížek (X) v příslušném řádku a sloupci.

Tabulka č. 10 – Nově zařazené exkurze do výuky z důvodu COVID-19

33	Ano , právě tato zvolená varianta výuky vedla k mému rozhodnutí, že ve složité epidemiologické době jsem ve vzdělávání zůstal/a aktivní
6	Ne , ani tato zvolená varianta výuky nevedla k mému setrvání ve výuce. Mé zdravotní, či jiné osobní důvody mi to již neumožňovaly. Přesto tuto variantu výuky považuji za dobře zvolenou formu vzdělávání pro cílovou skupinu seniorských posluchačů
1	Upřednostňuji vzdělávání formou přednášek, vzdělávání formou nově zařazených exkurzí a změnou v učebních osnovách mě nenaplnuje.

Graf č. 3 – Nově zařazené exkurze do výuky z důvodu COVID-19

4. Dobrovolnická činnost.

Pokud bychom Vás kontaktovali ve věci dobrovolnické činnosti pro Národní památkový ústav, zněla by Vaše odpověď? Zakroužkujte křížek (X) u Vaší odpovědi.

Tabulka č. 11 – Dobrovolnická činnost

23	ano
17	ne

Graf č. 4 – Dobrovolnická činnost

5. Dobrovolnická činnost v praxi.

Pokud jste na výše uvedenou otázku odpověděl/a ano, kterou ze zvolených činností byste zvolil/a? Zakroužkujte křížek (X) u Vaší odpovědi. Můžete zaškrtnout více možností.

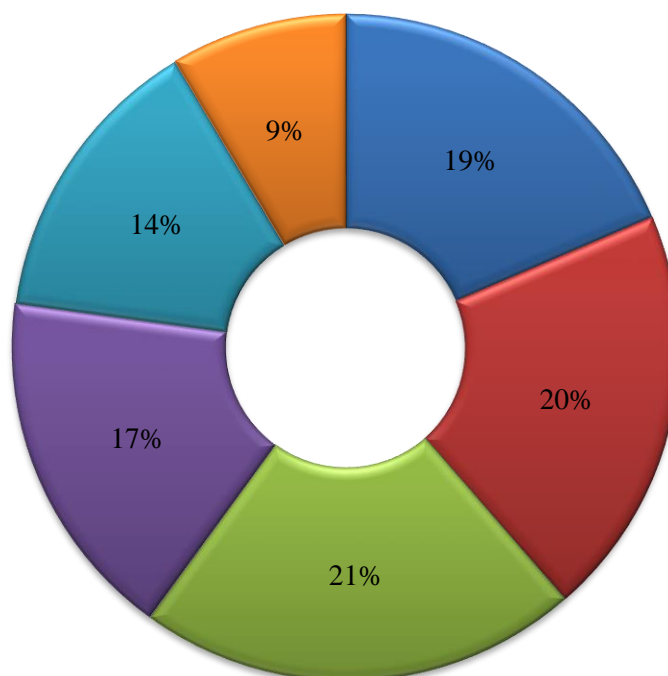
Tabulka č. 12 – Dobrovolnická činnost v praxi

6	Údržba zámeckých parků a zahrad ve správě NPÚ (např. Zahrad pod Pražským hradem, zámeckého parku ve Veltrusech, Květné zahrady v Kroměříži aj.)
10	Pomoc při fofo-dokumentaci památek pro oddělení nemovitých památek
12	Pomoc v oddělení movitých památek při vyhledávání odcizených předmětů v internetových databázích
15	Dobrovolné průvodcovské služby ve vybraných prostorách, spolupráce na organizování akcí nebo akcí na připomenutí slavných událostí
14	Pomoc a spolupráce při zajišťování kulturních akcí, při jejich organizaci, propagaci, kulturní náplni, šíření tiskovin, spolupráce v rámci digitálních médií, pomoc při organizování výstav, zajišťování občerstvení
13	Pomoc při správě dokumentačních fondů a odborných knihoven – archivace, skenování, evidence v interních databázích apod.

Graf č. 5 – Dobrovolnická činnost v praxi

Dobrovolnická činnost v praxi

- Pomoc při správě dokumentačních fondů a odborných knihoven – archivace, skenování, evidence v interních databázích apod
- Pomoc a spolupráce při zajišťování kulturních akcí, při jejich organizaci, propagaci, kulturní náplni, šíření tiskovin, spolupráce v rámci digitálních médií, pomoc při organizování výstav, zajišťování občerstvení
- Dobrovolné průvodcovské služby ve vybraných prostorách, spolupráce na organizování akcí nebo akcí na připomenutí slavných událostí
- Pomoc v oddělení movitých památek při vyhledávání odcizených předmětů v internetových databázích
- Pomoc při foto-dokumentaci památek pro oddělení nemovitých památek
- Údržba zámeckých parků a zahrad ve správě NPÚ (např. Zahrad pod Pražským hradem, zámeckého parku ve Veltrusech, Květné zahrady v Kroměříži aj.)

6. Průvodcovská činnost

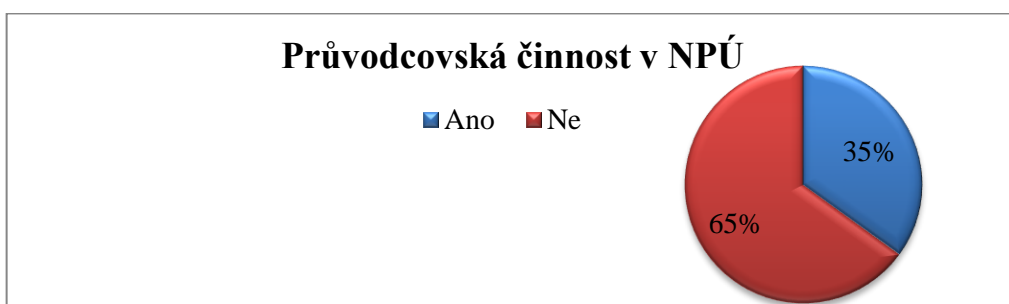
Uvažoval/a byste po absolvování studia památkové akademie o možnosti průvodcovské činnosti na některém z objektu ve správě NPÚ.

Zakroužkujte křížek (X) u Vaší odpovědi

Tabulka č. 13 – Průvodcovská činnost

14	ano
26	ne

Graf č. 6 – Průvodcovská činnost

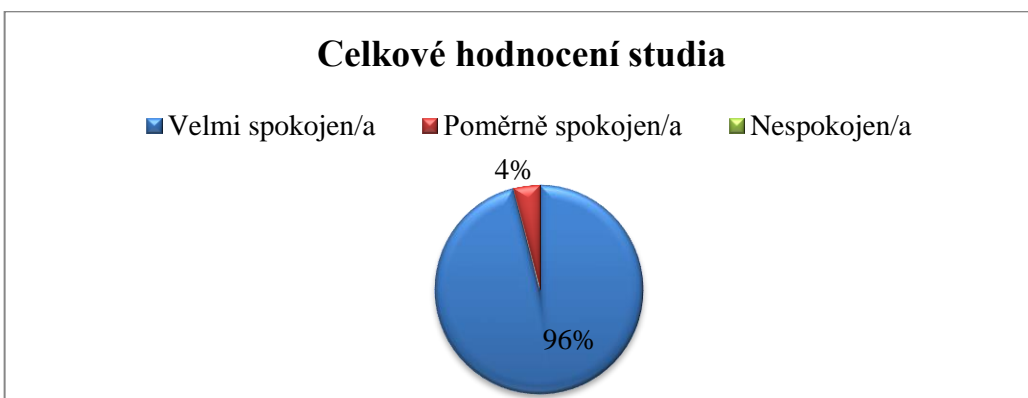
7. Celkové hodnocení studia.

Zakroužkujte křížek (X) u odpovědi, která nejvíce odpovídá Vašemu hodnocení vzdělávacího programu.

Tabulka č. 14 – Celkové hodnocení studia

Velmi spokojen/a	Poměrně spokojen/a	Nespokojen/a
37	3	0

Graf č. 7 – Celkové hodnocení studia

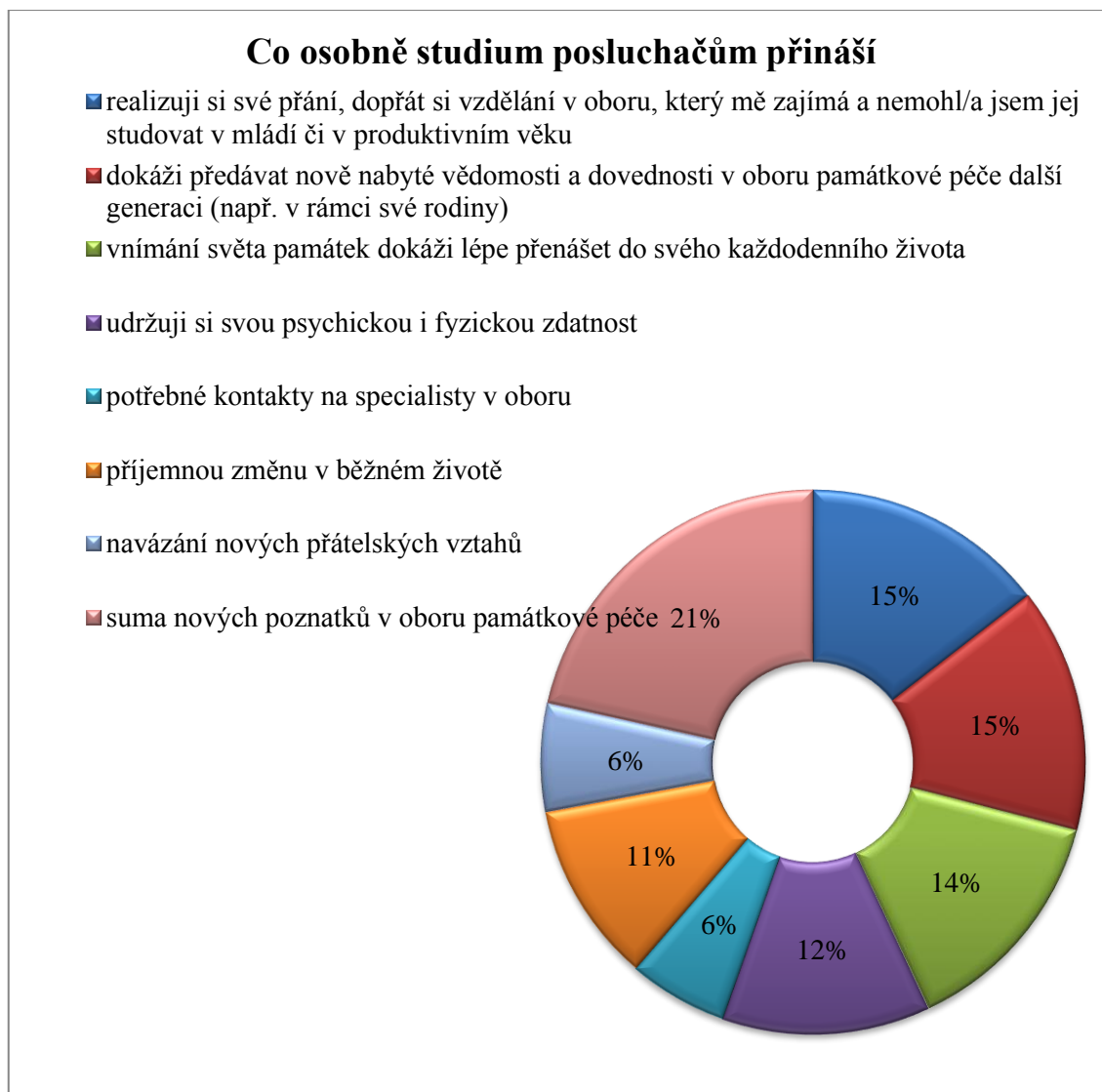

- 8. Vyznačte prosím, co Vám osobně studium přináší.**
Zakroužkujte křížek (X) u Vaší odpovědi. Můžete zaškrtnout více možností.

Tabulka č. 15 – Přínos studia studentům

40	suma nových poznatků v oboru památkové péče
12	navázání nových přátelských vztahů
20	příjemnou změnu v běžném životě
11	potřebné kontakty na specialisty v oboru
23	udržují si svou psychickou i fyzickou zdatnost
26	vnímání světa památek dokáží lépe přenášet do svého každodenního života
27	dokáží předávat nově nabyté vědomosti a dovednosti v oboru památkové péče další generaci (např. v rámci své rodiny)
27	realizují si své přání, dopřát si vzdělání v oboru, který mě zajímá a nemohl/a jsem jej studovat v mládí či v produktivním věku

Graf č. 8 – Přínos studia studentům

9. Lze na Památkovou akademii třetího věku nahlížet jako na formu mezigenerační učení? Mezigenerační učení znamená, že rodina a její členové se mezi sebou učí, předávají si své vědomosti, zkušenosti, dovednosti a hodnoty za účelem obohacení toho druhého.

Zakroužkujte křížek (X) u Vaší odpovědi.

Tabulka č. 16 – Památková akademie jako forma mezigeneračního učení

27	Ano, souhlasím s názorem, že na Památkovou akademii lze nahlížet jako na formu mezigeneračního učení. Měl/a jsem možnost své nově nabyté vědomosti v oboru památkové péče předat v rámci své rodiny.
11	Ano, souhlasím s názorem, že na Památkovou akademii lze nahlížet jako na formu mezigeneračního učení. Neměl/a jsem však možnost své nově nabyté vědomosti v oboru památkové péče předat v rámci své rodiny.
2	Nesouhlasím s názorem, že na Památkovou akademii lze nahlížet jako na formu mezigeneračního učení.

Graf č. 9 – Památková akademie jako forma mezigeneračního učení

Lze na Památkovou akademii třetího věku nahlížet jako na formu mezigenerační učení?

- Ano, souhlasím s názorem, že na Památkovou akademii lze nahlížet jako na formu mezigeneračního učení. Měl/a jsem možnost své nově nabyté vědomosti v oboru památkové péče předat v rámci své rodiny.
- Ano, souhlasím s názorem, že na Památkovou akademii lze nahlížet jako na formu mezigeneračního učení. Neměl/a jsem však možnost své nově nabyté vědomosti v oboru památkové péče předat v rámci své rodiny.
- Nesouhlasím s názorem, že na Památkovou akademii lze nahlížet jako na formu mezigeneračního učení.

10. **Je něco, co jste považoval/a jako překážku, či nespokojenost ve vzdělávacím programu určeném pro seniorské posluchače?**
Zakroužkujte křížek (X) u Vaší odpovědi. Pokud zvolíte odpověď ano, prosím uveďte důvod a doporučení s odkazem na danou překážku.

Tabulka č. 17 – Nespokojenost se vzdělávacím programem

5	ano
35	ne

- Výuku by posluchač uvítal o víkendu
- Posluchači by uvítali větší časovou dotaci pro řízenou debatu a diskusi
- Posluchačka by uvítala více času na opsání, nebo možnosti vyfocení seznamu literatury na konci přednášky

11. **Je naopak něco, co byste rád/a vyzdvihl/a ve vzdělávacím programu Památková akademie, kterého jste se účastnil/a?**

Interpretace jednotlivých názorů posluchačů:

- kompetentnost přednášejících
- vysoká odborná úroveň přednášek doprovázená osobním zaujetím přednášejících,
- přátelské přijetí
- častá e-mailová komunikace v době omezeného setkání
- poděkování za virtuální prohlídky do objektů ve správě NPÚ, odkazy a video-pozdravy z učebny
- skvělá organizační práce a prostředí výuky
- studium celkově přispívá ke zvýšení úrovně znalostí o památkové péči, která je ve společnosti poměrně nízká především z hlediska hlubšího vnímání úlohy památek a nalézání rovnováhy mezi tím, co zachovat a co změnit.
- vysoké ocenění zvládnutí situace s COVID –19
- operativní úprava programu vzhledem k přijatým opatřením v souvislosti s COVID – 19

- ochotná spolupráce
- velmi vstřícné jednání
- realizace exkurzí
- vše je perfektně připravené
- super atmosféra na exkurzích

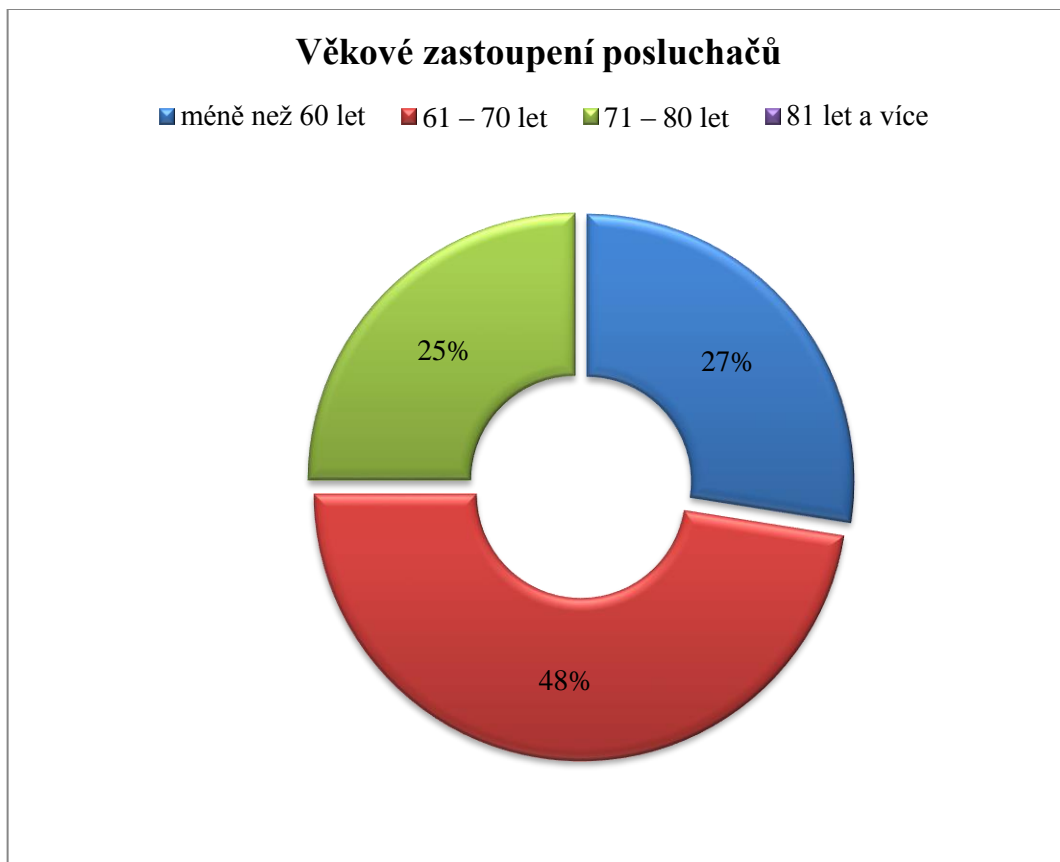
12. Věkové zastoupení posluchačů

Zakroužkujte křížek (X) u Vaší odpovědi.

Tabulka č. 18 – Věkové zastoupení posluchačů

11	méně než 60 let
19	61 – 70 let
10	71 – 80 let
0	81 let a více

Graf č. 10 – Věkové zastoupení posluchačů

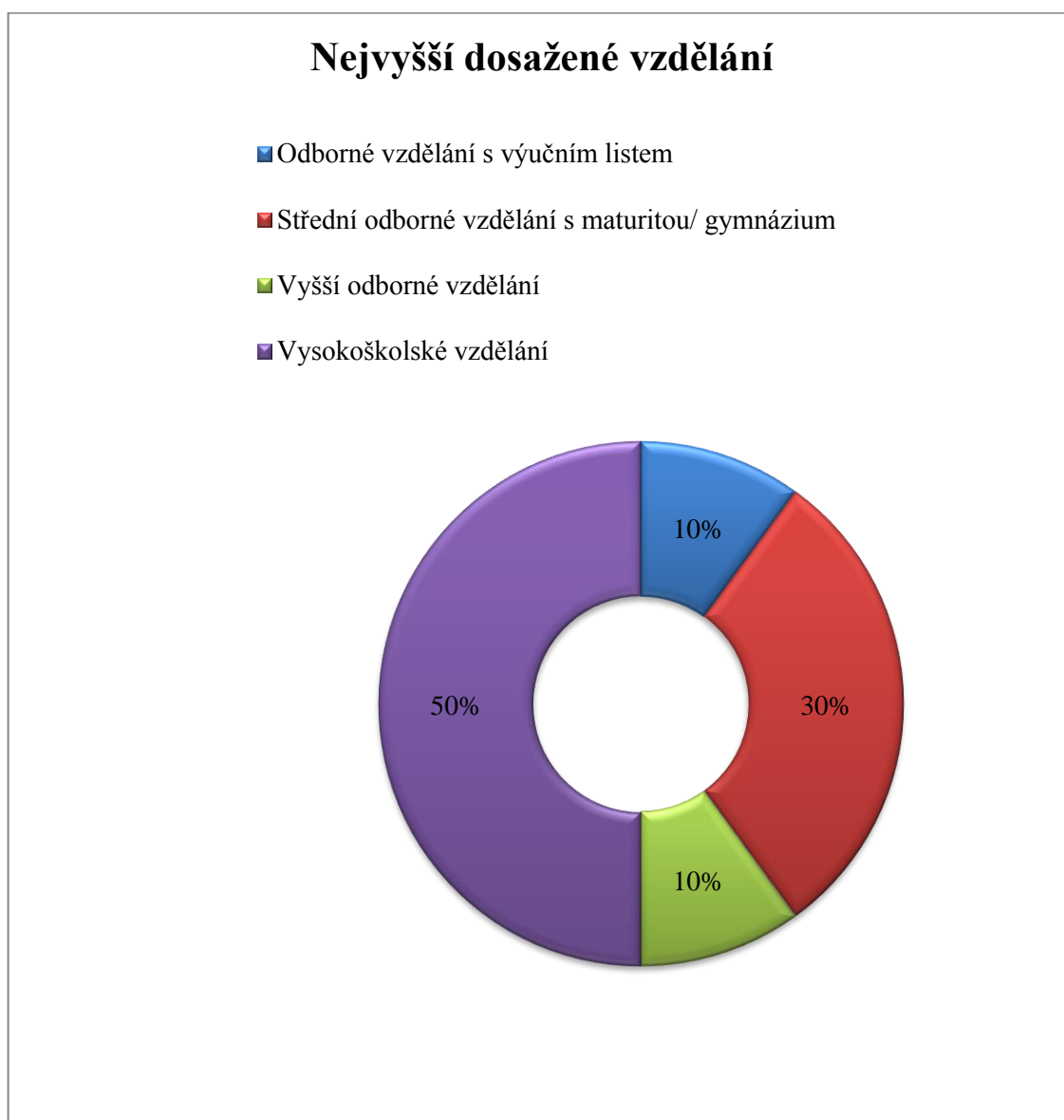
13. Nejvyšší dosažené vzdělání

Zakroužkujte křížek (X) u Vaší odpovědi.

Tabulka č. 19 – Nejvyšší dosažené vzdělání

3	Odborné vzdělání s výučním listem
9	Střední odborné vzdělání s maturitou/ gymnázium
3	Vyšší odborné vzdělání
25	Vysokoškolské vzdělání

Graf č. 11 – Nejvyšší dosažené vzdělání

14. Ze které části České republiky dojíždíte za studiem?
Zakroužkujte křížek (X) u Vaší odpovědi.

Tabulka č. 20 – demografické údaje

27	Hl. město Praha
7	Středočeský kraj
1	Jihočeský kraj
1	Plzeňský kraj
	Karlovarský kraj
	Ústecký kraj
1	Liberecký kraj
	Královéhradecký kraj
1	Pardubický kraj
	Olomoucký kraj
1	Moravskoslezský kraj
1	Jihomoravský kraj
	Zlínský kraj
	Vysočina kraj

16.5.5 Dobrovolnická činnost v NPÚ

Náš výzkum byl směřován na dosavadní dobrovolnickou činnost v NPÚ.

Otázka, která byla položena hlavní koordinátorce dobrovolnických činností Kateřině Samojské, zněla:

„Jaký počet seniorů se přihlásil a následně pak aktivně zapojil v letech 2019-2020 do dobrovolnických činností v NPÚ prostřednictvím webových stránek <https://www.npu.cz/cs/dobrovolnici>?“ (Příloha G)

Odpověď Samojské.:

„V letech 2019–2020 **neviduji žádného z řad seniorů pro možnosti dobrovolnické činnosti v Národním památkovém ústavu.**

Nevylučuji však možnost, že se někdo ze seniorské populace neobrátil přímo na kastelány a následně s nimi nebyla uzavřena dobrovolnická smlouva pro činnost správy konkrétního objektu.“ (Příloha H)

16.4.6 Vyhodnocení výzkumné hypotézy

Hypotéza, jejíž znění bylo: „*V roce 2021 se posluchači Památkové akademie po ukončení dvouletého studia v oboru památkové péče zapojí do dobrovolnických aktivit v Národním památkovém ústavu ve vyšším počtu, než tomu bylo v letech 2019–2020, kdy se senioři mohli dobrovolně přihlašovat pouze prostřednictvím webových stránek <https://www.npu.cz/cs/dobrovolnici>.*“ se **potvrdila**, a to na základě sběru dat z dotazníkového šetření a získání odpovědi od hlavní koordinátorky dobrovolnické činnosti.

Samojská uvedla, že v letech 2019–2020 neevidovala žádného z řad seniorů pro možnosti dobrovolnické činnosti v Národním památkovém ústavu.

Dotazníkové šetření nám poskytlo informaci o tom, že posluchači Památkové akademie byli dostatečně motivováni a seznámeni s problematikou památkové péče, z čehož vyplynul jejich aktivní zájem o dobrovolnickou činnost,

Ze 76 oslovených respondentů nám zpětnou reakci poskytlo 40 respondentů. Z těchto 40 respondentů se k dobrovolnické činnosti přihlásilo 23 seniorů. S některými z nich se v průběhu podzimu 2020 připravily smlouvy o dobrovolnické činnosti, konkrétně pomocné práce v Zahradách pod Pražským hradem. Z důvodu bezpečnostních opatření šíření nákazy COVID -19, která byla v říjnu vládou ČR opět vyhlášena se dobrovolnická činnost přeložila na jaro 2021.

17 SHRNUÍ PRAKTICKÉ ČÁSTI

Na počátku praktické části diplomové práce bylo popsáno poslání, cíle a organizační struktura Národního památkového ústavu, potažmo odboru edukace a dalšího vzdělávání, jenž organizuje nespočet vzdělávacích kurzů, workshopů a přednášek v oboru památkové péče pro odbornou i laickou veřejnost. Jednou z těchto pořádaných vzdělávacích aktivit je i program „Památková akademie třetího věku“, která je předmětem praktické části práce.

Autorka v podkapitole 16.3 „Přípravná fáze“ seznamuje se všemi náležitostmi, které bylo zapotřebí učinit před zahájením nového vzdělávacího programu určeného pro seniorské účastníky. Tato fáze trvala čtyři měsíce (červen-říjen/2019). Památková akademie byla uvedena do života 14. října 2019 a přihlásilo se do ní 82 posluchačů, kteří byli rozděleni do dvou studijních skupin.

Podkapitola 16.4 „Realizační fáze“ se detailně věnuje všem náležitostem tvorby vzdělávacího programu, které byly popsány v části teoretické, a které jsou do realizace promítnuty. Bylo uvedeno: pro jakou cílovou skupinu byl program tvořen, jaké jsou stanoveny cíle vzdělávacího programu, jakých bylo použito forem a metod výuky, potažmo které didaktické prostředky se v realizaci zvolily.

V následujících státech práce je podrobně rozepsán učební plán a osnovy, studijní harmonogram, lektorské, materiální a technické zajištění a zabezpečení vzdělávacího programu a v neposlední řadě se autorka věnuje tématu financování.

Památková akademie se v průběhu dvou let, kdy projekt procházel nejrůznějšími fázemi realizace, potýkala s neočekávanými problémy spojenými s opatřeními vydanými vládou České republiky v souvislosti s pandemií COVID – 19. Autorka práce musela v průběhu vzdělávacího programu promptně reagovat na veškeré změny, které s opatřeními přicházely a několikrát upravovat studijní osnovy. Musela se dále ztotožnit s několika andragogickými rolemi. Ponejprv bylo zapotřebí se zhostit role projektanta, následně role projektového manažera, který řídil a ovlivňoval přípravu a průběh realizace vzdělávacího procesu. Jako organizátor vzdělávací aktivity si s lektory musela ujasnit, jakým směrem se přednášky mají ubírat a jaký rozsah výuky oboru památkové péče by si

měli posluchači osvojit. Další, neméně důležitou úlohou, byla role facilitátora, který ovlivňuje vnitřní i vnější podmínky optimálního průběhu vzdělávacího procesu. Snažila se posluchače stále motivovat ke studiu pomocí připravovaných exkurzí, které se vždy opíraly o daná přednášená témata. Např. při výuce Úvodu do archeologie a práce s archeologickými nálezy s posluchači navštívila archeologickou laboratoř, při výuce historie zahrad a parků společně navštívili Zahrady pod Pražským hradem, při výuce hradozámeckých instalací byla zajištěna komentovaná prohlídka hradu Karlštejn a Hospitálu Kuks. V neposlední řadě se zhostila role sociálního andragoga, kdy pomáhala praktickými činnostmi (kterými byly vhodné metody, formy a prostředky vzdělávání) mnohým posluchačům se po letech opět ztotožnit s rolí studenta a pomoci jim rozvíjet jejich osobnost.

Praktická část byla koncipována na základě výsledků teoretické části a na základě odborné literatury k metodologii pedagogického výzkumu. Z tohoto důvodu byla zvolena pro závěrečnou část práce, která je věnována evaluaci, metoda dotazníkového šetření. Evaluace byla rozdělena do dvou kategorií. Sběr dat pomocí dotazníkového šetření a sběr dat položením otázky hlavní koordinátorce dobrovolnických činností v NPÚ.

Dotazníkové šetření, které bylo posluchačům Památkové akademie distribuováno e-mailem, bylo zaměřeno na:

- 1) celkovou spokojenost účastníků vzdělávacího programu po stránce organizační, na spokojenost s odbornou erudicí a prezentací lektorského týmu a na zvolené tematické okruhy přednášek.
- 2) sběr dat, který vyhodnocoval názor, zda lze na Památkovou akademii třetího věku nahlížet jako na formu mezigenerační učení
- 3) spokojenost se zařazením většího množství exkurzí do vzdělávacího programu, kterými se snáze dala zajistit bezpečnostní epidemiologická opatření, prostřednictvím kterých se dalo ve výuce pokračovat
- 4) zájem o průvodcovskou činnost na některém z objektu ve správě NPÚ
- 5) zjištění zájmu posluchačů uplatnit se v oblasti dobrovolnických činností v NPÚ

Výsledky šetření prvních tří okruhů otázek autorce poskytly data, se kterými mohla dále pracovat a ovlivňovat s nimi další fáze realizace vzdělávacího programu a přípravu

2. běhu Památkové akademie. S informacemi týkajícími se zájmu o průvodcovskou činnost bude autorka pracovat v nadcházející sezóně r. 2021, kdy bude absolventy Památkové akademie, kteří projeví o tuto činnost zájem, propojovat s kastelány NPÚ.

Data, týkající se dobrovolnické činnosti byla komparována s daty, která byla získána na základě zodpovězené otázky hlavní koordinátorky dobrovolnické činnosti v NPÚ. Ta v nich uvedla, že v letech 2019–2020 neevidovala žádného z řad seniorů pro možnosti dobrovolnické činnosti v Národním památkovém ústavu. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že 23 respondentů ze 76 oslovených projevilo zájem o dobrovolnickou činnost v NPÚ. Z toho lze vyvodit obecné závěry, že Památková akademie svým studijním programem a přístupem organizátorů a lektorů motivuje a podněcuje seniorské posluchače k dobrovolnickým aktivitám na poli ochrany kulturního dědictví a lze očekávat, že v následujících letech počty aktivních seniorů v dobrovolnické činnosti vzrostou.

ZÁVĚR

Tématem diplomové práce byla tvorba vzdělávacího programu v rámci celoživotního učení/vzdělávání, se zaměřením na tvorbu vzdělávacího programu určeného pro seniory.

V teoretické části se autorka zaměřuje na problematiku metodického postupu při tvorbě vzdělávacího programu v kontextu celoživotního vzdělávání. Zkonstruovat vzdělávací program je vysoce specializovaná činnost, která předpokládá odborné znalosti a dovednosti při projektování, realizaci stanovených osnov a vyhodnocování vzdělávacího programu. Obecně se dá říci, že vzdělávací program představuje základní dokument, který vychází ze vzdělávacích potřeb konkrétní cílové skupiny, má předem stanoveny učební a vzdělávací cíle, na jejichž základě jsou sestaveny učební plány a osnovy. Vzdělávací program má v první řadě umožnit maximálně možný rozvoj osobnosti, anebo má zabezpečit dosažení přesně stanoveného standardu absolventa vzdělávací akce. Následně jsou použity metody a formy vzdělávání a didaktické prostředky. Dále práce seznamuje s pojmem výkonnostní mezera, kterou rozumíme to, co již jedinec umí, a co by umět měl, případně výkonnostní mezera mezi jeho stávajícím výkonem a výkonem požadovaným. Dále je poukazováno na zvýšenou pozornost při výběru lektorů, na jejich odbornost a na výběr nástrojů hodnocení vzdělávacího programu.

Cílem praktické části práce bylo uvést do praxe poznatky, kterým byla věnována pozornost v části teoretické, týkající se tvorby vzdělávacího programu. Jako andragog se autorka zhostila role projektanta vzdělávacího programu určeného pro seniorské posluchače a sestavila koncepci vzdělávacího programu v oboru památkové péče, ve formě A3V, pod záštitou Národního památkového ústavu. Cílem Památkové akademie bylo pomocí teorie, ale i příkladů z praxe rozšiřovat posluchačům vědomosti o památkách a péči o naše kulturní dědictví. Studijní plán je koncipován tak, aby nabídl praktické informace a rady, podněcoval účastníky k dalšímu vzdělávání v tomto oboru, případně k realizaci mezigeneračního učení a dále je podněcoval k dobrovolnickým činnostem v památkové péči.

Autorka popsala a uvedla všechny úkony a postupy, které bylo zapotřebí učinit v přípravné fázi projektu, následně ve fázi realizační a v neposlední řadě provedla evaluaci vzdělávacího programu prostřednictvím dotazníkového šetření, které bylo zaměřeno na spokojenost účastníků vzdělávacího programu po stránce organizační, na spokojenost s odbornou erudicí a prezentací lektorského týmu, a na zvolené tematické okruhy přednášek. Součástí hodnocení bylo zjištění zájmu posluchačů uplatnit se v oblasti dobrovolnických činností v Národním památkovém ústavu. Data, týkající se dobrovolnické činnosti byla dále komparována s daty Kateřiny Samojské, hlavní koordinátorky dobrovolnické činnosti v NPÚ. Samojská v nich uvedla, že v letech 2019–2020 neevidovala žádného z řad seniorů pro možnosti dobrovolnické činnosti v Národním památkovém ústavu. Dotazníkové šetření nám poskytlo informaci, že 23 respondentů ze 76 oslovených projevilo zájem o dobrovolnickou činnost v NPÚ. Jednalo se o činnosti, kterými byly např. údržba zámeckých parků a zahrad ve správě NPÚ, pomoc při fotodokumentaci památek pro oddělení nemovitých památek, pomoc v oddělení movitých památek při vyhledávání odcizených předmětů v internetových databázích, dobrovolné průvodcovské služby, spolupráce na organizování akcí nebo akcí na připomenutí slavných událostí, anebo pomoc při správě dokumentačních fondů a odborných knihoven – archivace, skenování, evidence v interních databázích apod.

Z nashromážděných dat lze vyvodit závěr, že Památková akademie svým studijním programem a přístupem organizátorů a lektorů motivuje a podněcuje seniorské posluchače k dobrovolnickým aktivitám na poli ochrany kulturního dědictví a lze tedy očekávat, že v následujících letech počty aktivních seniorů v dobrovolnické činnosti vzrostou.

Akademie třetího věku nabízela po celou dobu své realizace posluchačům prostředí, které jim umožnilo se setkávat s podobně naladěnými lidmi, a tím posilovalo jejich sociální kontakty. I přesto, že se po dobu realizace 1. běhu dvouletého studia vzdělavatelé potýkali s problémy vzniklými pandemií COVID – 19, tak se ukázalo, jak pozitivní a přínosné je vzdělávání seniorů v oboru památkové péče, a to z pohledu výchovně-vzdělávacího. Seniori si v rámci celoživotního vzdělávání měli možnost osvojovat hodnoty a význam kulturního dědictví a tyto nabyté vědomosti a dovednosti

potom v roli prarodičů (tato sociální role je nezastupitelná) mohli přenášet na další generace v rámci svých rodin, což vplynulo i z dotazníkového šetření.

„Rodina je primární sociální skupinou, do které se člověk rodí, ve které si osvojuje společenské hodnoty, normy a své postoje k sobě, ke svému okolí a k životu samotnému. Na výuku Památkové akademie lze nahlížet jako na mezigenerační učení. Senioři budou umět svým vnoučatům lépe osvětlit, jak důležitá je ochrana a péče o památky, a že je jejich morální povinností uchovat je i pro budoucí generace.“ (Pávková, 2020, s. 122)

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

BARTÁK, J. 2007. *Vzdělávání ve firmě*. Praha: Alfa Publishing. ISBN 80-86851-68-0

BARTÁK, J. 2015. *Aktuální problémy vzdělávání a rozvoje zaměstnanců v organizacích*. 1. vydání. Praha: Univerzita Jana Ámose Komenského. ISBN 978-80-7452-113-3

BELCOUR, M., WRIGHT, CH. P. 1998 *Vzdělávání pracovníků a řízení pracovního výkonu*. Praha: Grada Publishing. ISBN 80-7169-459-2

BLÍŽKOVSKÝ, B. 1992. *Systémová pedagogika*. Ostrava: AMOSIUM SERVIS. ISBN 80-85498-18-9

BREZINKA, W. 1996. *Filozofické základy výchovy*. 1. vyd. Praha: Zvon. ISBN 80-7113-169-5

BUCLEY, R., CAPLE, J. 2004. *Trénink a školení*. Brno: Computer Press. ISBN 80-2510-358-7

EGER, L. a kol. *Strategie rozvoje školy*. 2002. Plzeň: Cechtuma s.r.o. ISBN 80-903225-6-5

HARTL, P., HARTLOVÁ, H. 2010. *Velký psychologický slovník*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-686-5

HUDEC, P., KŘESADLOVÁ, L. 2015. *Způsoby prezentace památek zahradního umění*. Praha: Národní památkový ústav. ISBN 978-80-7480-028-3

HUSEN, T. 1964. *Metodika vzdělávání dospělých*. Praha: Socialistická akademie, EÚ 715/66

CHRÁSKA, M. 2007. *Metody pedagogického výzkumu, základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-1369-4

KALOUS, J., VESELÝ, A. 2006. *Vybrané problémy vzdělávací politiky*. 1. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-1260-7

KOUBEK, J. 2007. *Řízení lidských zdrojů – základy moderní personalistiky*. 5. rozš. a dopl. vyd. Praha: Management Press. ISBN 978-80-7261-288-9

LIESSMANN, K. P. 2008. *Teorie nevzdělanosti: Omyly společnosti vědění*. 1. vyd. Praha: Academia. ISBN 978-80-200-1677-5

LIVEČKA, E. 1979. *Úvod do gerontopedagogiky*. 1. Vydání. Praha: ÚŠI MŠ ČSR.

MAŇÁK, J. a kol. 1997. *Alternativní metody a postupy ve výuce*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Pedagogická fakulta. ISBN 80-2101549-7

MUŽÍK, J. 2004. *Androdidaktika*. 2. přepracované vydání. Praha: ASPI. ISBN 80-7357-045-9

MUŽÍK, J. 2005. *Didaktika profesního vzdělávání dospělých*. 1. vydání. Plzeň: Frous. ISBN 80-7238-220-9

MUŽÍK, J. 2010. *Andragogická didaktika. Řízení vzdělávacího procesu*. Praha: Wolters Kluwer ČR. ISBN 978-80-7357-581-6

MUŽÍK, J. 2012. *Profesní vzdělávání dospělých*. Praha: Wolters Kluwer ČR. ISBN 978-80-7357-738-4

NAKONEČNÝ, M. 1996. *Motivace lidského chování*. Praha: Academia. ISBN 80–200–0592–7

PALÁN, Z. 2002. *Lidské zdroje*. Praha: Academia, ISBN 80-200-0950-7

PALÁN, Z., LANGER T. 2008. *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského. ISBN 978-80-86723-58-7

PÁVKOVÁ, K. *Vzdělávání seniorů*. Praha, 2019. Bakalářská práce. Univerzita Jana Amose Komenského Praha. Vedoucí bakalářské práce: Jiří Dvořáček

PÁVKOVÁ, K. 2020. *Vzdělávání seniorů v oboru památkové péče*. Praha: Národní památkový ústav. Zprávy památkové péče roč. 80/2020/1, s. 121-122, ISSN 1210-5538

PRŮCHA, J., VETEŠKA, J. 2014. *Andragogický slovník. 2.*, aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, a.s. ISBN 978-80-247-4748-4

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ J. 1998 *Pedagogický slovník*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-252-1

ŘEHÁK, M. 1981. *Úvod do pedagogiky dospělých se zaměřením na práci učitele*. Praha: SPN

ŠPATENKOVÁ N., SMÉKALOVÁ L. 2015. *Edukace seniorů*. Praha: Grada. ISBN: 978-80-247-5446-8

VETEŠKA, J. 2017. *Gerontagogika: Psychologicko-andragogická specifika edukace a aktivizace seniorů*. 2. vydání. Praha. Česká andragogická společnost. ISBN 978-80-905460-7-3

VODÁK, J. KUCHARČÍKOVÁ, A. 2007. *Efektivní vzdělávání zaměstnanců*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s. ISBN 978-80-247-1904-7

Seznam použitých zahraničních zdrojů

KIRKPATRICK, D. L., KIRKPATRICK, J. D. *Evaluating Training Programs: The Four Levels. 3rd. Edition.* San Francisco: Berrett-Koehler Publishing, 2006. ISBN 1-57675-348-4

KOTLER, P. 1988 str. 88. Kotler, P. *Strategic marketing for educational institutions.* Orentig-Hall, INC. Englewood Cliffs, New Jersey

PRUSÁKOVÁ, V. *Andragogika – súčasný stav a perspektívy vývoja na Slovensku.* In: Pedagogická revue, roč. 48. č. 3-4/1996, s 101-109

PRUSÁKOVÁ, V., MATÚŠOVÁ, S. 2018. *Vzdelávanie dospelých v regionálnom. Zborník vedeckých štúdií.* Bratislava: Vysoká škola ekonómie a manažmentu verejnej správy. ISBN 978-80-89654-40-6

VOOS, T. 1997. *Sharpen Your Team Skills in Coaching.* New York: McGraw-Hill. ISBN 0-077-0927-83

Seznam použitých internetových zdrojů

Akreditovaný program „památkářské kompetence v praxi úředníka“. Národní památkový ústav. [cit. 9. 1. 2020]. Dostupné z [www: https://www.pamatkynasbavi.cz/cs/Profesne/Pamatkari-urednici/Akreditovany-program-pamatkarske-kompetence-v-praxi-urednika-](http://www.pamatkynasbavi.cz/cs/Profesne/Pamatkari-urednici/Akreditovany-program-pamatkarske-kompetence-v-praxi-urednika-)

BÍLA KNIHA. 2002. *Bílá kniha – národní program rozvoje vzdělávání v České republice.* [online] © 2013–2019 MŠMT [cit. 4. 8. 2019]. Dostupné z [www: http://www.msmt.cz/dokumenty/bila-kniha-narodni-program-rozvoje-vzdelavani-v-ceske-republice-formuje-vladni-strategii-v-oblasti-vzdelavani-strategie-odrazi-celospolecenske-zajmy-a-dava-konkretni-podnety-k-praci-skol](http://www.msmt.cz/dokumenty/bila-kniha-narodni-program-rozvoje-vzdelavani-v-ceske-republice-formuje-vladni-strategii-v-oblasti-vzdelavani-strategie-odrazi-celospolecenske-zajmy-a-dava-konkretni-podnety-k-praci-skol)

BYDŽOVSKÁ, J., KRAJČÍK, V. 2004. *Metodika kalkulace nákladů kurzu dalšího vzdělávání*. [cit. 1. 9. 2019]. Dostupné z: [www.kraj-lbc.cz > public > skolstvi > met_kalkulace_ff175de3fd](http://www.kraj-lbc.cz/public/skolstvi/met_kalkulace_ff175de3fd)

DOBEŠ, M., PALÁN, Z. 2011. *Metodika tvorby vzdělávacích programů* [cit. 4. 8. 2019]. Dostupné z: <https://www.nuv.cz>

Dvouletý rekvalifikační kurz památkové péče. Národní památkový ústav. [cit. 9. 1. 2020]. Dostupné z [www: https://www.npu.cz/vzdelavani](http://www.npu.cz/vzdelavani)

Education Bureau. [online] © 2013. [cit. 10. 8. 2019]. Dostupné z: <https://www.edb.gov.hk/en/curriculum-development/major-level-of-edu/life-wide-learning/index.html>

EVALUACE JAKO NÁSTROJ ZJIŠŤOVÁNÍ KVALITY V DALŠÍM VZDĚLÁVÁNÍ. Národní ústav pro vzdělávání. © 2011–2019 NÚV [cit. 26. 8. 2019]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/evaluace-jako-nastroj-zjistovani-kvality-v-dalsim-vzdelavani>

EVROPSKÁ KOMISE. 2000. *Memorandum o celoživotním učení*. [cit. 4. 8. 2019]. Dostupné z [www: http://www.nvf.cz/archiv/memorandum/obsah.htm](http://www.nvf.cz/archiv/memorandum/obsah.htm)

I FORUM. 2005. *Vzdělávací programy evropské unie a ČR I*. [online] © 2012 Univerzita Karlova [cit. 10. 8. 2019]. Dostupné z: <https://iforum.cuni.cz/iforum-2174.html>

HLAVNÍ ORGANIZAČNÍ ŘÁD. 2019. Národní památkový ústav [cit. 11. 9. 2019]. Dostupné z: https://www.npu.cz/portal/npu-a-pamatkova-pece/npu-jako-instituce/povinne-zverejnovane-informace/statut-a-hlavni-org-rad/HOR_7_2019_komplet.pdf

Kurikulum. 2008. Národní ústav pro vzdělávání. © 2008 NÚOV [cit. 10. 8. 2019]. Dostupné z: <http://www.nuov.cz/kurikulum/co-je-to-kurikulum>

LIFELONG LEARNING PLATFORM. European civil society for education. [cit. 10. 8. 2019]. Dostupné z: <http://lllplatform.eu/>

Lisabonská strategie, 2006. Ministerstvo průmyslu a obchodu. [online] © 2005-2019 MPO [cit. 4. 8. 2019]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/dokument2860.html>

Model excelence EFQM. Wikipedie [cit. 27. 8. 2019]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Model_excelence_EFQM

MUŽÍK, J., PALÁN, Z. 2008. *Vzdělávací program jako základní kategorie dalšího profesního vzdělávání*. Praha: NVF. [cit. 11. 8. 2019]. Dostupné z: http://old.nvf.cz/kvalita/dokumenty/vzdel_program.pdf

Národní akční plán podporující pozitivní stárnutí pro období let 2013 až 2017. [cit. 11. 8. 2019]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/20848/NAP_2013-2017_070114.pdf

Objevování barokní zahrady zámku Český Krumlov. Památky nás baví. Edukace a další vzdělávání Národního památkového ústavu. [cit. 18. 9. 2019]. Dostupné z: <https://www.pamatkynasbavi.cz/cs/Se-skolou/Programy-pro-MS-a-ZS>

PROJEKTOVĚ. CZ. *Naučte se plánovat harmonogram projektu*. [online] 2019 © Projektově. CZ s.r.o. [cit. 19. 8. 2019]. Dostupné z: <https://www.projektove.cz/blog/naucte-se-planovat-harmonogram-projektu>

RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM, 2011. Národní ústav pro vzdělávání [online] © 2011-2019 [cit. 4. 8. 2019]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/rvp>

Vyhláška č. 176/2009 Sb. [online] © 2013–2019 MŠMT [cit. 24. 8. 2019]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/vyhlaska-c-176-2009-sb-kterou-se-stanovi-nalezitosti-zadosti>

Výchova k občanství ve školách v Evropě. Eurydice, 2005. [cit. 11. 8. 2019]. Dostupné z: [http:// https://digifolio.rvp.cz/artefact/file/download.php?file=28935&view=3711](http://https://digifolio.rvp.cz/artefact/file/download.php?file=28935&view=3711)

VÝROČNÍ ZPRÁVA ZA ROK 2018. Národní památkový ústav. [cit. 7. 9. 2019]. Dostupné z: <https://www.npu.cz/portal/npu-a-pamatkova-pece/npu-jako-instituce/povinne-zverejnovane-informace/vyrocní-zpravy/VZ-NPU-2018-web.pdf>

Workshop - památkové obnovy a tradiční stavební řemesla vlastníma rukama. Národní památkový ústav. [cit. 9. 1. 2020]. Dostupné z [www: https://www.pamatkynasbavi.cz/cs/Profesne/Pamatkari-urednici/workshop-pamatkove-obnovy-a-tradicni-stavebni-remesla-vlastnima-rukama](https://www.pamatkynasbavi.cz/cs/Profesne/Pamatkari-urednici/workshop-pamatkove-obnovy-a-tradicni-stavebni-remesla-vlastnima-rukama)

5. MEZINÁRODNÍ KONFERENCE UNESCO O VZDĚLÁVÁNÍ DOSPLÝCH. 1997 *Hamburská deklarace a agenda pro budoucnost.* [online] © 2013–2019 MŠMT [cit. 4. 8. 2019]. Dostupné z [www: http://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/hamburska-deklarace-a-agenda-pro-budoucnost-hamburk-1997](http://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/hamburska-deklarace-a-agenda-pro-budoucnost-hamburk-1997)

SEZNAM ZKRATEK

A3V	-	Akademie třetího věku
BP	-	Bakalářská práce
CD	-	Compact disk (anglicky) kompaktní disk
COVID-19	-	Koronavirové onemocnění 2019, které je způsobeno novým koronavirem SARS-CoV-2.
ČNB	-	Česká národní banka
ČR	-	Česká republika
DPH	-	Daň z přidané hodnoty
DVD	-	Digital Versatile Disc (anglicky) formát digitálního optického datového nosiče
EU	-	Evropská unie
GŘ	-	Generální ředitelství
ICOMOS	-	International Council on Monuments and Sites (anglicky) = Mezinárodní rada pro památky a sídla
LLL	-	Lifelong learning (anglicky) celoživotní učení v různých oblastech života
LWL	-	Lifewide learning (anglicky) celoživotní učení ve všech oblastech života
MK	-	Ministerstvo kultury
MPSV	-	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠ	-	Mateřská škola
MŠMT	-	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
OSVČ	-	Osoby samostatně výdělečně činné
NPÚ	-	Národní památkový ústav
NSK	-	Národní soustava kvalifikací
NÚOV	-	Národní ústav odborného vzdělávání
NÚV	-	Národní ústav pro vzdělávání
PA01	-	Památková akademie skupina 1
PA02	-	Památková akademie skupina 2

RVP	-	Rámcový vzdělávací program
SMART	-	Management by Objectives (anglicky) mnemotechnická pomůcka určující základní kritéria cílů: Specifičnost, Měřitelnost, Akceptovatelnost, Reálnost a Termínovanost.
SŠ	-	Střední škola
SWOT	-	je zkratka z anglického originálu, kde S = Strengths (Silné stránky), W = Weaknesses (Slabé stránky), O = Opportunities (Příležitosti), T = Threats (Hrozby)
ŠVP	-	Školní vzdělávací program
UNESCO	-	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Anglicky), Organizace OSN pro vzdělání, vědu a kulturu
ÚOP	-	Územní odborné pracoviště
VOŠ	-	Vyšší odborná škola
YTB	-	YouTube – internetový server
ZŠ	-	Základní škola

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

Seznam obrázků

Obrázek č. 1 – Celoživotní vzdělávání podle doc. Mužíka.....	15
Obrázek č. 2 – Vzdělávání dospělých.....	16
Obrázek č. 3 – Členění didaktických forem a jejich kritéria.....	42
Obrázek č. 4 – Faktory ovlivňující volbu metod vzdělávání a rozvoje.....	47
Obrázek č. 5 – Kirkpatrickův model evaluace.....	58
Obrázek č. 6 – Organizační struktura Národního památkového ústavu.....	66
Obrázek č. 7 – Územní odborná pracoviště NPÚ.....	67
Obrázek č. 8 – Pracovní náplň odboru edukace a dalšího vzdělávání.....	73
Obrázek č. 9 – Metody vzdělávání.....	80 - 81

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 – Příklad učebního plánu pro vzdělávací program Základy podnikání.....	49
Tabulka č. 2 – Příklad učebních osnov pro vzdělávací program Základy podnikání.....	50
Tabulka č. 3 – Učební plán Památkové akademie třetího věku.....	81 - 82
Tabulka č. 4 – Učební osnovy pro 1. ročník.....	82 - 83
Tabulka č. 5 – Učební osnovy pro 2. ročník.....	84
Tabulka č. 6 – Přehled lektorů NPÚ v památkové akademii třetího věku.....	86 - 88
Tabulka č. 7 – Rozpočet památkové akademie.....	89
Tabulka č. 8 – Spokojenost s kvalitou přednášejících lektorů.....	93
Tabulka č. 9 – Spokojenost s jednotlivými částmi organizace a realizace studia.....	94
Tabulka č. 10 – Nově zařazené exkurze do výuky z důvodu COVID-19.....	95
Tabulka č. 11 – Dobrovolnická činnost.....	96
Tabulka č. 12 – Dobrovolnická činnost v praxi.....	96
Tabulka č. 13 – Průvodcovská činnost.....	98

Tabulka č. 14 – Celkové hodnocení studia.....	98
Tabulka č. 15 – Přínos studia studentům.....	99
Tabulka č. 16 – Památková akademie jako forma mezigeneračního učení.....	100
Tabulka č. 17 – Nespokojenost se vzdělávacím programem.....	101
Tabulka č. 18 – Věkové zastoupení posluchačů.....	102
Tabulka č. 19 – Nejvyšší dosažené vzdělání.....	103
Tabulka č. 20 – Demografické údaje.....	104

Seznam grafů

Graf č. 1 – Spokojenost s kvalitou přednášejících lektorů.....	93
Graf č. 2 – Spokojenost s jednotlivými částmi organizace a realizace studia.....	94
Graf č. 3 – Nově zařazené exkurze do výuky z důvodu COVID -19.....	95
Graf č. 4 – Dobrovolnická činnost.....	96
Graf č. 5 – Dobrovolnická činnost v praxi.....	97
Graf č. 6 – Průvodcovská činnost.....	98
Graf č. 7 – Celkové hodnocení studia.....	98
Graf č. 8 – Přínos studia studentům.....	99
Graf č. 9 – Památková akademie jako forma mezigeneračního učení.....	100
Graf č. 10 – Věkové zastoupení posluchačů.....	102
Graf č. 11 – Nejvyšší dosažené vzdělání.....	103

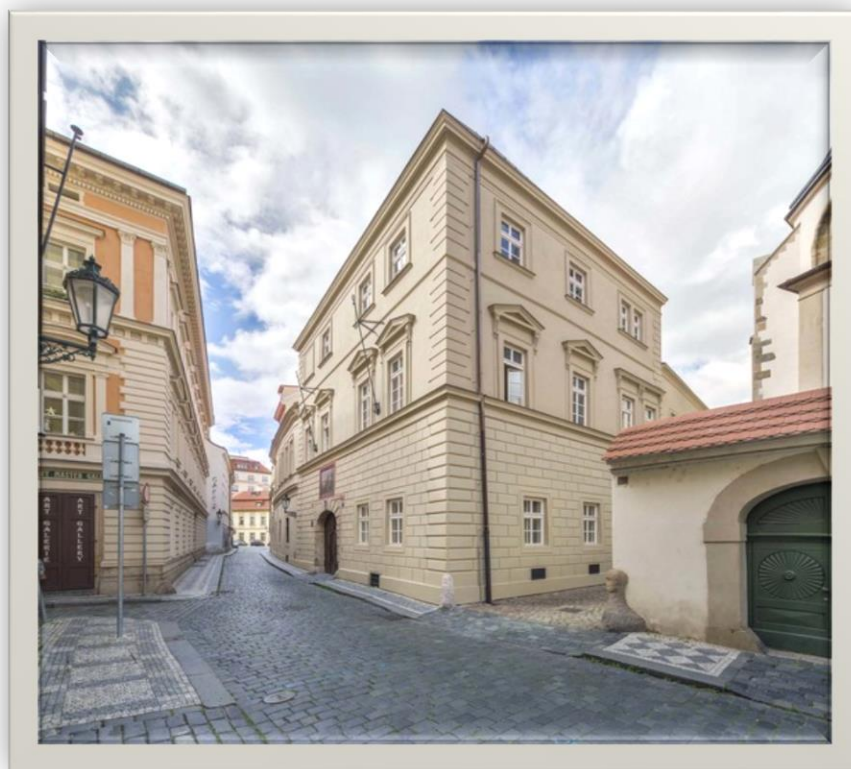
SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Příručka: Průvodce studiem památkové akademie.....	I - IV
Příloha B – Propagační leták Památkové akademie.....	V
Příloha C – Propagace na portále PROPAMÁTKY.....	VI
Příloha D – TISKOVÁ ZPRÁVA – Zahájení Památkové akademie třetího věku.....	VII - IX
Příloha E – TISKOVÁ ZPRÁVA – informace o průběhu realizace vzdělávacího programu v období pandemie – podzim 2020.....	X
Příloha F – Fotodokumentace ze vzdělávacího programu.....	XI - XIII
Příloha G – Dotazník spokojenosti pro absolventy dvouletého studia Památkové akademie.....	XIV - XIX
Příloha H – Elektronická korespondence s Mgr. Kateřinou Samojskou, Ph.D. – hl. koordinátorkou dobrovolnické činnosti v NPÚ, za účelem získání dat potřebných k vyhodnocení hypotéz.....	XX - XXI
Příloha I – Reakce na vzdělávací program od jednoho z účastníků.....	XXII
Příloha J – Osvědčení o rekvalifikaci pro pracovní činnost PAMÁTKÁŘ.....	XXIII

PŘÍLOHY

Příloha A – Příručka: Průvodce studiem památkové akademie

Národní památkový ústav generální ředitelství

Průvodce studiem
Památkové akademie třetího věku

Akademii třetího věku

odbor edukace a dalšího vzdělávání NPÚ

Vážení a milí studenti,

dostává se Vám do rukou příručka, která Vám pomůže orientovat se v programu studia Památkové akademie třetího věku, organizované Národním památkovým ústavem.

Akademie si klade za cíl seznámit účastníky programu srozumitelnou formou s oborem památkové péče, porozumět památkovým hodnotám, osvojovat si možnosti, normy a standardy platné při ochraně kulturního dědictví a poznat odborníky daného oboru. Zároveň je naší snahou vytvořit prostředí, které posluchačům umožní setkávat se s podobně naladěnými lidmi. Proto věříme, že obohacením bude nejen samotná výuka, ale také vztahy, které navážete a kontakty, které při studiu získáte.

Nebojte se tedy udělat první krok!

Rádi Vám pomůžeme.

Garant Památkové akademie třetího věku

Bc. Kateřina Pávková

Několik základních informací o NPÚ

Národní památkový ústav je největší příspěvkovou organizací Ministerstva kultury ČR. Současnými zákony, zejména zákonem památkovým, je mu svěřena řada odborných úkolů týkajících se státní památkové péče.

Činnost Národního památkového ústavu lze rozdělit do několika částí:

- evidence a dokumentace nemovitých i movitých památek
- vydávání odborných stanovisek k plánovaným úpravám památek, projektům na přestavbu, plánům a stavebním záměrům
- správa a péče o více než stovku zpřístupněných hradů a zámků ve vlastnictví státu,
- věda a výzkum, vzdělávání a publikační činnost

Vzdělávání nejen odborníků, ale i široké veřejnosti považujeme za důležitou součást naší práce, a proto jsme připravili tuto Akademií třetího věku.

Co je vlastně Akademie třetího věku?

Studijní program určený seniorům, který si klade za cíl vzdělávat je v oblasti památkové péče a rozšiřovat jejich vědomosti a znalosti. Studijní plán je koncipován s cílem nabídnout praktické informace a rady, jak pečovat o památkový fond, a případně umožnit zájemcům aktivně se zapojit do různých projektů na ochranu památek.

Organizace A3V

- Každý ročník A3V je rozdělen na dva semestry.
  - Zimní semestr začíná v říjnu a končí v lednu.
  - Letní semestr začíná v únoru a končí v červnu.
- Navštěvování kurzů A3V je podmíněno zápisem (viz níže).
- Výuka se koná 1x měsíčně od 9,30h do 13,00h, zpravidla v přednáškovém sále NPÚ v Praze 1, Liliová 5; výuka bude doplněna exkurzemi i do dalších objektů NPÚ
- Při zahájení kurzu je posluchač seznámen s průběhem studia, dozví se, jakou cestou bude získávat informace
- Na závěr studia se koná slavnostní ukončení, kde je studentům předán certifikát za absolvování dvouletého studia památkové akademie.
  - Certifikát je předán těm studentům, kteří se v rámci 1 ročníku zúčastnili alespoň 5 setkání v příslušném akademickém roce konání Akademie.

Zápis do kurzu A3V

- Do A3V se může zapsat osoba starší 55 let.
- Žádné předchozí absolvované studium v oboru není podmínkou a není požadováno
- Zápisy pro nastávající ročník se uskuteční od 1. srpna 2019. Zájemci se mohou informovat u koordinátorky Akademie (viz kontakt níže). Další informace jsou uveřejněny na vývěsce v Knihkupectví a informačním centru Národního památkového ústavu a na webové prezentaci Památkové akademie.
- Zápisy se uskutečňují do vyčerpání kapacity stanovené pro daný kurz.

- **Poplatek je stanoven ve výši 500,- Kč na jeden semestr.**

3. Průběh studia A3V

- Po vyplnění přihlášky a uhrazení poplatku se stáváte řádným studentem Akademie
- Povinností studenta je sledovat informace spojené s organizací konkrétních přednášek. Informace získá posluchač od lektora na jednotlivých přednáškách nebo v případě nepřítomnosti u koordinátorky Akademie.
- Po skončení obou semestrů student spolu s koordinátorkou A3V zhodnotí průběh kurzů (zda bylo naplněno studentovo očekávání, přínos A3V apod.)
- V případě nepřítomnosti je posluchač povinen se omluvit koordinátorce A3V. (Omluva je důležitá zejména u přednášek, které se váží ke společné dopravě, přípravě materiálů apod.)
- Na závěr dvouletého studia Akademie se koná slavnostní ukončení, kam jsou pozváni všichni studenti i lektori. Studenti, kteří splnili podmínky uvedené výše, získají osvědčení o absolvování studia v oboru památkové péče.

Úspěšné absolvování Akademie třetího věku

- Absolventem A3V se stává posluchač po splnění podmínek stanovených pro studium a převzetím osvědčení

Zázemí Akademie

- V prostorách výuky v Praze 1, Liliová 5, bude k dispozici za drobný poplatek občerstvení – káva, čaj, voda

Bližší informace o studiu a způsobu přihlášení poskytnete:

Bc. Kateřina Pávková

Garant Akademie třetího věku

Oddělení vzdělávání

e-mail: pavkova.katerina@npu.cz

tel: 724 663 598

PAMÁTKOVÁ AKADEMIE TŘETÍHO VĚKU DVOULETÉ STUDIUM V OBORU PAMÁTKOVÉ PÉČE

Akademický rok 2019/2020

Výuka v rámci celoživotního vzdělávání probíhá jednou měsíčně – vždy v pondělí od 9.30 do 13.00 na adrese Liliová 219/5, Praha 1 – Staré Město.

Během výuky, jednoho ročníku, může student absolvovat až 16 přednášek a 1 celodenní exkurzi na vybraný objekt ve správě Národního památkového ústavu.

Cena za jeden semestr činí 500 Kč

Bližší informace Vám poskytne koordinátorka:
Bc. Kateřina Pávková
+ 420 724 663 598, pavkova.katerina@npu.cz
/zajišťuje odbor edukace a dalšího vzdělávání generálního ředitelství NPU/

Tematické okruhy výuky:

- Historický vývoj vztahu člověka k památkám
- Kulturní dědictví hmotné a nehmotné
- Základní kategorie památek
- Úvod do péče o movité památky
- Základní kategorie sbírkových předmětů a souborů
- Religiózní plastiky a malby
- Úvod do znalectví malby a plastiky
- Lidové řezbářství
- Úvod do znalectví historického nábytku
- Historie nábytkářství
- Depozitní fondy na objektech NPU
- Preventivní péče o historický mobiliář
- Úvod do archeologické památkové péče
- Archeologické památky in situ
- Exkurze do archeologické laboratoře
- Vývoj historických zahrad a parků v ČR
- Parky a zahrady ve správě NPU
- Každodenní péče o historické parky a zahrady
- Exkurze – Zahrady pod Pražským hradem
- Celodenní exkurze – komponovaná historická krajina, krajinářský park

PROPAMÁTKY |

Národní památkový ústav otevírá Akademii třetího věku

26. 8. 2019 PRAHA | Národní památkový ústav otevírá Akademii třetího věku. Zájemce seznámí srozumitelnou formou s oborem. Účastníci lépe porozumí historickým hodnotám, osvojí si standardy platné při ochraně kulturního dědictví a poznají řadu odborníků s rozmanitou specializací.

Učební plán je koncipován s cílem nabídnout praktické informace a rady, jak pečovat o památkový fond a případně umožnit zájemcům aktivně se zapojit do různých projektů na ochranu památek. Každý ročník je rozdělen na dva semestry. Zimní probíhá od října do ledna a letní od února do června.

Navštěvování kurzů je podmíněno zápisem. Výuka se koná jednou měsíčně, zpravidla v sídle Národního památkového ústavu v Praze. Přednášky budou doplněny atraktivními exkurzemi i do dalších objektů.

Na závěr Akademie se koná slavnostní ukončení, kdy je absolventům předán certifikát. Bude patřit těm, kteří se v rámci prvního ročníku zúčastnili alespoň pěti setkání v příslušném akademickém roce. Ke studiu se může zapsat osoba starší 55 let. Žádné předchozí vzdělání v oboru není podmínkou. Zápisy pro chystaný ročník probíhají do vyčerpání kapacity.

Poplatek je stanoven ve výši 500 korun za jeden semestr. Po skončení ročníku student spolu s koordinátorkou Akademie zhodnotí průběh vzdělávání (zda byla naplněna očekávání). Studenti, kteří splnili výše uvedené podmínky, získají osvědčení o absolvování studia v oboru památkové péče.

Bližší informace o studiu a způsobu přihlášení poskytne: Kateřina Pávková, koordinátorka Akademie třetího věku, oddělení vzdělávání na e-mailu pavkova.katerina@npu.cz nebo na tel. 724 663 598.

Mediálním partnerem je portál PROPAMÁTKY.

Akademie třetího věku bude Národní památkový ústav pořádat ve svém sídle v Lillové ulici. | Foto: Národní památkový ústav | Licence: Všechna práva vyhrazena

Autor: **Zbyněk Konvička**

Zdroj: **Národní památkový ústav**

Příloha D – TISKOVÁ ZPRÁVA – Zahájení Památkové akademie třetího věku

TISKOVÁ ZPRÁVA

V Praze dne 15. 10. 2019

Odbor edukace a dalšího vzdělávání Národního památkového ústavu uvedl dne 14. října 2019 do života nový vzdělávací program **dvouleté studium Památkové akademie třetího věku**, který lze zařadit jako jeden z výstupů dlouhodobé koncepce rozvoje NPÚ (Metody zpřístupnění památkového fondu pro celoživotní vzdělávání).

Jedním z významných demografických trendů současné doby je stárnoucí populace, která se stává v celosvětovém měřítku aktuálním tématem 21. století. Vzdělávání seniorů bylo formulováno jako jedna s premis Evropského roku aktivního stárnutí a mezigeneračního dialogu, který byl vyhlášen v roce 2012. Právo seniorů žít kvalitní a naplněný život se stává prioritou a je proto potřeba nabízet této cílové skupině širokou paletu vzdělávacích a volnočasových možností. Edukační aktivity výrazně zvyšují kvalitu života v jeho poslední etapě, přispívají k pocitu životního uspokojení a důstojnosti, napomáhají integraci seniorů do společnosti a posilují jak fyzické tak i duševní zdraví.

Národní památkový ústav, Odbor edukace a dalšího vzdělávání se dlouhodobě zabývá výzkumem vhodných forem vzdělávání v oblasti kulturního dědictví. Je zřejmé, že senioři budou představovat velkou cílovou kategorii účastníků vzdělávání a proto byl vytvořen speciální program Památkové akademie třetího věku.

Památková akademie si klade za cíl vzdělávat seniory v oblasti památkové péče, rozšiřovat jejich dosud již nabyté odborné vědomosti a znalosti. Studijní plán je koncipován tak, aby nabídl praktické informace a rady, podněcoval k dalšímu vzdělávání a případně i vedl k zapojení se do dobrovolnických aktivit na poli ochrany památek. Památková akademie zároveň vytváří vřídlné prostředí, které umožní seniorským účastníkům setkávat se se skupinou podobně naladěných lidí a posilovat sociální kontakty.

Naši lektori připravují celý didaktický proces tak, aby studenty nezatěžoval nadměrným memorováním, nýbrž aby přirozeně cvičil jejich paměť. Zatímco děti a mladiství se učí s ohledem na perspektivu, dospělí lidé s ohledem na praktický výkon, senioři se učí „pro přítomný okamžik“. Koordinátorka projektu i studijní konzultanti jsou schopni přistupovat ke studentům s empatií, porozuměním a nadhledem daným osobními prožitými zkušenostmi, při studiu nabízí a poskytují také duchovní a psychosociální oporu.

Národní památkový ústav se tak stal první příspěvkovou organizací, která se systematicky zapojila do celonárodního strategického plánu na podporu aktivního stárnutí a mezigeneračního dialogu.

Úvodní hodina s Doc. PhDr. Josefem Štulcem, emeritním profesorem památkové péče
na téma - Historický vývoj vztahu člověka k památkám, zrod památkové péče

Přednáška s Mgr. Kateřinou Samojskou, PhD., ved. odboru edukace a dalšího vzdělávání
na téma – Kulturní dědictví hmotné a nehmotné. Památky světového dědictví UNESCO a NKP

Odbor edukace a dalšího vzdělávání NPÚ
koordinátorka programu A3V a studijní konzultantka Bc. Kateřina Pávková

Kontakt
NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV
generální ředitelství, odbor edukace a dalšího vzdělávání
Liliová 5, 110 00 Praha 1
Garant programu: Bc. Kateřina Pávková, pavkova.katerina@npu.cz

Příloha E – TISKOVÁ ZPRÁVA – informace o průběhu realizace vzdělávacího programu v období pandemie – podzim 2020

Památková akademie třetího věku nabízí exkurze do objektů NPÚ

Od září se seniorům naskýtá příležitost navštěvovat Památkovou akademii, která nabízí zajímavé přednášky a exkurze po památkách Národního památkového ústavu. Akademii lze absolvovat i distančně prostřednictvím videonahrávek.

První exkurze proběhly v **Palácových zahradách pod Pražským hradem** a v **hospitálu Kuks** s tématem „**Každodenní péče o historickou zahradu v průběhu roku z pohledu zahradníka – specialisty**“. Další exkurze proběhnou v příměstských památkových zónách v **okolí Prahy** a v pražské **Invalidovně** s tématem „**Úvod do městské archeologie a archeologie v krajině**“.

Výklad je seniorům přenášen **do sluchátek pomocí tlumočnického zařízení**, což umožňuje dodržet rozestupy a distančně řídit celý program. Seniorům, kteří se i přes to nemohou ze zdravotních či preventivních důvodů programů účastnit, jsou k dispozici **videonahrávky přednášek**. Prezenční účast na přednáškách si taktéž budou moci v budoucnu nahradit. K dispozici je taktéž koordinátorka programu, která udržuje korespondenční kontakt.

Národní památkový ústav si uvědomuje, jak důležité je v dnešní době **udržení kontaktu se seniory**. Vzdělávání této cílové skupiny neplní pouze funkci výchovně-vzdělávací, nýbrž i sociální. Jedná se o podporu psychického zdraví a **kvality mezilidských vztahů, sociálních kontaktů**. Památková akademie si i nadále klade za cíl kvalitně vzdělávat seniory v oblasti praktické **památkové péče**, rozšiřovat jejich dosud již nabyté vědomosti a znalosti. Studijní plán je sestaven tak, že umožňuje aplikaci znalostí v běžném životě. Posluchače podněcujeme a vedeme i k **dobrovolnictví** v oblasti památkové péče, nabízíme jim konkrétní možnosti, jak se mohou jako dobrovolníci zapojit do **ochrany našeho kulturního dědictví**. S některými posluchači, absolventy prvního ročníku, byly nedávno uzavřeny smlouvy o dobrovolnické činnosti v Národním památkovém ústavu. Budou pomáhat při údržbě a **úklidu zahrad** a také při **dokumentaci památek**.

Pro více informací prosím kontaktujte:

- Bc. Kateřina Pávková, NPÚ, generální ředitelství, tel. 724 663 598, pavkova.katerina@npu.cz, garant vzdělávacího programu Památková akademie
- Mgr. Kateřina Samojská, Ph.D., generální ředitelství, tel. 778 716 567, samojska.katerina@npu.cz vedoucí Odboru edukace a dalšího vzdělávání NPÚ

Příloha F – Fotodokumentace ze vzdělávacího programu

Pohled do přednáškového sálu při výuce; Foto: autorka práce, 2019

Zázemí s občerstvením pro seniorské účastníky; Foto: autorka práce, 2019

Přednáška historických souvislostí Zahrad pod Pražským hradem v Kolowratské zahradě;
Foto: autorka práce, 2020

Exkurze do Zahrad pod Pražským hradem v rámci výuky Každodenní péče o historickou zahradu
z pohledu zahradního zahradníka specialisty; Foto: autorka práce, 2020

Komentovaná prohlídka interiéru v rámci exkurze do Hospitálu Kuks; Foto: autorka práce, 2020

Urbanistická přednáška v rámci exkurze, v areálu Kuksu;
Foto: autorka práce, 2020

Příloha G – Dotazník pro absolventy dvouletého studia Památkové akademie třetího věku

Dotazník pro posluchače dvouletého studia Památkové akademie třetího věku

Studijní běh 2019 - 2021
místo konání: NPÚ, Liliová 5, Praha 1, Staré Město

Vážená paní, vážený pane,

dovoluji si Vás požádat o poskytnutí odpovědí na několik otázek týkajících se studia na Památkové akademii, kterou jste v letech 2019 - 2020 absolvoval/a. Vaše poskytnuté informace jsou anonymní a jsou pro nás důležitou zpětnou vazbou pro přípravu dalších ročníků v souvislosti s modernizací a inovací metod a forem vzdělávání dospělých. Získané názory poslouží při tvorbě koncepce vzdělávacích programů určených pro seniorské posluchače.

Předem Vám děkuji za spolupráci.

Bc. Kateřina Pávková

1. Uvedte prosím míru Vaší spokojenosti s kvalitou přednášejících lektorů.
Zakroužkujte křížek (X) v příslušném řádku a sloupci.

	Velmi spokojen/a	Poměrně spokojen/a	Nespokojen/a
Odborná erudice přednášejících	X	X	X
Kvalita přednášek a prezentací	X	X	X
Způsob vedení přednášek	X	X	X

2. Uveďte prosím míru Vaší spokojenosti s jednotlivými částmi organizace a realizace studia. Zakroužkujte křížek (X) v příslušném řádku a sloupci. V daném řádku uveďte jen jednu odpověď.

	Velmi spokojen/a	Poměrně spokojen/a	nespokojen/a
Informování o studiu před zahájením	X	X	X
Informování během studia	X	X	X
Místo konání	X	X	X
Den a čas konání	X	X	X
Poskytované studijní materiály	X	X	X
Kvalita organizátorů vzdělávacího programu	X	X	X
Realizace exkurzí	X	X	X
Sociální dovednosti a kompetence organizátorů vzdělávacího programu	X	X	X

3. Vzhledem k tomu, že výuku zasáhla opatření spojená s šířením nákazy COVID-19, která byla nařízená vládou ČR, došlo ke změně původně plánovaného rozvrhu. Výuka byla na jaře 2020 pozastavena. Do výuky se na podzim r. 2020 zařadilo větší množství exkurzí, kterými se snaže dala zajistit bezpečnostní epidemiologická opatření, díky kterým se dalo ve výuce pokračovat.
Vedla právě tato zvolená varianta výuky k tomu, že jste ve vzdělávání zůstali a studium jste neukončili?
Zakroužkujte křížek (X) v příslušném řádku a sloupci.

X	Ano, právě tato zvolená varianta výuky vedla k mému rozhodnutí, že ve složité epidemiologické době jsem ve vzdělávání zůstal/a aktivní
X	Ne, ani tato zvolená varianta výuky nevedla k mému setrvání ve výuce. Mé zdravotní, či jiné osobní důvody mi to již neumožňovaly. Přesto tuto variantu výuky považuji za dobře zvolenou formu vzdělávání pro cílovou skupinu seniorských posluchačů
X	Upřednostňuji vzdělávání formou přednášek, vzdělávání formou nově zařazených exkurzí a změnou v učebních osnovách mě nenaplnuje.

4. Dobrovolnická činnost.

Pokud bychom Vás kontaktovali ve věci dobrovolnické činnosti pro Národní památkový ústav, zněla by Vaše odpověď? Zakroužkujte křížek (X) u Vaší odpovědi.

X	ano
X	ne

5. Dobrovolnická činnost v praxi.

Pokud jste na výše uvedenou otázku odpověděl/a ano, kterou ze zvolených činností byste zvolil/a?

Zakroužkujte křížek (X) u Vaší odpovědi. Můžete zaškrtnout více možností.

X	Údržba zámeckých parků a zahrad ve správě NPÚ (např. Zahrad pod Pražským hradem, zámeckého parku ve Veltrusech, Květné zahrady v Kroměříži aj.)
X	Pomoc při fofo-dokumentaci památek pro oddělení nemovitých památek
X	Pomoc v oddělení movitých památek při vyhledávání odcizených předmětů v internetových databázích
X	Dobrovolné průvodcovské služby ve vybraných prostorách, spolupráce na organizování akcí nebo akcí na připomenutí slavných událostí
X	Pomoc a spolupráce při zajišťování kulturních akcí, při jejich organizaci, propagaci, kulturní náplni, šíření tiskovin, spolupráce v rámci digitálních médií, pomoc při organizování výstav, zajišťování občerstvení
X	Pomoc při správě dokumentačních fondů a odborných knihoven – archivace, skenování, evidence v interních databázích apod

6. Průvodcovská činnost

Uvažoval/a byste po absolvování studia památkové akademie o možnosti průvodcovské činnosti na některém z objektu ve správě NPÚ.

Zakroužkujte křížek (X) u Vaší odpovědi

X	ano
X	ne

7. Celkové hodnocení studia.
Zakroužkujte křížek (X) u odpovědi, která nejvíce odpovídá Vašemu hodnocení vzdělávacího programu.

Velmi spokojen/a	Poměrně spokojen/a	Nespokojen/a
X	X	X

8. Vyznačte prosím, co Vám osobně studium přináší.
Zakroužkujte křížek (X) u Vaší odpovědi. Můžete zaškrtnout více možností.

X	suma nových poznatků v oboru památkové péče
X	navázání nových přátelských vztahů
X	příjemnou změnu v běžném životě
X	potřebné kontakty na specialisty v oboru
X	udržují si svou psychickou i fyzickou zdatnost
X	vnímání světa památek dokáží lépe přenášet do svého každodenního života
X	dokáží předávat nově nabyté vědomosti a dovednosti v oboru památkové péče další generaci (např. v rámci své rodiny)
X	realizují si své přání, dopřát si vzdělání v oboru, který mě zajímá a nemohl/a jsem jej studovat v mládí či v produktivním věku

9. Lze na Památkovou akademii třetího věku nahlížet jako na formu mezigeneračního učení? Mezigenerační učení znamená, že rodina a její členové se mezi sebou učí, předávají si své vědomosti, zkušenosti, dovednosti a hodnoty za účelem obohacení toho druhého. Zakroužkujte křížek (X) u Vaší odpovědi.

X	Ano, souhlasím s názorem, že na Památkovou akademii lze nahlížet jako na formu mezigeneračního učení. Měl/a jsem možnost své nově nabyté vědomosti v oboru památkové péče předat v rámci své rodiny.
X	Ano, souhlasím s názorem, že na Památkovou akademii lze nahlížet jako na formu mezigeneračního učení. Neměl/a jsem však možnost své nově nabyté vědomosti v oboru památkové péče předat v rámci své rodiny.
X	Nesouhlasím s názorem, že na Památkovou akademii lze nahlížet jako na formu mezigeneračního učení.

10. Je něco, co jste považoval/a jako překážku, či nespokojenost ve vzdělávacím programu určeném pro seniorské posluchače?
Zakroužkujte křížek (X) u Vaší odpovědi. Pokud zvolíte odpověď ano, prosím uveďte důvod a doporučení s odkazem na danou překážku.

X	ano
X	ne

---

11. Je naopak něco, co byste rád/a vyzdvihl/a ve vzdělávacím programu Památková akademie, kterého jste se účastnil/a?

---

12. Věkové zastoupení posluchačů
Zakroužkujte křížek (X) u Vaší odpovědi.

X	méně než 60 let
X	61 – 70 let
X	71 – 80 let
X	81 let a více

13. Nejvyšší dosažené vzdělání
Zakroužkujte křížek (X) u Vaší odpovědi.

X	Odborné vzdělání s výučním listem
X	Střední odborné vzdělání s maturitou/ gymnázium
X	Vyšší odborné vzdělání
X	Vysokoškolské vzdělání

14. Ze které části České republiky dojíždíte za studiem?
Zakroužkujte křížek (X) u Vaší odpovědi.

X	Hl. město Praha
X	Středočeský kraj
X	Jihočeský kraj
X	Plzeňský kraj
X	Karlovarský kraj
X	Ústecký kraj
X	Liberecký kraj
X	Královéhradecký kraj
X	Pardubický kraj
X	Olomoucký kraj
X	Moravskoslezský kraj
X	Jihomoravský kraj
X	Zlínský kraj
X	Vysočina kraj

Děkuji Vám za Váš čas a vstřícný přístup.

V případě dobrovolnické a průvodcovské činnosti se prosím obraťte na garanta vzdělávacího programu Památkové akademie Bc. Kateřinu Pávkovou, e-mail: pavkova.katerina@npu.cz

Příloha H – Elektronická korespondence s Mgr. Kateřinou Samojskou, Ph.D. – hl. koordinátorkou dobrovolnické činnosti v NPÚ, za účelem získání dat potřebných k vyhodnocení hypotézy

Pávková Kateřina

Od: Pávková Kateřina <pavkova.katerina@npu.cz>
Odesláno: pondělí 5. října 2020 11:13
Komu: Samojská Kateřina
Předmět: Dobrovolnická činnost v Národním památkovém ústavu

Vážená paní doktorko,

obracím se na Vás, jako na hlavní koordinátorku dobrovolnických činností v Národním památkovém ústavu v souvislosti průzkumu, který provádím v rámci evaluačního šetření mé diplomové práce, s tématem TVORBA VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU V RÁMCI CELOŽIVOTNÍHO UČENÍ/VZDĚLÁVÁNÍ.

Praktická část práce je zaměřena na tvorbu vzdělávacího programu určenou pro seniorské posluchače, jedná se o Památkovou akademii třetího věku.

Šetření vzdělávacího programu je zaměřeno na to, co osobně studium posluchačům přineslo, zda lze na něj nahlížet jako na formu mezigeneračního učení

a v neposlední řadě je provedeno šetření, které směřuje k naplnění stanovených cílů vzdělávací aktivity, kterými bylo aktivně proškoleni seniory pro možnost jejich uplatnění v úloze dobrovolníků, v oblastech k tomuto účelu vhodných, či potencionálních průvodců na objektech ve správě Národního památkového ústavu.

Paní doktorko, prosím Vás o zodpovězení následující otázky:

„Jaký počet seniorů se přihlásil a následně pak aktivně zapojil v letech 2019-2020 do dobrovolnických činností v Národním památkovém ústavu prostřednictvím webových stránek <https://www.npu.cz/cs/dobrovolnici?>“

Po obdržení Vaší odpovědi bude provedena komparace s výsledky, které vyplynou z dotazníkového šetření posluchačů.

Děkuji Vám za odpověď a vstřícnost.

S pozdravem

Bc. Kateřina Pávková

Odbor edukace a dalšího vzdělávání

Národní památkový ústav

generální ředitelství

Liliová 219/5, 110 00 Praha 1 - Staré Město

tel.: +420 724 663 598

<https://www.npu.cz/vzdelavani>

<https://www.npu.cz/prednaskove-cykly>

Pávková Kateřina

Od: Samojská Kateřina <samojska.katerina@npu.cz>
Odesláno: středa 14. října 2020 9:49
Komu: 'Pávková Kateřina'
Předmět: dotaz - dobrovolníci v NPÚ

Dobrý den paní Pávková,

na Váš dotaz „*Jaký počet seniorů se přihlásil a následně pak aktivně zapojil v letech 2019-2020 do dobrovolnických činností v Národním památkovém ústavu prostřednictvím webových stránek <https://www.npu.cz/cs/dobrovolnici?>“ odpovídám následující:*

V letech 2019 – 2020 **neviduji žádného z řad seniorů** pro možnosti dobrovolnické činnosti v Národním památkovém ústavu.

Nevylučuji však možnost, že se někdo ze seniorské populace neobrátil přímo na kastelány a následně s nimi nebyla uzavřena dobrovolnická smlouva pro činnost správy konkrétního objektu.

S pozdravem

Mgr. Kateřina Samojská, Ph.D.
vedoucí Odboru pro edukaci a další vzdělávání
Národní památkový ústav, Generální ředitelství
Valdštejnské náměstí 162/3
118 01 Praha 1
tel.: 778 716 567
datová schránka: 2cy8h6t
e-mail: samojska.katerina@npu.cz

Příloha I – Zpětná reakce na vzdělávací program od jednoho z posluchačů

Poděkování "Památková akademie třetího věku"

Hana Svojtková <h.svojk@seznam.cz>

 Zpráva byla předána dál dne 17.12.2019 8:44.

Odesláno: po 16.12.2019 21:38

Komu: pavkova.katerina@npu.cz

Vážená paní Pávková,

dovoľte, abych poděkovala za letošní vzorné uspořádání "Památkové akademie třetího věku". Především oceňuji výbornou skladbu přednáškových témat. Současně obdivuji vysokou úroveň přednášejících.

Dostává se nám mnoho zajímavých informací srozumitelných nejen pro odborníky v dané profesi. Teorie, ale i praktické příklady rozšiřují poznatky o památkách i péči o naše kulturní dědictví.

Považuji za nesmírně důležité, aby se znalosti o kultuře dostaly k co nejširší veřejnosti a to i laické. Proto tento projekt hodnotím jako velmi záslužný. Vnímání památek tak přechází automaticky do našeho každodenního života. Člověk může objevovat a pozorovat krásu, vytvořenou našimi předky, s porozuměním a jistě je nemíme bez povšimnutí.

Zároveň děkuji za starostlivost s jakou počujete i o nás "posluchače" :-). Organizace celého vzdělávacího procesu vyžaduje pečlivost, ochotu i rozhodnost a to splňujete v plné míře.

Přeji Vám i celému kolektivu radostné Vánoce. V novém roce pevné zdraví, štěstí a stále pracovní úspěchy.

S pozdravem

Hana Svojtková

Příloha J – Osvědčení o rekvalifikaci pro pracovní činnost PAMÁTKÁŘ

Národní památkový ústav
Praha 1, Valdštejnské náměstí 162/3, IČ: 75032333

Vzdělávací program akreditován MŠMT dne 23. 2. 2015
pod čj. MSMT-41886/2014-1/1043.

OSVĚDČENÍ O REKVALIFIKACI

č. 563

po úspěšném ukončení vzdělávacího programu rekvalifikačního kurzu podle vyhlášky MŠMT č. 176/2009 Sb., kterou se stanoví náležitosti žádosti o akreditaci vzdělávacího programu, organizace vzdělávání v rekvalifikačním zařízení a způsob jeho ukončení.

Kateřina Pávková

narozena 17. 5. 1974 v Praze

absolvovala rekvalifikační program **PAMÁTKÁŘ**
pro pracovní činnost **PAMÁTKÁŘ**.

Kurz proběhl v období od 1.1.2014 do 31.1.2016
v celkovém rozsahu 333 hodin teoretické výuky.

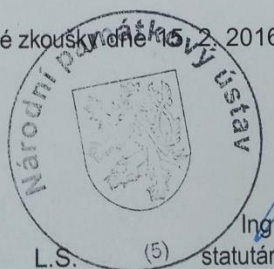
Vzdělávací program obsahoval tyto předměty v uvedeném rozsahu:

Teorie a metodologie památkové péče	106 hodin
Technologie obnovy a údržby památek	56 hodin
Právní úprava péče o památky	58 hodin
Prezentace zpřístupněných památek	40 hodin
Dějiny umění a architektury	72 hodin
Poučení o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci	1 hodina

Jmenovaný(á) vykonal(a) úspěšně závěrečné zkoušky dne 15. 2. 2016

V Praze dne 3. 3. 2016

Doc. PhDr. Josef Štulc
garant kurzu

L.S.

(5)

Ing. arch. Naděžda Goryczková
statutární zástupce vzdělávacího zařízení

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Bc. Kateřina Pávková

Obor: Andragogika

Forma studia: kombinovaná

Název práce: Tvorba vzdělávacího programu v kontextu celoživotního učení/vzdělávání

Rok: 2021

Počet stran textu bez příloh: 100

Celkový počet stran příloh: 24

Počet titulů českých použitých zdrojů: 31

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 5

Počet internetových zdrojů: 23

Vedoucí práce: Doc. Dr. Milan Beneš